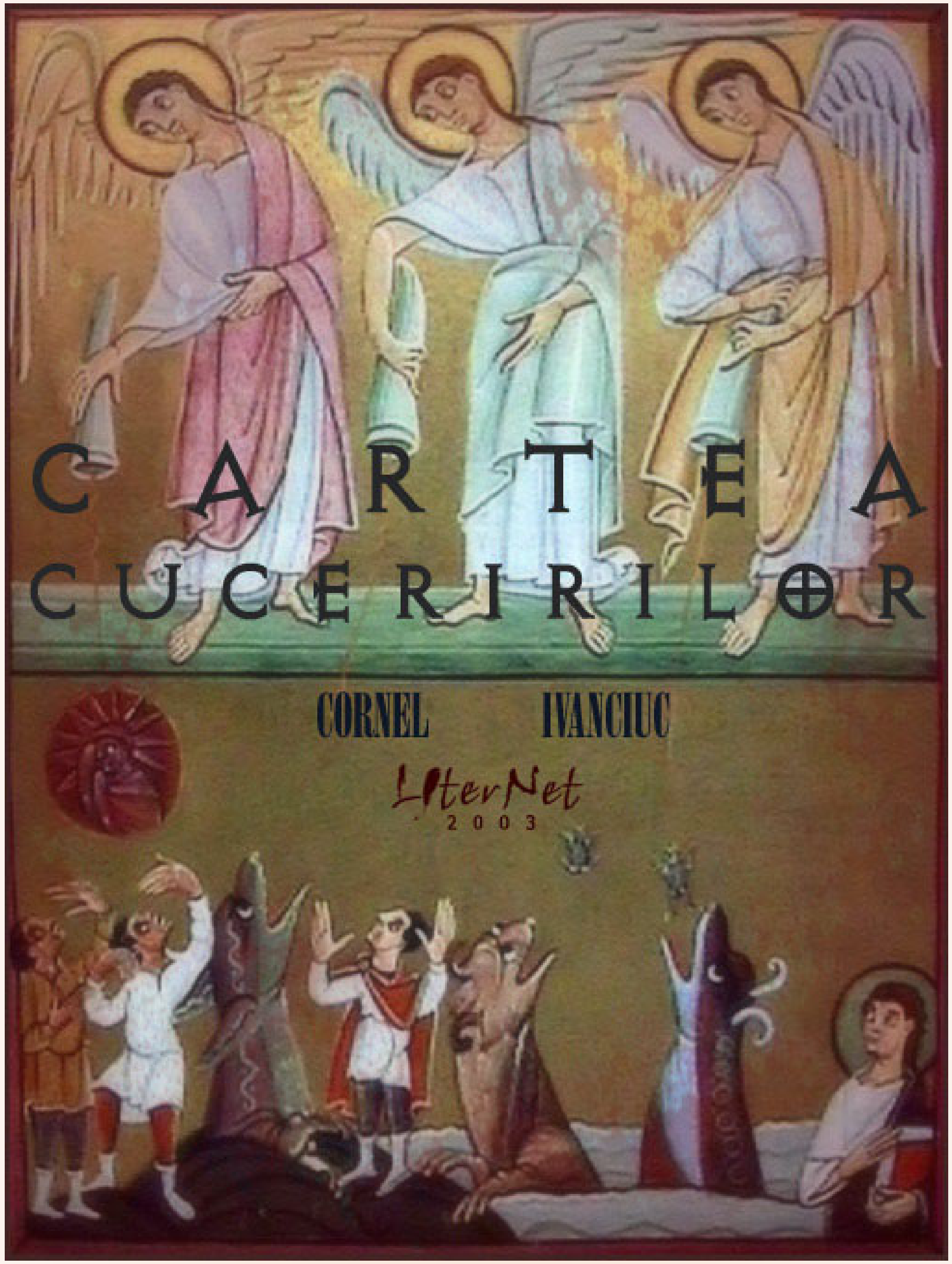

CARTEA
CUCERIRILOR
CORNEL IVANCIUC
LiterNet
2003

CARTEA CUCERIRILOR

CORNEL IVANCIUC

Redactor: Iulia Cojocariu icojocariu@liternet.ro
Ilustraţii : The Bamberg Apocalypse – ArtServe [rubens.anu.edu.au] – The Australian National University
Prelucrare coperta & editor format .pdf Acrobat Reader & coperta : Iulia Cojocariu

ISBN : 973-8475-28-7

Editura LiterNet
http://editura.liternet.ro
office@liternet.ro

CUPRINS

Pătru din Stele

Pe Pătru Ona din Sighet,

zis Pătru din Stele, şi veţi vedea curînd de ce i se zice astfel, l-a trimis tatăl său, Vasalie Ona, un bătrîn scorţos, cu buzele vinete şi cu burta umflată, de parcă ar fi înghiţit un asteroid, să gonească cu pietre ciorile din mălăiştea din spatele casei, ce stă să dea în pîrg. Cele două pogoane de mălăişte, nu întrecut de deasă, aburcă pe o pantă lină, mărginită pe stînga de un zmeuriş bătrîn, împestriţat cu tufe de coacăze roşii şi flocoşele, din care fîlfîie spre cer crestele a trei nuci, iar pe dreapta, de via lui Todor , apoi se încovoaie brusc la şaptezeci şi cinci de stînjeni mai încolo pe spinarea unui platou pietros; dincolo începe miriştea oploşită în soare a lui Gheorghe a lui Pătruc, ginerele lui Vasalie, infirmier la casa de nebuni, un zgîrciog cu spinarea cocîrjată şi cu obrazul veşnic livid. Casa familiei Ona e de lemn şi a fost adusă piesă cu piesă în 1936 într-un car cu boi, din Rona de Jos; are două odăi joase, despărţite de o tindă care ascunde un tîrnaţ, în faţa căruia o scară afumată se pierde în întunericul podului, o prispă cu coloane rombice, din care s-au înfruptat din belşug generaţii de cari, şi ca o intervenţie personală a lui Vasalie, un acoperiş de ţigle ungureşti, numite invariabil cirepuri, care au înlocuit draniţa putredă, în 1941. Cirepurile au suportat de-a lungul timpurilor următoarele prefaceri: în 1944, cînd frontul sovietic se tîra, pe picioare înmuiate de samahoancă, prin şleaurile de argilă ale Cîmpului Negru spre Sătmar, un stol de gloanţe răzleţe s-a abătut asupra casei ca grindina şi a pulverizat şase ţigle; în 1950, cînd vrăjitoarea Sica a stîrnit farmece nemaivăzute, iar ţiglele săltate brusc în aer s-au

învîrtejit pe hornul casei, au ţîşnit prin cuptor şi apoi pe uşile deschise cu precauţie dinainte vreme pentru a se aşterne fieştecare la locurile lor, ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic, dar cu un mare geamăt; în 1961, pe 10 septembrie, adică alaltăieri, cînd Daniil Ona, în vîrstă de 5 ani, feciorul lui Natanail Ona, fiul lui Vasalie, a azvîrlit cu mai multe pietre lătăreţe în acoperiş şi două s-au îndoit pe loc: una cu un icnet de cătană puşcată în inimă, cealaltă ca pojghiţa de gheaţă de la mal, călcată de o cizmă. Cu totul, opt ţigle deci, mătrăşite în şaptesprezece ani şi înlocuite cu altele noi: şase cirepuri, cînd în '44 Ardealul mai era încă în Ungaria, şi două ţigle româneşti, după ce Ardealul s-a întors victorios la sînul ţării mame.

Porunca tatălui său îl surprinde

pe Pătru din Stele, pe jumătate adormit în peria ierbii din Iardă, cu fruntea rezemată de o furnică, astfel:

– Măi, Pă! Du-te şi împrăştie ciorile, îţi zic. Pătru din Stele sare în picioare, smuls dintr-o reverie molatecă, priveşte speriat în jur şi o ia abrupt pe mejda dintre mălăişte şi via lui Todor , pe care nici nu mai apucă să-l vadă ce face: Todor se prăjeşte în soare ca o şopîrlă, gol puşcă, în chioşcul vopsit în roşu şi verde, pe care se caţără corzile de viţă doldora de struguri cu sfîrcurile ţuguiate în vînt. Pătru din Stele aude deja cum la capătul mălăiştei aerul dă într-un clocot negru-cenuşiu. Se apleacă, pietrele sînt puzderie, şi alege două plate, albăstrii şi rotunde, pe care le azvîrle peste moţurile porumbului, de un auriu sfărîmicios. Ciorile se ridică în aer, roiesc pe deasupra ca la un stat de cinci coţi şi coboară înşurubat spre capătul dinspre zmeuriş, apoi nu se mai ghicesc decît bătăile repezi ale ciocurilor care sfîrşîie pănuşile pînă la ştiulete. Îşi umple buzunarele cu pietre verzulii, vişinii şi vineţii, de data asta rotunde, şi urcă cei şapte fuştei ai scării, în prepeleacul greoi din pari de fag, care se semeţeşte la doi paşi de miriştea lui Gheorghe a lui Pătruc, şi cum urcă, vede (cam acolo unde ar trebui să se brînzească Drumul Laptelui noaptea) un nor în formă de cometă. Sus, de pe un colţ al prepeleacului, ridică o puşcoace tăiată dintr-o bucată de ţeavă de un ţol jumate, o umple de ghiulele cît nuca, pompează aer, armează, ocheşte, trage pieziş şi aerul decomprimat brusc împrăştie urgia, ca la patruzeci de coţi în adîncimea mălăiştei, şi ciorile icnesc a moarte: o treime din ele rămîn să înnegrească pămîntul, scuturate de fiori, în timp ce restul tîşnesc într-un zbor razant, răsturnîndu-se cînd pe-o parte, cînd pe alta, pînă ce se destramă în zare. Amiaza se

înmoaie sub linişti tot mai grele şi numai lăcustele din miriştea lui Gheorghe a lui Pătruc fac ca inima pămîntului să ţîrîie stins, pe mai departe. Pe faţa lui Pătru din Stele, albă, strălucitoare, şi pe care n-au mijit încă tuleiele bărbii, se întinde un zîmbet de satisfacţie. Se culcă apoi pe platforma prepeleacului, cu genunchii strînşi la piept, şi îşi continuă reveria moale, întreruptă necruţător de glasul de tunet al tatălui său Vasalie, cînd o visa pe Olga lui Miclăuş, pe jumătate adormit în floaca ierbii din Iardă, cu fruntea rezemată de o furnică. Întinde mîna după Olga şi o recompune cu ochii închişi, mădular cu mădular şi bucăţică cu bucăţică. Braţul stîng - da? - care dispare după o rotunjime tandră - umărul? - după care urmează ceva drept şi tare - clavicula? - şi imediat după aceea un turn strunjit - gîtul?, de pe care degetele sale tot mai înfrigurate şi mai nehotărîte vor s-o ia în sus, pe o cornişă - bărbia? - dar nu, mai bine în jos, lăsînd de-o parte şi de alta ispita ţîţelor? - şi apoi în goană la vale, spre urcuşul şi coborîşul pîntecelui? - pentru a-i cutreiera în voie vîlceaua cu un trifoiaş înrourat, uimit şi des, poate mult prea des - să-l strîngi într-o bască, nu alta - a ruşinii fetei, da, desigur! Cu degetele mîinii răsfirate larg în trifoiaşul Olgăi, Pătru din Stele va aţipi în prepeleac, preţ de două ceasuri, vegheat de ţîrîitul lăcustelor din miriştea lui Gheorghe a lui Pătruc, însurat cu soru-sa Anuţa, un zgîrciog cu spinarea cocîrjată şi cu obrazul veşnic livid.

La o aruncătură de băţ mai încolo,

Todor îşi perpeleşte singurătatea la soare ca o şopîrlă, prăbuşit gol-goluţ într-un balansoar de nuiele de răchită, care face scîrţa-scîrţa, în chioşcul său vopsit în roşu şi verde. Din cinci în cinci minute, cînd balansoarul se apleacă în faţă, în mişcarea scîrţa unu, Todor apucă de pe masă gîtul unei sticle, pentru ca în timp ce se dă pe spate, în scîrţa doi, să deşarte pe gît un deget de palincă, nu mai mult, pentru a se apleca din nou în faţă, în scîrţa unu, şi a pune sticla la loc şi apoi să se lase din scîrţa doi, sfîşiat de reverii, cu pleoapele strînse şi cu bărbia încleştată în piept. Prin faţa privirii sale, de un albastru stins, despre care el este convins că sticleşte în aceeaşi culoare şi pe partea îngropată în cap a ochilor, trece lin, Mărdălina, nevastă-sa, fugită anul trecut în lume cu un ceferist din Vişeu. În ultima lui amintire, Mărdălina fierbe magiun, în curtea înnoptată a casei, şi peste cazanul care bolboroseşte aşa: bolbîlbol, fsss-fşşş, bolbîlbol, fsss cade un liliac în picaj, apoi dispare smucit, în întunericul copacilor, şi Mărdălina zice: „Hăi, avizuhă,

să nu pici în lictar, că eu n-oi pune în gură lictar cu pecie de liliac, şohan veci, auzitu-m-ai?“, şi liliacul răspunde: siiii. Mărdălina mestecă întruna, aplecată înainte cu picioarele desfăcute, şi Todor şerpuieşte tiptil prin spate, se lasă în genunchi şi îi strecoară mîna pe sub fustă, şi cînd mîna începe să aburce pe piciorul drept Mărdălina oftează, iar cînd degetele se răsfiră de-acuma generos, de-a lungul şi de-a latul văioagei împresurate de un trifoi înnourat, uimit şi des, poate mult prea des, Mărdălina geme. Apoi, la mişcarea scîrţa unu, Todor apucă din nou sticla de palincă de pe masă, la scîrţa doi deşartă pe gît un deget, nu mai mult, cu stînga streaşină la ochi, pentru ca revenit în scîrţa unu să pună sticla la locul ei, pentru ca reîntors în scîrţa doi s-o răstoarne pe Mărdălina pe spate, cu bucile răstignite de colţii ierbii, să dea năvală hămesit peste ea, şi picioarele femeii să se desfacă cuminţi de-o parte şi de alta, ca la carte, ba nu, ca-ntr-o lecţie de mult ştiută, şi limbile focului de sub cazan să-i joace, cînd oftat, cînd gemut, carnea arămiu-portocalie. Noaptea miroase a magiun ars, şi sub cerul negru, de valtrap ţintuit cu bumbi de aur, Todor o mestecă într-una şi coapsele Mărdălinei fierb aşa: bolbîlbol, fsss-fşşş, bolbîlbol, fsss.

Nouă copii are Vasalie Ona

cu Ziorea de Ziuă, sora lui Todor şi-a lui Haiu, şi şase amintiri capitale mai are. Pătru din Stele (care face vocativul Pă!) s-a născut al optulea pe 7 octombrie 1944, ziua în care stolul de gloanţe răzleţe a căzut asupra casei părinteşti ca grindina şi a hăpăit, cît ai da în cremene, şase cirepuri. Cînd a împlinit treisprezece ani şi profesorii l-au găsit drept cel mai luminat copil pe care l-a dat şcoala vreodată, Vasalie l-a chemat la el şi i-a zis:

– Pă, şezi şi ascultă-mă cu luare aminte, şi cînd Pătru din Stele s-a făcut mic şi ascultător în privirile tatălui său, Vasalie şi-a dres glasul şi cu un tremur abia perceptibil în voce i-a destăinuit că nici acuma n-o să poată da uitării priveliştea aceea necruţătoare, din nopţile de 18 şi 19 mai 1910, cînd coada Stelei Judecăţii de Apoi a măturat cerul de la Apus la Răsărit, şi crugul a plesnit în două, şi din şfichiurile cozii s-au abătut asupra pămîntului cele mai mari şi mai neînchipuite grozăvii, care au aţîţat mai la urmă Primul Mare Război.

Aha, cometa Halley era, care va să zică, cea dintîi amintire capitală a lui Vasalie, urmată la rînd de ziua în care cazacii Ţarului Nicolai îl dibuiau într-un tranşeu din Galiţia în 1915, pe el, grenadirul Kaiserului Franz

Josef, în faţa oraşului Sambor, fi-le-ar amintirea spurcată pe vecie, cu un fir de iarbă între dinţi şi o buburuză între deşte; apoi, de ziua în care ajungea după un istov de o lună de mers cu trenul de vite, urmat de un marş de mai bine de două sute de verste, pînă la capătul de-atunci al Transsiberianului, înainte de Irkuţk, căci de acolo înainte avea să continue el construcţia căii ferate, ca rob la bolşevici, timp de nouă ani bătuţi pe muchie, el cu ciracii săi de-a-mpreună, slovaci, unguri, români, italieni şi bosniaci, pînă la Ulan Ude, şi de-acolo şi mai departe, pînă la Ulan Bator, în Mongolia; apoi, n-o să i se poată şterge din minte, în vecii vecilor, seara zilei de 29 noiembrie 1920, cînd ortacul său cel mai de nădejde, Zsigmond Fekete din Munkács, aparul coloniei de muncă, a alunecat cu tot cu cămilă în hăurile Lacului Baikal, prin copca tăiată într-o gheaţă albastră de-aproape douăsprezece picioare, şi a rămas acolo pe vecie, ca o mărturie înfricoşătoare a acelor vremuri şi locuri; şi asta n-ar fi fost încă nimic, faţă de ziua de 1 august 1922, cînd în ciuda ochilor săi veştejiţi de orbul găinilor şi împotriva tuturor celorlalte boleşniţe care îi înfloriseră de-acuma pe întregul trup, a văzut ca prin ceaţă, împreună cu Miclăuş, dragon chezaro-crăiesc din Asuajul de Sus, tatăl Olgăi, cum un mongol de prin partea locului mergea pe apele Lacului Baikal, ziua în amiaza mare, cu cizmele uscate şi cu iuftul cizmelor aşijderea, ca pe loc tare, şi nu singur, ci de-a-mpreună cu un armăsar şarg, pe care-l tîra după el fără prea multă tragere de inimă, de dîrlogi; nici de străluminata zi de 19 iunie 1927, veşnică fie-i amintirea, la trei veri după ce s-a-ntors din lagăr, cu nimic altceva pe el afară de zălogul celor treizeci şi doi de ani împliniţi, cînd păscîndu-şi oile pe Podina Perilor din dreapta Tisei, cu o mărgărită între dinţi şi cu un fluture mîţa-popii între deşte, îngerii i-au scos în cale cea mai minunată alcătuire femeiască din cîte a zămislit Dumnezeu de la Eva încoace, pe Ziorea de Ziuă, fata lui Flore, amin. Ea stătea aplecată peste ghizdurile fîntînii lui Pricop, îmbrăcată într-o cămaşă din spumă de lapte, şi se chinuia să umple găleata cu apă, încurcată în flăcăruile roşii ale părului greu, revărsat peste cap. De cum a zărit-o, în nări i-a năvălit miros de cuib de turturică şi a ştiut, pe loc, că în Ziorea de Ziuă îşi va roti cuibul său de turturel, din crengi de lemn dulce, de-acum şi pînă-n veac, şi aşa a fost dat să fie, amin. Ziorea de Ziuă a lăsat prăjina să-i scape din mîini, şi-a ridicat ochii din fîntînă, busuioc adumbrit de rouă, şi-a îndreptat mijlocul, rozmarin subţiat de vînt, şi cînd părul i s-a aşternut pe coapse în vălătuci de mătase uscată de porumb, i-a adiat în nări miros de lemn dulce, de cuib de turturele.

L-a privit mirată,

ochii lui erau cîmpuri de tristeţe şi mohor, şi i-a cosit gîndurile şi amintirile fără nici o oprelişte, căci îi mai luceau încă în priviri sorbitul crăpelniţei sale amărîte de rob la străini, zbuciumul pădurilor de zadă de pe-un alt tărîm, şi solzii peştilor scoşi din apele Lacului Baikal, cu care şi-a doftoricit orbul găinilor. Trupul său, înveşmîntat în straiele negre ale ciobanilor, fierte în păcură, în zer şi în coajă de nucă, s-a urnit atunci spre fîntînă, şi în mîna lui blîndă şi fierbinte şi-a întins aripile mîţa-popii, fluturele cafeniu tivit cu galben şi albastru, pe care l-a purtat ceasuri întregi între deşte, fără să ştie de ce anume o face, cînd glasul ei a susurat peste clopoţeii oilor, astfel:

– Pîră nu se răcoreşte dzua, pîră nu se-ntinde umbra serii, vino, dragul meu, săltînd ca o căprioară, ca un pui de cerb, peste munţii care ne despart.

– Cît de frumoasă eşti tu, draga mea, cît de frumoasă eşti! Ochi de porumbiţă ai, umbriţi de sprîncenele-ţi de roibă, părul tău turmă de capre pare, ce din munţi, din Ţîfăraia Pietrii, coboară.

– Ţîdrii ne sînt acoperiş sălăşluirii şi adăpost ne sînt chiparoşii.

– La grădina nucilor m-am dusu, ca să văd verdeaţa văii, dacă a dat viţa-de-vie şi dacă merii au înfloritu. Şi nu ştiu cum s-au petrecut, că a mè iremă m-au dusu la oştirea de război, a viteazului meu neam.

– Spune-mi dară, iubitul meu, unde-ţi paşti tu oile? Unde mîi tu la amiadză? De ce oare se rătăcesc zadarnic pe la turmele tovarăşilor tăi?

– Dacă nu ştii unde, tu cea mai frumoasă dintre femei, ţine atunce mereu urmele oilor, paşte-ţi mieii în preajma colibelor, iedzii în preajma păcurarilor.

La un sfert de ceas mai apoi, Ziorea de Ziuă i-a adormit în braţe şi pălălaia pletelor ei revărsate în iarbă a aprins înserarea, şi Vasalie Ona a purtat-o aşa, cu şuviţele luminîndu-i noaptea, pînă în Bouţ, în casa lui Flore, cale de o jumătate de poştă, prin răspărul pădurii crăieşti de sub Apşe.

Cea de-a şasea amintire capitală

a lui Vasalie Ona, şi ultima, este rodul unei întîmplări petrecute pe 7 ianuarie 1946, cînd l-a salvat de la o moarte sigură, prin împuşcare, cunoaşterea limbii ruse. Pe la ceasurile patru ale acelei după-amieze de pomină, în linişte curţii au năvălit şase soldaţi călări ai Armatei Roşii, lucru întru totul obişnuit în Europa Centrală a acelor vremuri, şi căpetenia lor, o huidumă cu luciri de oţel în ochi şi cu epoleţii de

locotenent-major cusuţi cu sîrmă pe umerii pufoaicei negre, a dat uşa la o parte cu o singură izbitură de cizmă, şi şi-a proptit pistolul, ca un talaz, în pieptul lui Vasalie, proră deprinsă cu cele mai neobişnuite furtuni. Apoi i-a cerut într-o rusească stricată, cu accentul cazacilor zaporojeni, băutura din casă, rezemată cu spinarea de scara din tindă, continuînd să şuiere ameninţător:

– Dacă nu, de-aici nu mai iese nimeni, decît prin cătarea pistolului meu. Şi ca să dea greutate celor spuse, a tras un glonţ în grindă, şi plumbul a rămas înfipt acolo pe vecie, ca o mărturie înfricoşătoare a acelor vremuri de silnicie şi obidă.

Atunci, Vasalie a zîmbit oarecum încurcat, şi în orice caz trist, şi i-a răspuns în cea mai îngrijită rusă cu putinţă, deprinsă în pustia de gheaţă a celor nouă ani de gulag:

– Femeie, casa mea e acuma şi a ta. Cîtă vreme am stat aici, nu ştiu să fi dosit vreo sticlă, că eu nu beau şi nimeni din casă nu bea, aşa că găsesc potrivit cu pricina dorinţei dumitale să cauţi băutura singură, ştiind c-ai s-o faci mult mai bine decît aş putea s-o fac eu.

Muierea, tot muiere, se pierde cu firea, îşi dezlipeşte spinarea de scară pentru a se face acum că se scobeşte prin buzunare, de unde scoate un ceas de aur, pe care i-l strecoară în palmă – şi în care Vasalie recunoaşte fără nici o greutate ceasul vecinului său Toronsky – zicîndu-i la plecare:

– Ia-l, că ai familie grea, şi ţi-o prinde bine în timpurile astea nesigure. Şi zgomotul copitelor care se îndepărtează încremeneşte curînd în zariştea de omăt îngheţat.

Vocea lui Vasalie sună ca o poruncă

şi Pătru din Stele se încovoaie sub privirea tatălui său:

– Pă, află ce e cu Steaua Judecăţii de Apoi şi vezi de ce n-a profeţit şi cel de-al Doilea Mare Război.

– Da, tată, vine răspunsul copilului, care se deşteaptă în privirile tatălui său senin şi împăcat, şi pe faţa lui Vasalie se aşterne înţelegerea, iar mîinile sale împreunate se înnoadă peste acelaşi pîntece umflat, în care moţăie un asteroid.

Începutul lui noiembrie 1957 îl găseşte pe Pătru din Stele meşterind, dintr-un stilou butucănos, cel dintîi telescop, considerat şi astăzi de profesorii de la Liceul „Filimon Sîrbu“ o minune a opticii, prin care se uită pe furiş, în timpul orelor de rusă, la petele din soare, iar noaptea, la craterele Lunii. Un an mai apoi, asamblează un telescop cu oglinda de zece ţoli, pe

care-l urcă şi montează în prepeleacul din mălăişte, transformat în observator astronomic, şi curînd, un cîrd care învîrtoşează rude şi prieteni se aşterne răbduriu la coadă, pentru a găsi în amiază un Soare scorburos, iar în mieznoptică, inelul lui Saturn şi nebuloasa din Orion. Alexandor, vărul Ziorelei de Ziuă, molfăie o coajă de pîine şi zice că inelul seamănă cu o roată de căruţă. Haiu îşi scuipă în sîn şi pretinde că inelul e o nălucire, şi că el nu crede în năluciri. Vasalie e vesel şi face: hiii, astea sînt borurile pălăriei rabinului Fogel! Todor dă pe gît un deget de palincă, nu mai mult, şi e sigur că acolo, în Saturn, are loc o împreunare de stele, una de parte bărbătească şi alta de parte femeiască, şi peste cinci minute susţine că, lui, toată priveliştea asta a început să-i miroasă a trifoi. Cum să-ţi spun, Pă!, continuă el, e ca o trifoişte umezită de rouă, mirată şi deasă, poate mult prea deasă, s-o strîngi într-o bască, nu alta. Pătru din Stele zice că inelul seamănă cu Luna cea Veche, care a căzut din cer în Bosorcăi.

Pe Pătru din Stele îl trezeşte liniştea

înserării, în care au amuţit lăcustele. Se scoală în capul oaselor şi priveşte cerul, cu măreţia cu care ochiul stăpînului îngraşă vita. Cerul se roteşte peste crestele nucilor, şi se sprijină la Răsărit pe temeiul Petrovanului şi Bahnei, la Miazăzi pe Ţîfăraia Gutîiului şi Piatra Tisei, la Apus pe Piatra Iepei şi Strunga Nanului, iar la Miazănoapte pe Hovrila şi Tempa. Spre Piatra Iepei urcă un drum subţire şi vineţiu, precum firicelul de fum de coceni din hornul casei, iese din Surupatu, pe Valea Ungurească, apoi spre Meie, Mlacă şi Rît, de unde se înspică în trei: unul creşte spre Sihei şi Şarampău, unul se înalţă spre Gheonoaie şi Iezunii, şi altul se încolăceşte spre Valea Cireşului şi Hoiloşag. Ajunsă în Iezunii, privirea lui Pătru din Stele tresare brusc, cînd deasupra Pietrei Iepei aude cum scapără, magic, Luceafărul de seară.

Vasalie stă pe laiţă şi citeşte din Scriptură, sub tabloul său din cătunie. Tabloul îl înfăţişează în uniforma de gală chezaro-crăiască, albastră şi roşie, sprijinit cu o mînă de o masă de campanie, şi în cealaltă ţinînd o puşcă cu baioneta în vînt. Pe fundal se văd Pădurea Vieneză şi Palatul Schönbrunn, iar deasupra îl veghează, din emblemele lor ovale, chipurile ocrotitoare ale Împăratului Franz Josef şi Împărătesei Sissy.

În poiată, Ziorea de Ziuă mulge vaca şi laptele mugeşte ca un viţel. Gheorghe a lui Pătruc se chinuie să-şi îndrepte spinarea cocîrjată şi-şi arde o pereche de palme răsunătoare peste obraz, pentru a-şi pune

sîngele în mişcare. Alexandor moţăie pe prispa casei şi visează că viaţa e o roată de căruţă, ce o ia la vale, şi tresare. Haiu dă să strivească un ţînţar, dar se răzgîndeşte şi rîgîie. Pe Todor l-a pişcat filoxera şi îi miroase totul a trifoi. Olga lui Miclăuş se spală în tîrnaţ şi se recompune mădular cu mădular, apoi îşi petrece degetele larg prin trifoiaş şi oftează. Flore vrea să vorbească cu cineva, dar îşi aduce aminte că e văduv şi se duce la pescuit cu capul plecat între umeri. Daniil Ona, feciorul lui Natanail, fiul lui Vasalie, apucă o piatră lătăreaţă şi o azvîrle într-un liliac, care cade în picaj, apoi se înfăşoară smucit în bezna copacilor. Pe cer se îmbumbă stele, şi se-nnoadă taine. Oiştea Carului Mare s-a frînt în două spre Raliţe şi Steaua Cîinelui latră, cînd verde suguşat, cînd roşu hăpăit, cînd albastru turbat. Daniil dă să arunce din nou în cer, cînd pumnul îi împietreşte în zbor, apucat de mîna lui Pătru din Stele, care îl trage după el şi-i zice: Vino să-ţi arăt drumul lui Moş Crăciun. Sus, din prepeleac, cerul se adînceşte brusc, şi în oglinda telescopului stelele îşi tuflesc razele, precum mrenele mustăţile, pe deasupra unui şipot de-o palmă. Drumul lui Moş Crăciun începe cu Steaua Polară, unde stă împlîntat Tronul lui Dumnezeu; sania trece pe la frîntura oiştii Carului Mare, printre Mizar şi Alcor; alunecă în zig-zag prin Casiopeea; coboară în deşertul Andromedei şi de-acolo se pierde o vreme în Calea Laptelui, pentru a ieşi la iveală prin copca Delfinului, ca să călărească Lebăda, de unde coboară tiptil pe scăriţa Luceafărului de seară, pe creasta Pietrei Iepei; iar mai departe, alunecă prin Iezunii, Mlacă, Valea Ungurească şi Surupatu, pe la Podul Cerzii şi Durdzăi, ca să ajungă apoi în capul străzii Ştrecului, lîngă coliba păstorească a lui Ofrim.

Şapte luni trec ca promisiunea

unei singure zile de aprilie, şi chiar şaizeci şi şapte de ani de-ar mai trece de-acum înainte, lui Vasalie Ona tot nu-i va putea şterge nimeni din cap privirea rugătoare a lui Pătru din Stele, cînd i-a destăinuit de pe scara trenului care-l ducea la Cluj, la facultate, că între Steaua Judecăţii de Apoi şi războaie nu este absolut nici o legătură. Cînd trenul s-a urnit greoi şi urît în lacrimile nopţii, în Vasalie s-a rupt ceva nedesluşit şi, rămas singur în gară, cu sufletul pustiit şi lipsit acum de cea mai de preţ amintire, a simţit că e timpul să-şi facă bilanţul ca şi cum ar aţîţa un foc. Şi în strălimpezimea dimineţilor şi zădărnicia serilor care au urmat acelei nefericite deziluzii, nu şi-au mai făcut loc decît obişnuitele vizite ale Babei Vîntului, Iurcoaiei şi, din ani în Paşti, cele ale Stăpînului Spaimei.

Baba Vîntului, cea despre care Daniil a aflat abia în 1980 că o cheamă de fapt Wilhelmina Başti, cînd i-a găsit cupoanele de pensie dosite în dulapul din şură, apare în capătul străzii Săpînţei, încotoşmănată într-un cocon de otrepe cenuşii; şi pînă mai priveşti după un cîine care latră într-o poartă, după un guguştiuc care gîngureşte sub o streaşină, şi-l saluţi pe Hrin Dum Dum, bună ziua domnule Hrin, ce mai faceţi, dum dum, zice Hrin, îţi iese brusc din cătare, ca luată de o vîntoasă de dincolo de lume, şi ia-o de unde nu-i. Nu e deloc lesne de adeverit că Baba Vîntului ar avea un sălaş stabil pe undeva prin oraş, dar de dormit, doarme ce e drept, fie în şura lui Vasalie, fie în casa nepoatei de soră Balea din Săliştea de Sus, născută Vlad, profesoară de ştiinţele naturii, nevasta profesorului de matematici Grigore Balea din Ieud, fost preot unit, şi care mai ţine şi acum rînduielile bisericii catolice, începînd cu făcutul semnului crucii pe stînga şi terminînd cu prăznuirea Sfîntului Anton, şi legăturile strînse cu surorile ursuline, astăzi nişte hoanghine neputincioase eşuate în azilul de bătrîni din Vila Grödl. În casa lui Balea de pe strada Învăţătorilor, Baba Vîntului doarme într-un gang neîncălzit, pe un mindir umplut cu vrejuri şi hoaspe de fasole, aşternut pe un cuib de trenţe multicolore. După ce bărbatul i s-a prăpădit pe front, în 1941, s-a apucat vîrtos de băut, şi cu timpul a ajuns să dea pe gît pînă la o jumătate de vadră de vin pe zi, din zecile de cîrciumi ale oraşului, cules de pe fundul paharelor, pe care le spală pe gratis şi cu mult sîrg, în urma unei învoieli cu chelnerii: mă laşi să-ţi spăl paharele? Te las. Nimeni n-a putut să depună însă mărturie c-ar fi văzut-o clătinîndu-se vreodată, asta pentru că Baba Vîntului e pe de-o parte grozav de vînjoasă şi aproape pătrată, iar pe de alta, deoarece are nişte labe deosebit de mari, înţepenite într-o pereche de şoşoni care s-au jerpelit în urma tîrîşului îndelungat, început acum patru ani într-o zi de joi pe la prînz. Fapta s-a petrecut la un ceas bun, după ce o vîntoasă de dincolo de lume s-a pornit ca din senin şi a purtat-o pe babă pe sus, pentru a o lepăda mai apoi, la capătul celălalt al oraşului, răstignită în coroana unui nuc bătrîn, de unde au coborît-o cu greutate doi tîrgoveţi beţi. Cea mai mare plăcere a ei este să afle ce s-a mai întîmplat prin oraş, astfel că pînă seara ştie absolut tot, despre fiecare în parte: ce-a mîncat rabinul Fogel aseară, că Pătru din Stele a plecat la Cluj, iar Clara Ivanovich s-a dus la piaţă. O zi obişnuită de aprilie din viaţa Babei Vîntului începe pe la orele şase dimineaţa, cînd părăseşte mindirul cu mişcări furişate, ca să nu-şi ridice în cap casa Balea, după care-şi petrece o jumătate de ceas la pompa din curte, asta cînd nu e îngheţată, pentru a-şi

spăla ca mîţele obrazul scofîlcit şi cea mai ridată frunte de pe pămînt, timp în care mormăie o rugăciune neînţeleasă, după care îşi ascunde laţele albe sub năframa groasă de lînă, de culoarea nopţii. Apoi amuşină curtea, cu urechile ciulite – s-au trezit găinile?, nu s-au trezit?, s-au trezit! – le face mîncarea din mălai şi apă pe care le amestecă cu arătătorul drept şi le scoate din coteţ aşa: pi-pi-pi-pi-pi-piiiii, na-na-na. Găinile coboară scăriţa într-o ţopăială grăbită, se reped ca ulii la blidul de mălai şi Baba Vîntului îşi începe binecunoscuta conversaţie: tu, Firuţă, cum ai dormit? şi tu, Ţuţulină, ce-ai visat? dar tu, Vătaştină, cînd ai de gînd să faci un ou?, or tu, Bartolomei, să ai grijă de ele să nu le ia gaia, dihorul şi vulpea. Şi cocoşul se înfoaie în pene, de colo: cucuriguuu.

Părăseşte curtea, nu înainte de a-şi freca obrazul cu cremă Nivea, rîcîită cu unghia degetului mic de pe fundul unei cutii albastre ţinută în şoşonul stîng, pentru deliciile micului dejun, pe care-l ia în magazia de lemne, compus dintr-un os cu măduvă rămas de la cina profesorului Balea, o bucată de hîrtie pe care stă lipit un boţ de brînză de burduf şi un cap de peşte uitat de la rasolul de alaltăieri, după care se caută între ţîţele ostenite şi scoate de acolo o sticluţă cu vin, din acelea folosite pentru siropul de patlagină, şi dă pe gît o duşcă generoasă şi iese în strada pe care o dezmorţeşte cu tîrîişul şoşonilor ei, care fac aşa: tîrşşş-fîrşşş, şoşoni pe care i-a primit în dar de la popa Man. Pe la şapte şi un pic se întîlneşte cu judecătorul Bacinschi, care pleacă la tribunal înaintea tuturora, că e celibatar, îmbrăcat în veşnicul său balonzaid cafeniu, bună dimineaţa, domnule judecător, dimineaţa bună, doamna învăţătoare, căci asta a fost la viaţa ei, şi Baba Vîntului îi face semn să stea o clipă locului şi el se opreşte ca ea să-i şoptească ceva în ureche, şi Bacinschi se cutremură de rîs, hi-hi-hiii, apoi intră în gangul casei doctorului Ivanovich, şi nora doctorului, Clara, care o aşteaptă în poartă cu un deget de cafea pe fundul unei ceşcuţe albastre, cu stele aurii, dă tot din ea: ce-a făcut socru-său aseară, cum s-a certat cu soacră-sa şi de ce, ce-a vorbit bărbatu-său în somn. Clara Ivanovich apucă apoi plasele de rafie pentru cumpărături şi se scuză că trebuie să plece la piaţă, dar după un ocol bine chibzuit, nimereşte acasă la felcerul Novacovich, cu care trăieşte în amorlîc de doi ani şi cu care petrece pînă la ceasurile opt într-o veselie, cînd Novacovich o ia fluierînd mulţumit spre spital, călare pe o bicicletă Mifa. Tîrîişul Babei Vîntului continuă cu noi speranţe, pe lîngă castanii bătrîni rotiţi peste strada Învăţătorilor, şi dintr-o fereastră deschisă în faţada

unei case verzulii, cu un turn ascuţit spre miazăzi, iese chelia lucitoare a lui Hrin Dum Dum. ~sta a fost rănit pe front, la Cotul Donului, cu un glonte exploziv care i-a pulverizat laba piciorului drept, şi poartă o proteză greoaie din lemn de păr pădureţ, care scîrţîie înfiorător la fiecare pas, dar la ceasurile dimineţii, în locul scîrţîitului încă adormit, n-au mai rămas decît ochii săi adînciţi în cap, cu privirea stinsă şi pierdută după un punct în zare, şi cînd Baba Vîntului trece prin dreptul ferestrei şi-l salută, bună dimineaţa, domnule Hrin, el răspunde invariabil, fără să o bage în seamă: dum dum! Cînd dă colţul în Avram Iancu şi intră pe strada Mara, se întîlneşte cu rabinul, Şalom, şalom, Rabi Fogel, zice ea, Şalom, şalom, Frau Lehrenin, răspunde el şi trece mai departe – s-o fi ducînd oare la spital? sau s-o fi întîlnind cu frumoasa doamnă Rosenkranz? – cu mersul său impozant, statura dreaptă şi demnă, costumul negru cu dungi vinete la două rînduri de nasturi, cu cravata stacojie la cămaşa albă, cu faţa înaltă şi tristă şi o muscă de mustaţă desenată sub nasul masiv, cu ochelarii de aur şi pălăria Borsalino, tuflită uşor pe stînga, Şalom Rabi Fogel, ad mea v'esrim.

Sub cerul dimineţii reci şi limpezi de aprilie se amestecă cele mai felurite zgomote de paşi, şi dintre toate care încearcă auzul ascuţit al Babei Vîntului, nici unul nu se poate compara cu cel al doctorului Hirsch, l-ai putea recunoaşte şi dintr-o mie, care face: scîrrrţ-scîrţţţ, şi e produs de o pereche de pantofi de lac cu ghetre anacronice, ce tocmai ies pe o poartă înaltă, din drugi rari de fier forjat, terminaţi în vîrfuri de lance. Poarta închide un gang larg, cu tavanul boltit şi pictat cu inorogi şi grifoni aurii, pe un cîmp divizat în romburi de porfiră, întreţesuţi de vrejuri de lapislazuli, pe fundalul căruia se decupează dealul Solovan, cu frumoasele lui păduri gri-albastre, de fag, cer şi stejar. Nu vom şti niciodată dacă Hirsch i-a răspuns la salut Babei Vîntului – răspunsurile sale sînt în general în doi peri sau, dacă nu, nişte mormăieli ininteligibile – şi după ce trece pe lîngă ea, doctorul îşi continuă netulburat rondul de dimineaţă, cu spinarea ţeapănă şi mîinile la spate. Cînd sovieticii i-au rechiziţionat casa şi puţin mai tîrziu comuniştii din Sighet vor prelungi ticăloşia, naţionalizînd-o, Hirsch s-a mulţumit să rămînă într-un apartament de la etajul doi, cu dormitor, baie, bucătărie şi mansardă, pentru a-şi vedea, cu o exemplară demnitate, restul de apartamente împărţit unor nevolnici, în jurul cărora a început să sporească igrasia şi să înflorească ruina. Curînd, din casa lui falnică, moştenită de la un bunic chirurg putred de bogat, şi care deschide ceva mai încolo impresia de oraş chezaro-crăiesc a Sighetului,

nu vor mai rămîne întregi decît zidurile cu casetoane imitînd piatra, şi neîntrecuta eleganţă a gangului cu inorogi şi grifoni, în lumina căruia Baba Vîntului dispare acum, ca luată de o vîntoasă de dincolo de lume.

Pe la ceasurile zece şi opt minute,

ale aceleaşi dimineţi reci şi limpezi de aprilie, Iurcoaie va apărea în capul Ierzii îmbrăcată în veşnicul ei palton negru, ros de molii, şi cu aceiaşi botfori largi în picioare. Iarda reprezintă proiectul eşuat al unui drum de căruţă ce urma să lege, cîndva, străzile Ştrecului şi Săpînţei, între care casele despărţite de livezi înmiresmate şi grădini aerisite ale lui Gheorghe a lui Pătruc, Alexandor, Todor şi Vasalie Ona formează un început de sat, rămas acum în afara timpului. Satul împunge zadarnic în coastă oraşul, amîndouă au legi proprii după care visează şi se ocîrmuiesc, şi doar doi oameni le înţeleg profund şi le leagă tărîmurile deopotrivă: Pătru din Stele şi Baba Vîntului; ceea ce nu constituie nicidecum un avantaj pentru Pătru din Stele, dar sporeşte misterul şi singurătatea Babei Vîntului. În rest, ieşirea lui Vasilie Ona sau a lui Todor dincolo de fruntarele capului Ierzii nu seamănă decît cu jalnica privelişte a unei namile de cîine ciobănesc adus la oraş din creierii munţilor, care se aţine înfricoşat pe marginea trotuarului, la apariţia unui cîine domnesc, de mărimea unei insecte. Iurcoaie, cea despre care Daniil a aflat abia în 1974 că o cheamă de fapt Rad Maria, cînd i-a văzut numele pictat cu argintiu pe capacul sicriului, intră în Iardă pe la capul dinspre strada Săpînţei, pe lîngă casa lui Toronsky şi, sub botforii ei, floaca ierbii ce încolţeşte la tot pasul se înfăşoară grijuliu pe după pietre. Pînă în 1950, cînd comuniştii i-au luat casele a fost boieroaică şi din măreţia acelor vremuri nu şi-a mai păstrat decît privirea semeaţă, nasul frînt la mijloc şi colţurile gurii împreunate cu o bărbie exagerat de voluntară, ce formează expresia unei mari voinţe, astăzi prăbuşite într-o amintire tragică. Bărbatul ei, Mironul Zîmbroslăziilor, de care s-a despărţit la cinci ani de zile după acea năpastă, s-a prăpădit o lună mai tîrziu, strivit sub povara unei roţi de moară, rezemată de peretele şurii, ultimul vestigiu al unor timpuri de glorie şi belşug, în care pe moşiile lor mai duduiau morile şi zbîrnăiau gaterele. Este la fel de adevărat, însă, că de-a lungul timpului au învins şi opiniile altora, pentru care Iurcoaie apare sub o înfăţişare cel puţin suspectă: în timpul războiului a trăit cu un colonel rus, care în urma unei răni cumplite, ce l-a lăsat fără boaşe, i-a lăsat-o moştenire ordonanţei sale, un cazac veşnic

beat, călare pe o mîrţoagă şchioapă, şi cu albeaţă în ochiul drept. De aici s-a alimentat bănuiala că Iurcoaie a fost de fapt părăsită de bărbatul ei care, în timp ce-şi dădea duhul sub silnicia pietrei de moară, a apucat s-o blesteme înfricoşător: mănînce-te păduchii, tricozănie, cîcaină şi hoşpont! Dacă cele trei vorbe se referă la cea mai de jos stare la care poate să decadă o femeie, la fel de adevărat este că, în 1974, Iurcoaie a sfîrşit într-adevăr mîncată de vie de păduchi, ceea ce face blestemul lui Miron al Zîmbroslăziilor cu atît mai înfricoşător. În acel an nefast, urmat de o cascadă de vremuri şi mai întunecate, Iurcoaie l-a vizitat pentru ultima dată pe tatăl ei, Rad al lui Pălălaie, un nonagenar prăbuşit în reveriile imperiale ale începutului de secol, din Călineştii Cosăului, în păduchernişa sa cu acoperişul putred, unde vieţuia laolaltă cu zece capre nevolnice şi o vacă stearpă. O lună mai apoi (era pe la începutul primăverii), păduchii s-au năpustit înfometaţi asupra ei şi i-au săpat şanţuri adînci pe sub pielea care nu văzuse apa de cine ştie cînd, şi Iurcoaie îşi dădea ochii peste cap la reanimare, sub privirile îngrozite ale asistentei, confruntată pentru prima dată în istoria medicinii cu un asemenea caz şi, drept urmare, complet depăşită de situaţie. Pînă în anul morţii, a locuit cu chirie într-o casă înaltă şi rece, cu temelie de piatră colţuroasă şi acoperiş de cirepuri, ridicată la marginea de miazăzi a oraşului, la capătul dinspre podul Solovanului al străzii Silvestru Vodă, împărţită cu trei familii de unguri. Cînd moştenitorii au izbutit să pătrundă în casă cu anevoie, pentru că nici o cheie nu se potrivea la lacătul acela în care fîlfîiau aripile grele ale ruginii, i-a izbit o privelişte nemaivăzută: odaia era ticsită pînă în tavan de pachete voluminoase, legate fedeleş cu sfoară de cînepă, printre care se strecura, spre patul de zdrenţe purulente, o potecă nu mai lată de trei palme. Cînd le-au deschis, au văzut că fiecare pachet ascundea în sine pînă la alte zece pachete tot mai mici, din ultimul ieşind la iveală obiectele dispărute cu ani şi ani în urmă de prin casele pe unde trăgea Iurcoaie; Daniil şi-a recunoscut maşinuţele din copilărie, Pătru din Stele lentilele de telescop, Ziorea de Ziuă lingurile, iar Vasalie, ciucurii de la uniforma de gală chezaro-crăiască. Au mai fost găsite, tot atunci, monezi de pînă la douăzeci şi cinci de bani, cocoloşite cu aceeaşi scrupulozitate nemaivăzută în zecile de ambalaje, tingiri, fiare de călcat, chei, creioane, blacheuri, mosoare de aţă, sute de roţi şi de maşinării inutile, ba pînă şi un şoşon mai vechi de-al Babei Vîntului, din perechea primită în dar de la popa Chindriş, prietenul de-o viaţă şi de poker al popii Man.

La Cluj, Pătru din Stele

stă în gazdă în casa din zid de piatră de rîu şi pe care se caţără o iederă rebelă a lui Yoel Maxia, fost suflător în orchestra Filarmonicii şi născut în Sighet. În 1943, Maxia era arestat în timpul unui concert de pomină, la ordinul generalului Aranyosy, care l-a acuzat pentru o vină nicicînd lămurită pe deplin, şi pe care bietul Maxia ar fi mărturisit-o în timp ce-şi interpreta partitura la corn, fapt care i-a atras deportarea timp de un an în lagărul de la Auschwitz. Numai norocul a făcut să iasă de acolo totuşi viu, dar cu auzul şi văzul pierdute pe vecie. Camera lui Pătru din Stele ocupă o jumătate de demisol, cu ferestre mici şi înguste, ca acelea din zidurile cetăţilor, şi la lumina chioară a unei lămpi de masă, chiriaşul scrie trei scrisori cu acelaşi conţinut, pe numele vărului primar din partea mamei, Fleondor, miner în Petroşani, apoi unui văr de-al doilea din partea mamei, Vancea, cadet la Şcoala de cadre a Ministerului de Interne, şi, în fine, unchiului din partea tatălui, Krekor Parabellum, născut Grigore Ona, fratele lui Vasalie Ona, fost inspector la Scotland Yard, astăzi pensionar în vîrstă de şaizeci şi cinci de ani, cu casa şi familia într-un sat înconjurat de pădure din Ţara Galilor, pe nume Houlleykinn. Textul scrisorii sună aşa: Dragă unchiule (Fleondor, Vancea sau Grigore), află despre mine că sînt student la Fizică în anul întîi, în urma unui examen foarte greu, la care am intrat al patrulea pe listă. Eu aici în Cluj locuiesc cu chirie în casa domnului Yoel Maxia, un om foarte de treabă, pe care îl ajut la treburile gospodăreşti, întrucît este pe jumătate surd şi orb de-a binelea, lucru ce îl face să nu poată privi prin telescopul construit de mine singur, şi nici să mă poată înţelege clar, atunci cînd încerc să-i povestesc despre ce văd eu prin telescop. Întrucît am apucat deja să-ţi spun ce era mai important, mai află deci, despre mine, dragă unchiule, că telescopul mi-a adus cerul mult mai aproape de înţelegere şi că stele de care n-a auzit nimeni, şi pe care altminteri n-ai avea cum să le vezi pierdute acolo în întunecimi nemăsurate, clipocesc acum peste casa domnului Maxia, Dumnezeu să-l ţină în viaţă şi să-i mîngîie tristeţea, drept pentru care te îmbrăţişez cu drag, al tău nepot Pătru Ona, Cluj, aprilie 1962.

În 1945, pe cînd era în plinătatea gloriei sale de inspector, Krekor Parabellum, născut aşadar Grigore Ona, rezolva cea mai spinoasă enigmă a celui de-al doilea război mondial, şi care a rămas cunoscută la Scotland Yard sub numele „Gloanţele lui Van Moos“. Scrisoarea lui Pătru din Stele, ajunsă o lună mai tîrziu în Ţara Galilor, îl găsea pe Grigore Ona, alias Krekor Parabellum, mort şi îngropat de o săptămînă în

ţintirimul mărginit de ulmi şi de stejari al satului Houlleykinn. Pe Fleondor, scrisoarea lui Pătru din Stele nu l-a mai prins niciodată acasă, întrucît după doisprezece ani de muncă în subteran, unchiul său s-a hotărît brusc să se facă hamal în Constanţa şi a părăsit Petroşanii cu doar o zi înainte ca răvaşul să-i ajungă pe fosta adresă. După alţi doi ani îşi va schimba din nou meseria, pentru cea de linior la Bicaz, ca din 1965 să se apuce de turnat pitici de grădină şi să trăiască din această meserie pînă în 1990, cînd existenţa sa relativ tihnită sfîrşeşte în mod tragic, în noaptea de 13 pe 14 iunie, sub loviturile de ciocan a treisprezece pitici de ipsos, care vor stîrni la scurtă vreme după aceea o adevărată răscoală şi vor ţine Bucureştii sub teroare timp de trei zile şi trei nopţi.

Pe Vancea, scrisoarea lui Pătru din Stele îl va găsi fumînd la geamul căminului de cadeţi ai Şcolii de cadre a Ministerului de Interne; după ce o va citi atent, va face din ea un avion, pe care îl va lansa de la înălţimea celor două etaje cîte îl despărţeau de pămînt şi, în cădere, avionul va împrăştia guguştiucii strînşi la taclale în curte, ca să aterizeze lin pe un colţ rupt din Scînteia mare. Vancea îşi va sfîrşi zilele pe 22 decembrie 1989, în timp ce ieşea din corpul G-28 al comitetului central al partidului, unde făcea parte dintr-un dispozitiv special numit „Scara lui Iacov“, cînd tocmai se pregătea să predea ştafeta noului conducător al statului.

Baba Vîntului iese peste un ceas

din gangul cu inorogi şi grifoni al casei doctorului Hirsch, şi în neclintirea privirii ei de un albastru stins alunecă norii. Încă îi mai răsună în urechi vocea Pălăguţei de care tocmai s-a despărţit, o babă masivă şi sătulă de zile, care i-a zis totul, despre fiecare vecin: la ce oră s-a dus în oraş, la cît s-a întors, dacă a venit cu plasa plină şi cu ce, sau goală şi de ce, cîte ţigări şi din care marcă a fumat la geam sau în curte şi ce-a zis fiecare în parte, cînd îşi începe obişnuitu-i rond prin cîrciumile care-şi deschid porţile una după alta, începînd cu braseria Solovan, şi apoi cu cea ţinută de Viland. Cîrciuma lui Viland se află sub casa cu cariatide, care a adăpostit pînă la naţionalizare unul dintre cele patru cuplăraiuri ale Sighetului şi cel mai luxos dintre ele, alături de casa cu stup, aflat ceva mai spre capătul dinspre răsărit al oraşului. Pe la unşpe şi-un pic, Baba Vîntului se întîlneşte cu Sidonia Beszdek, care în tinereţe a fost cea mai fabuloasă curtezană din Marmaţia, şi a cărei faimă a îngenuncheat pînă şi gloria Vienei, Servus Sidy, îi zice baba, Săru-mîna, doamna învăţătoare, îi răspunde Sidonia şi o apucă

bîţîiala, că are fibrilaţie; zic unii că i se trage din puşcărie, unde a petrecut şase ani pe muchie după ce l-a lăsat fără suflare pe maiorul rus Spiglazov, prin anii cincizeci, şi Baba Vîntului ştie mai bine ca oricine ce s-a întîmplat: rusul i-a cerut voie Sidoniei, zisă Scoica Ucigaşă, s-o pătrundă cu capul, şi ea s-a dezghiocat lent, precum răsăritul lunii din mare, ca Spiglazov s-o poată lua cu gleava înainte, pe drumeagul fără speranţă al întoarcerii acasă – avea Sidonia o adevărată mitologie între picioare – şi cînd ţăcălia maiorului, puţină şi ţuguiată şi cu părul rar, s-a afundat în mreaja ei roz-purpurie, pîntecele Scoicii Ucigaşe a zvîcnit pe neaşteptate şi, din vajnicul mesager al Armatei Roşii, trei sergenţi sanitari şi un plutonier de intendenţă n-au mai scos decît o zdreanţă moale, taman bună de aruncat într-un coşciug, şi acela din scînduri prost geluite. Pe la douăsprezece şi-un sfert, Baba Vîntului intră în cîrciuma ţinută de Lumei şi, rămasă singură în bucătăria imensă, pavată cu cărămizi galbene şi tejghele din dulapi groşi de brad afumat, deschide pe furiş bufetul, de unde ocheşte un borcan de murături, din care pescuieşte cu două deşte un castravete, pe care îl împinge în gură cu unghia de la inelarul drept, apoi îşi scoate capul mulţumită pe un geamlîc de unde se văd clienţii cum îşi sorb tăcerea la mese, din pahare de vin şi ţuică, şi se uită lung la împăcarea lor, cu un mormăit vesel; unii îşi aprind ţigara şi alţii şi-o sting, doi discută aprins despre preţul la porci în viu, iar trei se împleticesc spre uşă, printre grupuri compacte care tocmai dau năvală înăuntru. Iese către orele treisprezece din nou în vacarmul străzii, şi se întîlneşte cu Kocsor, Jó napot, Kocsor úr, zice baba, Kezét csókolom tanár né, răspunde Kocsor şi Baba Vîntului îşi continuă tîrîişul triumfal spre o nouă speranţă, cu faţa şi ochii scăldaţi în lumina viorie a cerului. Kocsor e un uriaş blînd şi umil, cu pletele în vînt şi o mustaţă crescută cît mierla, care îi acoperă complet gura, astfel că atunci cînd trebuie să vorbească e nevoit să şi-o ridice în sus, cu degetele sale lungi şi fibroase, precum corzile de harfă. Umblă şi vara şi iarna, încă de la începuturile facerii lumii, în acelaşi palton pepit cu căptuşeala eviscerată, din care ţîşneşte prin toate rănile o adevărată hemoragie de vatelină, şi într-o cămaşă cîndva albă, iar astăzi ca amintirea strălucirii omătului peste care s-au revărsat noroaiele primăverii, şi doarme în podul Casei de Cultură, laolaltă cu hulubii, cu care-şi împarte misterul şi scîrmojile de pîine. Unii zic că e născut în Voivodina, la Novi Sad, iar alţii că e din Budapesta, unde ar fi absolvit Academia de Arte Frumoase, însă toţi s-au pus de acord că pe uriaşul Kocsor l-a adus mareea

odată cu Garda zdrenţăroşilor, după Diktatul de la Viena, pentru ca din împăcarea şi tihna lui, dacă va fi avut parte de ele vreodată, să nu mai păstreze decît însuşirea de-a fi om bun la toate în templul culturii care-i ţine loc de casă şi de muncă deopotrivă, începînd cu măturatul scărilor şi cu lipitul afişelor pe stradă, şi terminînd cu lecţiile de pictură în locul profesorilor titraţi, sau cu pictarea lozincilor şi pancartelor de 1 Mai şi 23 August. Şi ca o împăcare supremă cu moartea, care l-a ocolit în tot acest răstimp cu o grijă mai mult decît suspectă, Kocsor a făcut dovada celei mai neaşteptate renunţări, vînzîndu-şi scheletul, ca viitor preparat didactic, încă din tinereţe, dacă se va fi bucurat de ea vreodată, cu o sumă considerabilă, pe care a tocat-o însă, într-o singură seară, cînd şi-a invitat prietenii şi duşmanii la aceeaşi masă, pentru a le da de băut pînă la ziuă, iar ultima leţcaie, atîta cît o mai fi fost ea, s-o piardă în următoarele două ore la şeptică, fiind prima şi ultima oară în viaţa lui cînd s-a lăsat îmbiat de o asemenea ispită.

Către ora paisprezece, Baba Vîntului dă o raită pe la casa parohială, să-l salute pe popa Man, pe care îl găseşte, ca de obicei, jucînd poker împreună cu foştii popi uniţi Chindriş, Hotico şi Anderco, la o masă joasă, acoperită cu un mileu crem. Spînatic şi cu faţa jovială, popa Man poartă pe sub sutana cenuşie o pereche de pantaloni de trening albaştri şi e încălţat cu papuci de pîslă cafenie cu ciucuri roşii. Intră, nu te sfii, îi zice popa babei, şi Baba Vîntului, care e de-a casei, îşi croieşte drum printre scaune răsturnate şi damigene rămase parcă în urma unui dezmăţ spre un jilţ din lac negru, tapiţat cu brocart roşu cu auriu, în care se cufundă tăcută. Miza jocului e coniacul, şi fiecare popă are în faţă cîte o sticlă de Metaxa de şapte stele şi un păhăruţ conic de cristal cu picior, însă numai al lui Chindriş e mereu plin. Dom'le, zice Man, dacă-mi intra valetul de treflă făceam un ful de valeţi cu aşi în coadă, ca peste cincisprezece minute, cînd se reface iarăşi masa, să zică: dom'le, dacă-mi intra valetul de treflă, făceam chinta royală, şi apoi îi umple din nou paharul lui Chindriş, cum fac şi ceilalţi doi rînd pe rînd, şi Chindriş abia se mai poate ţine pe scaun şi i se bălăngăne deja capul într-o parte şi-ntr-alta, pînă ce-i cade, ca o eliberare, pe spate şi rămîne aşa, cu gura căscată şi cu ochii holbaţi în tavan.

În aceeaşi zi de la sfîrşitul lunii aprilie

şi la aceeaşi oră, pe locul reavăn aflat în prelungirea pămîntului lui Gheorghe a lui Pătruc, semănat cu grîu de vară, Ofrim îşi tunde oile, ca de

obicei, înaintea tuturora. Daniil Ona se strecoară printre mialele care destramă iarba, cu boturile lor umede şi plăpînde, pînă ce un frison de tuse măgărească îl va trînti pe spate în smocurile speriate de traista-ciobanului şi ciuboţica-cucului. Atunci, pe obrazul lui Ofrim, ciupit adînc de vărsat şi care n-a văzut apa de la Potopul lui Noe, se aşterne blîndeţea, şi paşii îl duc spre iapa deshămată, alături de care îşi paşte liniştea un mînz de o lună, pe care o mulge cu degetele sale ca de piatră sură, şi firicelele de lapte ţîşnesc timid şi fierbinte pe fundul unui ţucal de aluminiu; ia şi bea, îi zice lui Daniil imediat după aceea, şi gura lui neîncercată de căluţ de cinci primăveri se întinde încrezătoare spre buza ţucalului, din care îşi soarbe împăcarea, sănătatea, viitorul. Adie un vînticel cald de amiază şi în zare înfloresc nori ca florile de măr, prin copcile cărora se întrevede apa neîncepută a cerului, de un albastru intens, şi doar mrene şi cleni ar mai lipsi din această măiastră alcătuire, pentru ca

văzduhul să pară un rîu cu sloiuri de gheaţă răsturnat cu dosul în sus. Ofrim culcă la pămînt o altă oaie, pe picioarele căreia strînse mănunchi îşi propteşte genunchii, şi o vreme nu se mai aude decît clănţănitul foarfecelui, harşt-harşt, ce retează smocurile de lînă, pe care mîna sa pătrată, cu degete de gresie, le strînge într-o grămadă ce creşte neîncetat în ochii lui Daniil.

Într-o bună zi, a unui an neprecizat, pe cînd se întorcea cu carul de la o nuntă din Valea Mare, sat tăinuit pe văile Bahnei, împresurate de zîrne şi ferigi, şi cu capul tropăind încă de horile nupţiale, Ofrim pe care îl purtau ca de obicei caii singuri spre casă, căci după astfel de obişnuite întîmplări nu mai este în stare să ţină hăţurile în mînă, a văzut un balaur ce ieşea din apele crescute ale Vidrosului, în dreptul pămîntului lui Natanail Ona, decupat într-un fum înecăcios de pucioasă. Vidrosul e un firicel de apă, umflat primăvara, care şi-a croit drum paralel cu o veche albie a Tisei, încă vizibil prin anii şaizeci, pe o

linie ce purcede de la Cămară şi se aţine lipit pe sub cimitirul ortodox, iar de-acolo coboară pe mîna stîngă a străzii 1 Mai, fostă Hitler şi mai devreme Regina Elisabeta, pînă în dreptul vechii închisori evreieşti din strada 9 Mai, fostă Amiral Horthy, de unde se strecoară pe sub caldarîm, pe mîna dreaptă, şi linge promontoriul pe care se înalţă Casa de Cultură – templul lui Kocsor – pentru ca mai departe, după ce se furişează prin pîntecele străzii 23 August, fostă Slatinii, să ajungă, în sfîrşit, lîngă începutul de sat pierdut într-un alt timp al Onenilor, pe care îl taie printre pămînturile lui Todor şi Gheorghe a lui Pătruc, mîngîind mai apoi marginea pămîntului lui Natanail Ona, pentru a se împreuna în cele din urmă cu apele Tisei, în spatele colibei păstoreşti a lui Ofrim.

Cînd au zărit balaurul, caii au fornăit cu priviri de moarte şi, în învălmăşeala care s-a produs, balaurului, adică zermelui, i-a sărit nestemata din frunte pe care, dacă n-ar fi pierdut-o într-o zi de sîmbătă, la o altă nuntă în Valea Mare, cînd a rupt podelele mirelui cu cizmele-i grele, cetluite cu potcoave de armăsar, Ofrim – care acum eliberează oaia din strînsoare şi-i dă drumul pe pajişte – ajungea pesemne un bogătan pe picioarele lui, şi nu calicul care este, clătinat de vînturile sorţii. Oaia se ridică speriată şi bleagă, şi priveşte cu ochi descumpăniţi spre nicăieri, înfiptă pe picioarele din spate, chealã şi albă ca o arătare, şi căpuşele care-i umplu gîtul, lipsite acum de adăpostul lînii, se trezesc alene din amorţeală şi o iau la plimbare. Daniil Ona le culege una cîte una, le pune pe o piatră şi, cu alta, le pocneşte scurt şi fulgerat, poc-poc, şi sîngele de ţurcană, noatină, muldzară, muscură, vlăstoasă, păstrană şi stearpă împroaşcă zările, şi în privirea lui Ofrim soarele sporeşte în intensitate, precum nestemata din fruntea unui balaur.

Rabinul Fogel îşi termină rondul

zilei de sfîrşit de aprilie, a anului 5572 de la facerea lumii, pe la orele paisprezece, după care intră în casa scăldată într-o lumină roşiatică a cantorului Klein, din strada Traian, fostă Evreiască, unde-l aşteaptă şezînd tăcuţi la o masă ultimii hasidimi din Marmaţia, Resch, Binder, Herbil şi Mendel. Mai puţin Klein, care-i tuns şi ras precum Fogel, toţi ceilalţi patru hasidimi poartă paisli răsuciţi cu degetele, căzuţi pe umeri de sub pălăriile de fetru, şi lungi redingote negre din lînă, cu gulere lucitoare de atlaz. Resch, care e belferul, adică paznicul marii sinagogi din Sighet, un om bîlbîit ca la vreo patruzeci de ani, dar a cărui evlavie şi înţelepciune i-au atras supranumele de

Ţadik, rupe primul tăcerea şi-i zice încet, în timp ce-şi netezeşte poalele redingotei cu buricele degetelor:

– Rabi Fogel, avem o dispută legată de natura acelui Mesia în care cred creştinii, şi anume dacă acel Mesia a putut fi confundat sau nu, şi de ce şi cînd, cu îngerul Metatron.

– Păi, atunci, dacă tot e să vorbim de Mesia al creştinilor, răspunde Fogel, scoţîndu-şi ochelarii şi aranjîndu-i iarăşi la loc, nu ne rămîne decît să ne jucăm de-a creştinii, să ne punem în pielea lor. Sînteţi de-acord s-o facem? Şi ei încuviinţează în tăcere, dînd din cap. Ei, şi ce zic creştinii despre Mesia, din ce ne-ar putea interesa şi pe noi? Cine se încumetă să răspundă primul la întrebare?

– Zice Apostolul Pavel, în Epistola către Evrei, astfel despre Mesia: Tu eşti preot în veac, după rînduiala lui Melhisedec, răspunde Resch, după un moment de gîndire.

– Buuun, zice Fogel cu un aer mulţumit. Dar cine e Melhisedec?

– Scrie în Bereşit Tora aşa: Melhisedec, Împăratul Salemului, a adus pîine şi vin; el era preot al Dumnezeului Celui Prea Înalt, vine răspunsul lui Binder.

– Corect, pînă aici, răspunde rabinul. Dar ce se poate spune mai departe despre asemănarea sau deosebirea dintre cei doi?

– Şi după ce Mesia a fost făcut desăvîrşit, mai zice Apostolul Pavel, S-a făcut pentru toţi cei care-L ascultă urzitorul unei mîntuiri veşnice, căci a fost numit de Dumnezeu Mare Preot, după rînduiala lui Melhisedec, adaugă Herbil, cu un aer misterios.

– Se opreşte oare, aici, Apostolul Pavel cu speculaţiile?, îi întreabă rabinul, jucîndu-se cu ciucurii feţei de masă.

– Nicidecum, rabi, răspunde Klein, aranjîndu-şi pălăria, căci imediat mai încolo, tot Pavel zice astfel: Asupra celor de mai sus avem multe de zis, şi lucruri grele de tălmăcit.

– Atîta doar zice Pavel?, întreabă Fogel tot mai nerăbdător.

– Nu, răspunde Resch, căci doar ceva mai încolo Pavel continuă să vorbească despre Melhisedec, astfel: Fără tată, fără mamă, fără spiţă de neam, neavînd nici început al zilelor, nici sfîrşit al vieţii, – dar care a fost asemănat cu Fiul lui Dumnezeu.

Rabinul izbucneşte în rîs şi-i întreabă:

– Păi, bine, şi cui îi putea fi adresat un asemenea mesaj, limpede ca lumina soarelui?

– Negreşit, doar nouă evreilor, aşa cum şi este intitulată epistola lui Pavel, vine răspunsul lui Resch.

– Aşa e, întăreşte rabinul, întrucît de la bun început epistola vorbeşte despre superioritatea lui Mesia, fiul lui Dumnezeu, asupra îngerilor, ceea ce ne face să credem, astăzi, că destinatarii epistolei nu pot fi decît nişte iudei trecuţi la creştinism, poate esenieni la origine, dar care din cauza persecuţiilor la care au fost supuşi erau pe cale de a se reîntoarce la adevăratele învăţături evreieşti. Şi asta, pentru că la data cînd era întocmită epistola, începuseră deja rătăcirile nazareilor, ebioniţilor şi iudeo-gnosticilor, care pretindeau că Mesia este tot un eon, adică un înger uriaş, precum Metatron, cel mai înalt dintre îngeri. Or, faptul că Pavel stăruie să arate că Mesia este deasupra îngerilor, deci şi deasupra lui Metatron, ne lasă să înţelegem că, la vremea aceea, anumite învăţături despre îngeri, fie cu adevărat evreieşti, fie rezultate dintr-un amestec de credinţe greco-orientale, începuseră deja să-şi facă simţită prezenţa şi să-şi atragă de partea lor tot mai mulţi adepţi, spre deznădejdea lui Pavel, care zicea: El, care este oglindirea slavei Lui şi întipărirea fiinţei Lui, şi care ţine toate lucrurile şi cuvîntul puterii Lui, a făcut curăţirea păcatelor, şi a şezut la dreapta Măririi în locurile prea înalte, ajungînd cu atît mai sus de îngeri, cu cît a moştenit un nume mai minunat decît al lor. Epistola Apostolului Pavel vrea să-i dumirească pe evrei că Mesia este Unicul Fiu Născut al lui Dumnezeu, şi că toţi îngerii, deci şi eonii, împreună cu Metatron, i se vor închina Lui. Părerea mea este că pe-atunci confuzia şi disputele despre natura lui Mesia erau într-atît de vii, încît Pavel este nevoit să aducă argument după argument în sprijinul ideii că îngerii sînt creaţi, nu născuţi; or, de aici încolo, învăţăturile despre eoni ale evreilor încep să se despartă progresiv de cele ale evreilor creştinaţi. Şi de ce oare?

După cinci minute de tăcere, în care hasidimii se consultă între ei, belferul Resch sparge gheaţa şi zice:

– Noi ştim de la Rabi Hirş din Zidaciov, veşnică şi nepătată fie-i amintirea, că îngerul Metatron este născut şi nu creat.

– Ce-l făcea oare pe Rabi Hirş să creadă aşa ceva?, nu-i slăbeşte Fogel.

– Într-o pericopă din Bereşit Tora, continuă să vorbească Resch, scrie că Dumnezeu l-a luat la Sine de pe pămînt pe omul Enoh. În legătură cu luarea lui Enoh dintre oameni, Targum Ionatan spune că Enoh nu s-a împăcat cu pămîntenii, de aceea s-a mutat la cer, pe cînd era încă viu, prin cuvîntul lui Dumnezeu; după strămutare, Enoh a primit numele ceresc de Metatron, ceea ce înseamnă scribul principal, care în Cabala are

aceeaşi valoare numerică – 314 – cu cuvîntul Şadai, adică Dumnezeu. Pe Resch îl întrerupe însă Mendel, care continuă însufleţit:

– Lasă-mă pe mine să vorbesc mai departe, că tu eşti bîlbîit. Tot în Cabala, zice Mendel, Metatron, care s-a născut aşadar om, mai este supranumit şi Prinţul treburilor interne, adică Sar Ha Pnim. După distrugerea Templului lui Solomon, scrie în Midraş rabba Bamidbar, Metatron nu conteneşte să-l răscumpere pe Israel, aducînd la altarul Templului ceresc, care se găseşte deasupra fostului templu al lui Solomon, sufletele celor drepţi, din care face coroana pentru Cel Veşnic, adică pentru Ialkut Hadaş.

Rabinul se întristează şi zice:

– Voi avea, încalte, un cuvînt de mîngîiere pentru bîlbîitul Resch, la sfîrşitul disputei noastre, drept pentru care o să vă rog să-l lăsaţi să-şi termine comentariul lui Rabi Hirş din Zidaciov, despre Metatron. Aşadar, te ascultăm. Şi belferul Resch continuă astfel:

– Odată, pe cînd se afla Rabi Hirş laolaltă cu o mulţime de învăţaţi ai cetăţii, veni vorba despre Metatron, şi Rabi Moşe din Sambor, care era şi el de faţă, zice că într-o carte despre Metatron a întîlnit următoarele: „Cînd a murit Solomon Iţhaki zis Raşi, marele învăţat şi comentator, îngerii s-au grăbit cu mare veneraţie să-i întîmpine sufletul. S-a auzit în toate sferele cereşti o voce: «Pregătiţi un jilţ pentru învăţatul Raşi!». Singurul care nu i-a ieşit în întîmpinare a fost Metatron, Prinţul treburilor interne. Pricina a fost faptul că Raşi interpretase fraza din Tora: «Şi Enoh s-a dus cu Dumnezeu» prin: «Enoh a fost într-adevăr un Ţadik, dar, cum putea deveni rău din pricina oamenilor, l-a luat Dumnezeu din timp la Dînsul». Dimpotrivă, urcarea lui Ilie la cer fusese interpretată de Raşi astfel: «A devenit un înger, şi Dumnezeu l-a chemat în cer». Această deosebire în interpretare nu i-a plăcut lui Enoh care – după cum se ştie –, a devenit, după înălţarea sa, Prinţul treburilor interne, primind supranumele de Metatron.“ Or, după cum se ştie, continuă belferul Resch, Rabi Hirş din Zidaciov i-a dat dreptate lui Raşi, argumentînd că n-a vrut nicidecum să-l jignească pe Metratron, dar că n-a fost înţeles corect. În fond, interpretarea lui Raşi despre Enoh avea două înţelesuri: „Enoh a fost un Ţadik, şi tocmai de aici a decurs priceperea lui în treburile cereşti; dimpotrivă, lui Enoh, toţi oamenii îi apăreau ca fiind fiinţe rele“. Cînd Rabi Hirş din Zidaciov şi-a expus raţionamentul, Rabi Moşe din Sambor a încheiat astfel: „Dragă frate, prin această tălmăcire ai salvat onoarea îngerului Metatron. Acum îl va saluta şi el în ceruri pe marele învăţat Raşi!“ Iată

deci, încheie belferul Resch, sub privile pline de admiraţie ale rabinului Fogel, pentru ce Metatron al nostru nu este nici Mesia al creştinilor şi nici cel pe care-L aşteptăm cu atîta ardoare.

Todor – pe care Daniil Ona

l-a botezat Aripă Frîntă prin 1985, cînd l-a văzut azi, l-a văzut mîine cum intră prin capul Ierzii, cu braţele strînse la piept şi cu coatele uşor scoase în afară, ca o pasăre săgetată în zbor – şi-a mutat balansoarul singurătăţii în casă, unde îşi bea rodul viţei cu privirile aţintite la geam. Brusc, sihăstria sa prinde să miroasă a mătrăgună, pentru ca la mişcarea scîrţa unu, făcută de balansoar, Mărdălina să-i apară în faţa ochilor, întrupată dintr-o amintire din tinereţe, în care îşi huţuţa trupul despuiat într-un leagăn răsărit din grinda şurii. Todor, gol şi el, afară de o coroană din corzi de viţă-de-vie pe care o poartă pe cap, stă cu dosul proţăpit în buza ieslei şi cu ştromeleagul învîrtoşat în zări, şi cînd trupul Mărdălinei se apropie cu picioarele larg desfăcute, trage cu putere corzile leagănului spre el şi o ară apăsat, apoi îi face vînt înapoi şi o ia iarăşi de la capăt, cu aratul şi cu însămînţatul, şi capul vacii se întinde uşor din cealaltă parte, din poiată, prin deschizătura ieslei, şi cînd dă de spinarea sa udă, îl linge încet ca pe un drob de sare. În acele vremuri de pomină, în care rosturile lumii nu erau stricate ca astăzi, şi în care ruşinea mai făcea încă legea pe pămînt şi Duhul Sfînt mai umbla încă printre oameni şi numele lui era Săţifieruşine, s-a pomenit ca tocmai Todor să poarte căpăstru. Iar căpăstrul, este o alcătuire din strune de coadă de armăsar, fierte temeinic într-un amestec de mătrăgună, năvalnic şi poroinic, laolaltă cu pulbere de piatră sură de munte, bucăţi de drugi de fier şi caiele de potcoavă; firele sînt petrecute apoi, printr-o gaură meşterită cu o sulă trecută prin foc, prin încreţitura prepuţului, şi înnodate cu mult dichis, în aşa fel încît mustăţile lor să rămînă spînzurate în afară, într-un mănunchi rotunjit în doi ochi de fundă. Cînd căpăstrul o struneşte pe Mărdălina, prin trupul ei trec stoluri de îngeri, iar cînd o slăbeşte, îi vine în gură gust de miere de fîneaţă, de sunătoare şi cimbrişor.

Prin geamlîcul şurii, razele soarelui şerpuiesc vesel în amiază, încurcate printre crestele de fiere ale nucilor. Pe sub fruntea Mărdălinei, de cocoară însprîncenată a mirare, se despleteşte un fum auriu, care îi cerne în ochi o vrajă irezistibilă şi tulburător de verde. Afară clipoceşte fîntîna, ca un plînset înălţat pe furiş dintre rădăcinile frasinilor, şi ghionoaiele ciocănesc aerul cu o cutremurată zburare. Unde mai

pui că se porneşte de îndată şi vînticelul, şi în freamătul acela drăgăstos care se revarsă îmbelşugat dinspre Tisa, Todor îi smulge Mărdălinei gemete de vioară.

Se trezeşte din reverie şi mai dă pe gît o duşcă din rodul viţei, în care vreme duhul soarelui aprinde cerul, gîndind cît este de nefericit înjungheat astfel, între coarnele de berbec vioriu ale amiezii, singur cuc cu roşeaţa lustruită a norilor şi abandonat cu totul uitării. Aseară, stînd tot aşa ca acum, vîntul legăna vîscul într-o zarişte de meri, apoi se făcu linişte. Da. Apoi se făcu noapte. Da, da. Şi în propria-i umbră încăpu, la început stîngaci, Mărdălina, şi stele abia scăpărate îi înţepau pleoapele cu raze de secară. Da, da, da. Vino înapoi, Todó, îl tot trăgea luna de mînă, îndărăt, nu te mai lăsa copleşit de tristeţe. Chemarea lunii se clătina beată, pe un clipocit de ape cereşti, pe rotunjimi de nori cu tîrîiş de melc, pe beţiile lui apocaliptice; nu intra în amintiri, se mai auzi, stins, un vaer. Sfios ca un măr, Todor o luă înapoia soarelui, precum racul în răzmeriţă, cu luna în mîna stîngă şi cu amintirea Mărdălinei în cealaltă. Acolo, înlăuntrul Mărdălinei, era o privelişte de început de lume - se auzea răsuflarea peştilor şi scuipatul stîrcilor - şi pe Tisa apele purtau viori sterpe, cu corzile pocnite şi cu sunetele căzute în paragină; apoi, dinspre casa lui Alexandor îi răsună în auz tinereţea-i de cioban, din gura unui fluier, şi i se năzări că Mărdălina a ajuns o sfîntă pe care au înjungheat-o tîlharii la mînăstire, între altar şi catapeteasmă, iar despre el, i se năzări că este un Crist răstignit stîngaci de buza unei iesle.

Todor îşi potriveşte iarăşi căpăstrul, cu care-şi struneşte vîjgalăul, şi Mărdălinei i se năzare că bărbatul care o leagănă, o ară şi o însămînţează este un armăsar plin de pietre necioplite; iar pe ea însăşi se imaginează precum un pămînt abia dospit, călcat sub copită de armăsar, şi ca pe o broboană de rouă încă necăzută de pe o floare de mătrăgună. Iar lui Todor i se mai năzare că din calul trupului său ţîşnesc gînduri întrupate în suliţe, care încearcă cu vîrfurile lor pămîntul abia dospit şi broboana de rouă încă necăzută de pe floarea de mătrăgună dintre picioarele Mărdălinei. Abia într-un tîrziu, cînd Mărdălina s-a înfruptat cu toate merele din pomul cunoaşterii binelui şi-a răului, şi cînd şi-a pierdut mersul pentru un zbor în leagăn, sfîşiată de o săgeată în dreptul iremii, Todor a îmbiat-o cu zmeură, a ameţit-o cu un bucheţel de şoaldină şi ochincele, căci era codană şi frumoasă coz. A dezjugat-o, i-a dat să bea din căuşul palmei, a pus-o să răsufle aer din foalele îngerilor, i-a vorbit despre sticlirea năprasnică a ochiului de vasilisc, despre foşnetul pleoapelor pardosului, născocirile dulfului şi

visurile zgripţorului, căci era muşeată şi aprinsă coz. Ia, Mărdălino, împărtăşeşte-te, frumoaso, umple-ţi trupul de îngeri şi privirea de nemurire, şi dă pinteni calului meu de jăratic, diri, diri, dong, diri, dong, căci prea era codană şi muşeată coz. A îmbiat-o în cele din urmă cu un fluier - fluierul său din ciobănie: ia de mănîncă, lemnul acesta de prun este trupul meu; sunetele acestea albăstrii sînt sîngele meu; glasurile acestea întunecate sînt rădăcinile mele; iar celelalte ziceri, din adîncurile bortelor fluierului, ca nişte fragi, sînt gîndurile mele, îngîndurările mele şi întristările, multele şi foarte adumbritele prăpădiri după tine. Atunci, Mărdălinei i se răsuci gîtul de emoţie, înapoi ca la vioară, şi în lumina înserării, făptura ei seamănă acum tot mai mult cu împreunarea dintre o pară aproape coaptă şi o pasăre de purpură uşor strangulată.

Cufundată în jilţul popii Man,

Baba Vîntului pare o mîţă sătulă de zile, plictisită într-un fel aproape omenesc. Jocul de poker s-a terminat de multişor şi, pe la opşpe punct, popa se apropie de geam şi ţine curtea bisericii sub observaţie - îşi face sau nu-şi face doamna primăriţă cruce?, intră ori nu intră în biserică? -, vede cum se schimbă gărzile la compania de pompieri aflată la doi paşi, după care deschide dulapul şi rade o bere. Pe la opşpe şi-un sfert, o invită pe Baba Vîntului la cină: brînzică de Săcel, supică de gîscă cu laşte şi rasoale de vacă în sos de hrean, apoi se scuză că trebuie să soilească un somnic de voie, înainte de vecernie, atîta cît dă Domnul, şi Baba Vîntului îl înţelege, că doară oameni sîntem, zice ea, şi pleacă chicotind în învălmăşeala străzii, iar popa, rămas singur, îşi cinsteşte somnul cu niscaiva vin de obşte, de Lechinţa, şi se culcă.

Baba Vîntului crede în Dumnezeul oamenilor singuri, şi a cărui revelaţie nu poate fi împărtăşită nimănui, întrucît acest Dumnezeu al ei şi numai al ei nu are nici altare şi nici biserici de închinăciune, şi rîgîie. Şi totuşi, dacă e să dea socoteală cuiva, nu i-o dă decît popii Man, căruia i se spovedeşte din an în Paşti, dacă asta poate fi numită spovedanie; pentru ca imediat mai apoi, după deşertarea sufletului, să se abandoneze iarăşi străzilor şi să uite de sine prin cîrciumi, spre a o lua către Crăciun din nou pe calea mărturisirii, storcîndu-şi sub anteriul popii Man buretele unicului ei păcat: poşirca aceea fără nici o proprietate clară, culeasă de prin paharele muşteriilor, şi pe care o numeşte - oare ca pe o alintare? - vin de regiune superior, dom' părinte, căci asta beau eu. Acum, tocmai calcă pe razele amurgului, cînd intră în

cîrciuma lui Perţa, prin adîncul unui coridor bîntuit de stafia unei oglinzi crăpate în două. Cînd îşi vede ca prin ceaţă cele două chipuri, cărora le-a fost dat mai mult decît putea duce şi suporta orice om normal, îşi zice că în fond timpul nu e obligat să dea nimănui socoteală.

La răsărit de oraşul nefericirilor noastre, se zbate într-o cîrciumă sordidă neliniştea lui Perţa, care a auzit că partidul le va lua pînă la urmă oamenilor pămîntul. Perţa are trăsături frivole: o frunte exagerat de largă, mărginită discret de un început de chelie, şi nasul cu nările poate mult prea largi pentru un pretins fost intelectual, ajuns de cîţiva ani buni un fals cîrciumar. Cînd o salută, Baba Vîntului desluşeşte în glasul său o spaimă obositoare, şi el îşi pune inima pe masă şi dă ghes destăinuirilor: O să ne ia pămîntul. Ce-mi pasă mie?, răspunde ea absentă, şi se apucă de deşertat pe gît – şi apoi de spălat – paharele.

Belferul Resch şi-a terminat comentariul

despre îngerul Metatron şi, acum, rabinul Fogel e dator cu o mîngîiere aşa cum a promis.

– Am să vă spun, zice el gînditor, o parabolă numită „Şansa de a ajunge orator“, povestită în zilele de pe urmă de înţeleptul Maimonide din Córdoba, autorul memorabilelor Hilhot Tşuva, adică Legile Pocăinţei. Trăia odată în Pumpedita, în Babilonia, un tînăr rabin, pe nume Iţhak. Cetatea în care Iţhak ar fi trebuit să ţină cel dintîi discurs din viaţa lui, care se nimeri a fi tocmai Pumpedita, a dispărut subit, cu case şi locuitori cu tot, în ajunul zilei hotărnicite de mai marii sinagogii pentru discursul său. Atunci, înţelepţii au căutat Pumpedita în preajma unei păduri bătrîne, dar n-au dat de nici o urmă de cetate. În pădure se înălţa un stîlp de piatră foarte vechi, sub care se zice că a fost îngropat Nimrod cel Mare, vînător vestit în faţa Dumnezeului Celui Prea Înalt. Au întrebat stîlpul dacă ştie ceva despre fuga oraşului şi încotro ar fi putut fugi el, şi stîlpul le-a zis că n-a văzut nimic. Dar iată că, spre miezul nopţii, Pumpedita s-a întors singură acasă – nimeni nu ştia de unde anume venea – nespus de turburată şi de abătută. Discursul lui Iţhak a fost amînat cu o săptămînă, astfel că Pumpeditei i s-a dat răgaz pentru a se dezmetici din starea deplorabilă în care ajunsese, şi a se căi pentru toate fărădelegile pe care le-ar fi putut săvîrşi. Oraşe venerabile, precum Şura şi Nahardeea, au dojenit-o timp de trei zile consecutiv, iar a patra zi, cetatea Nippur i-a ţinut o predică copleşitoare. În cele din urmă, Şura, Nahardeea şi Nippurul au pedepsit Pumpedita, obligînd-o să umble desculţă restul de trei zile cîte

mai rămăseseră pînă la discursul lui Iţhak. Ei bine, în cea de-a şaptea zi, cînd Iţhak ar fi trebuit să debuteze ca orator, Pumpedita a dispărut iarăşi de acasă. Înţelepţii cetăţii au apelat atunci la memoria celui mai bătrîn gofer din cîmpie – copac din lemnul căruia Noe şi-a făcut arca –, dar goferul nu ştia nimic. Au scormonit apoi, cîteva zile încheiate, sub ruinele Urului, dar şi aici fără nici un spor. Atunci, Ierusalimului i-a venit ideea ca Pumpedita să fie căutată între filele discursului lui Iţhak, şi nu mică fu mirarea înţelepţilor cînd au dat de ea exact acolo, adormită pe jumătate, în leagănul cuvintelor frumoase şi deopotrivă mustrătoare care urmau să-i fie adresate tocmai ei.

Înţelesul parabolei lui Maimonide, continuă rabinul, este că forţa unui orator nu va sta niciodată în elocinţa lui – căci şi Moise însuşi era bîlbîit –, ci în puterea cuvintelor. Aşa că, frate Mendel, nu găsesc deloc potrivit să-ţi baţi joc de belferul Resch, numai pentru că este bîlbîit, şi să-i iei cuvintele din gură, care nu sînt oricum ale lui, şi nici ale tale, ci sînt insuflate de Dumnezeu. Apoi, cantorul Klein şi cei patru hasidimi, Resch, Binder, Herbil şi Mendel, se despart de rabinul Fogel, care iese afară în zarva străzii Traian, fostă Evreiască, însufleţită de tarabele marchidanilor. Se zice că, demult, Fogel şi-ar fi făcut un golem care, nemulţumit de tăcerea înţeleaptă a stăpînului său şi de faptul că nu l-a putut ispiti în nici un fel, a fugit de-acasă şi s-a prefăcut într-un pitic de ipsos, lăsîndu-se mai apoi vîndut unui străin, pe taraba unui asemenea marchidan, pe nume Ştern.

În ziua de 30 aprilie 1962,

pe la nouă dimineaţa, Gaz-ul Raionalei de Securitate Sighet îi scoate din sediul de lîngă Liceul „Filimon Sîrbu“ pe ofiţerii Banc, Elecheş, Morcovescu şi Mîţiu. Banc, care e un ins mic şi rotofei, îi zice lui Elecheş – un individ înalt şi deşălat – pe un ton autoritar:

– În ţara asta, nu e nimic mai sigur ca minciuna. Aşa că tot ce ţine de lucrurile sigure trebuie să treacă obligatoriu prin biroul meu. ‘Nţeles?

– ‘Nţeles, domnule maior, zice locotenentul Elecheş tuşind încurcat, şi Banc continuă:

– Să nu mă mai iei cu tot soiul de adevăruri de-ale tale, căci s-ar putea să mă enervez şi, dacă mă enervez, nu văd pe unde o să-ţi mai scoţi cămaşa. Zi-mi mai bine o minciună bună şi nouă, care va avea asupra mea un efect mai mare decît nu ş‘ ce adevăr dubios de-al tău. Zi: de unde ai scos-o şi pe-asta, că Vasalie Ona vrea să se înscrie în colectivă?

– Permiteţi să raportez: de la o sursă din reţea am aflat-o, zice Elecheş.

– Unii cred că sursa ta e un bou, iar alţii, că e un viţel, zice Banc. Părerea mea sinceră este că e un idiot. Măi, Elecheş, băiatule, de cîte ori să-ţi zic că tu cauţi buclucul, măi, cu aceeaşi insistenţă obositoare şi enervantă cu care martorii lui Iehova se încăpăţînează să bată în poarta raiului? Iar voi, băi, locotenenţilor Morcovescu şi Mîţiu, aveţi o anumită stare de mahmureală care nu e deloc specifică epocii pe care o trăim, una de entuziasm general. Morcovescu şi Mîţiu se pleoştesc brusc, şi o vreme nu se mai aude decît duduitul motorului, şi-apoi vocea maiorului Banc, care mormăie Ocii ciornîi.

Cînd Gaz-ul intră prin capul Ierzii, lui Vasalie Ona îi împietreşte sfinţenia în priviri, şi-apoi degetele sale răsfoiesc Scriptura cu şi mai multă înfrigurare. Curînd, bătăile surde din poartă îl vor face să i se pară că aude înseşi bătăile propriei lui inimi, şi din clipa aceea încep să i se adeverească mai toate marile sale revelaţii. Dintr-o dată se simte atît de singur şi de părăsit, încît gîndeşte pe moment că nu-l mai pot mîngîia nici măcar rănile lui Isus. Iese din casă şi le deschide securiştilor, iar ei îl întreabă dacă s-a răzgîndit şi dacă vrea totuşi să intre în colectivă, iar el le răspunde, ca un miel dus la tăiere, că nu vrea şi că nu se va răzgîndi.

– Atunci, zice Banc, o să-ţi confiscăm pămînturile din Surupatu, Ţărmuri şi Gheonoaie, şi-o să suportaţi rigorile legii, tu şi cu ceilalţi chiaburi din Iarda, oraşul, raionul, regiunea şi ţara asta, cu neamul vostru cu tot, astăzi şi mîine! Ceva mai încolo, răspunsurile lui Todor, Alexandor şi Gheorghe a lui Pătruc vor fi toate la fel: nu şi iarăşi nu.

Seara tîrziu, Vasalie Ona ştie că aventura în care a intrat îi va aduce o nouă deznădejde, una necunoscută încă, dar fără de care viaţa trăită pe mai departe, cu sau fără pămînt, i se pare deja un mare şi nedrept nonsens. Ia creionul chimic, îl înmoaie în gură şi scrie la capătul Scripturii, acolo unde sînt însemnate şi celelalte şase amintiri capitale: astăzi, 30 aprilie 1962, a venit Securitatea să-mi ceară să mă-nscriu în colectivă şi eu, Vasalie Ona, am zis că nu mă-nscriu în veci.

A doua zi, dis-de-dimineaţă,

Vasalie Ona se îmbracă în straiele lui de sărbătoare (costum negru la două rînduri de nasturi, pălărie de fetru, cămaşă albă încheiată la ultimul nasture şi bocanci văcsuiţi) şi îi porunceşte neveste-

sii, Ziorea de Ziuă, să-i pregătească masa. Ce vrei să-mbuci astăzi, omule?, îl întreabă ea, cu gheara unei presimţiri ciudate înfiptă necruţător în suflet. Pămînt, zice el, o oală mare de pămînt, din mălăişte. Bine, zice ea, dacă aşa vrei tu, asta să-ţi fie dorinţa, şi după un sfert de ceas îi aduce o oală plină ochi cu pămînt negru şi o lingură de lemn, pe care i le pune fără nici o vorbă pe masă. Vasalie Ona se apucă de mîncat, încet, calm, destins. Să fie lumină, îi zice apoi Ziorelei de Ziuă, mai multă lumină, şi femeia trage perdelele larg, la o parte, şi ele fîlfîie cu aripi grele de pasăre, şi ziua însufleţeşte odaia strîmtă şi joasă, în care se desluşesc contururile dulapului vechi de haine, patul înalt acoperit cu o cergă, laiţa de jur împrejurul peretelui de la fereastră, cu tabloul din cătunie deasupra, şi masa la care Vasalie Ona înfulecă cu o poftă necunoscută pînă atunci. Pămîntul i se pare dulce, ba nu, dulce-acrişor; cînd bagi lingura în gură, la început îl poţi confunda uşor cu gustul pîinii, iar mai apoi, cu un măr. Pe partea stîngă a lingurii miroase a floare de sovîrv, pe dreapta a sînziene, la mijloc a ghinţură galbenă, şi la fund, a tătănească. Vasalie Ona mănîncă fericit, cu ochii închişi, şi gura lui care molfăie apăsat şi adînc se străduieşte să zîmbească, ba nu, să rîdă. Ziorea de Ziuă îşi frînge mîinile, iese pe prispă şi începe un bocet care se transformă curînd într-un blestem:

– Sodomni-te-ar Domnedzău, de rîncalău de Gheorghiu-Dej, şi de jupîn drac, înt'-o dzî de mărturieee. Şî cîn' a si vreme răzbună, împle-te-ar de rapor şî de dzămare, de rîncalău şî de negurăăă.

În capătul celălalt al Ierzii, Anuţa lui Gheorghe a lui Pătruc, fata lui Vasalie Ona, continuă:

– Amú, pristuie-te, căpitane Banc, batăr te-ai duce-n prilej cu păstrana şî cu păcuina de Ferecoaia-i Gasii din Grîu-cu-Văscuuu. Că n-a si şohan veci ţară caldă de capu' vost' de sicuriiişti.

– De şi-ar dare Domnedzău – continuă Ziorea de Ziuă – să vă ferme laolaltă, pă tine Gheorghiu-Dej, de tine, măi căpitaneee. Şî ţîie, măi Banc, buciumni-ţ'-ar matalău' de franţăăă. C-amú mni-a hi iară musai de-a vă tra' numa' fo tri vîjgalauă-n cele fătăciuuuni.

– Ostui-v-ar Michiduţă-n Arişte să vă hărămniască – blesteamă mai departe Axăne, nevasta lui Haiu, fratele Ziorelei de Ziuă – cu vîrdina şî cu jintalău', pînă-va ieşî-va şcomîrlă din cele făloşîîîi.

– Înformăca-v-ar Avizuha măcău' cel nialcoş – continuă Ziorea de Ziuă – de l-a-ngropa-u-a-l în cuptioru' a i Docă a lu' Burnar a i Parască din Locu Unde Leagă Roata di pă Budzările Dealului Halastru a lu' Olexă a i Dochii din Matalaaan.

– Amnistui-v-ar şî melestui-v-ar aripa Satănii – continuă Anuţă – de tuţi duflaşi din bortăăă. Breşălui-

v-ar în dos ş‘-alăture de ciuuufi. De v-ar face Bunu rostopeşte p-amîndoooi. Batăr de v-iţ’ îneca-i-v-iţ’ înt’-o plisă din ce’ loantre de hoaspe sireticeee.

Vasalie Ona are senzaţia că-i creşte din cap o mălăişte înaltă, pînă la cer. Pe mejda stîngă a lingurii, pămîntul miroase a grîu, pe dreapta a fasole, la mijloc a ceapă, şi la fund, a cartofi. Bocetele femeilor se întind pînă în Iapa, cuprind şi înfioară văile, şi de pe Meie, Sihei şi Şarampău, ecoul se transformă într-un tunet:

– Iară pă vlăstoasa, muscura şî nevisca de mîne-ta, Gheorghiu-Dej, dejdina-i-ar Avizuha pecinea păscălătiţiii. De păstrană buiacă şi bolîndzieee.

Iar Mlaca, Gheonoaia şi Iezuniile bubuie şi ele:

– Mîrli-o-ar Michiduţă şî borşî-i-ar poamele de runc de-aplecătoare-acufundoasăăă. Pîrci-i-ar bonda ca-on orgare, de i-ar fa’-o de cordohaaan.

Iar Rîtul, Valea Cireşului şi Hoiloşagul răspund ca o cădere de pietre:

– Opsă de v-ar ostoi-v-ar tatăl negurii-n vecii vacului, că mni-ar pusu-n gînd a fa’ den voi curu’ ceterii şî picioru’ gorduniii.

Acum, pe coasta stîngă a lingurii, pămîntul are gust de cireşe pădureţe, pe dreapta de prune, la mijloc de zmeură, iar la fund, de afine.

Glasurile Ziorelei de Ziuă, Anuţei şi Axănei se împletesc cu ecourile văilor Iepei şi explodează la unison:

– Curdzî-u-aţ’ cu moartea şî mutară-v-aţ’ numa-n cuiburelu-ntunericului veşniiic. Mănînce-vă baiu’ cel necurat şî spintecatuuu. Duce-v-aţ’ în cortilu’ cel bun şî îngrozîsucă-s-ar şî pogăni-s-ar lume’ străină de capu’ vost’ de rablăăăi. Alipui-v-aţ’ în cele zări învîrtindu-vă ca aripa negurii, şî pă buza adeului, batăr îţ’ mere-n cronci, de şperle din cele gunoaie şî obdieleee.

Blestemele se înfăşoară unele de altele, precum vrejurile de curpen, se caţără pe scăriţa Luceafărului de seară, pe deasupra Pietrei Iepei, călăresc Lebăda, ies la iveală prin copca Delfinului, se pierd o vreme în Calea Laptelui, coboară în deşertul Andromedei, alunecă în zig-zag prin Casiopeea, trec pe la frîntura oiştii Carului Mare, printre Mizar şi Alcor, şi se izbesc neputincios, surd şi neauzit în Tronul lui Dumnezeu ce stă împlîntat în Steaua Polară.

Din capul lui Vasalie Ona răsare pînă la zi o mălăişte înaltă, apoi, pe mîna stîngă îl năpădesc cireşi pădureţi, pe dreapta îi ies pruni, pe pîntece îl cotropeşte un zmeuriş, iar pe spate îl îmbălsămează un afinet. Trupul lui miroase acum a semănătură, a pădure rasă, a oale şi ulcele, în vecii vecilor, amin.

Trei zile şi trei nopţi la rînd

pe Iza plutesc mori tînguitoare, şi cine va auzi tînguirea morilor nu va mai auzi nimic altceva. Păsări nemaivăzute şi fără glas vor fîlfîi peste Locu Unde Leagă Roata, şi cine va vedea priveliştea păsărilor Calandrinon, Kokorimoko şi Poe Poe nu va mai vedea nimic altceva. Cînd moşul Vîrtolomei din Trilacrimi a zărit umbra păsării Calandrinon, şi-a zis că vine Apocalipsa şi s-a apucat să-şi facă, imediat după aceea, o arcă a lui Noe, din lemn de pin, sus pe Staurele Florilor. Şi mai sus, în Bosorcăi, a căzut odinioară din cer cea de-a doua lună a pămîntului, numită Luna cea Veche, din care au ţîşnit apele potopului, şi Pătru din Stele a povestit, cu martori de faţă, că Luna cea Veche înconjura Pămîntul precum inelul lui Saturn. Popa Man ia şareta şi cădelniţa şi se duce să tămîieze dealurile şi văile şi să scoată Necuratul din ele, îmbrăcat într-un anteriu negru. Doar un fum plăcut mirositor, şi nicidecum duhurile Gheenei se ridică acum peste Ordori şi Jemănări, printre Mamonu şi Ochidemare, şi din Tabor şi Oudeploaie, pînă-n Brebaspru, Chiralesă şi Caplume. În Dampror, unde se despică două drumuri, unul galben printre aluni şi unul negru printre arini, popa se întîlneşte cu vrăjitoarea Sica şi-i zice: Lăudăm pe Isus, şi ea răspunde: Lăudat fie în veci, amin, şi Sica se pregăteşte s-o ia pe drumul galben, spre Olocastru, iar popa spre Stamare. Cînd dau cu ochii de Sica, huţulii înhămaţi la şaretă sar speriaţi înapoi, unul fornăie ca apucat de dracul, iar celălalt nechează ca luat de taică-său, şi amîndoi bătucesc cu copitele pămîntul negru, pînă ce Sica îi mustră: Ho, mănînce-vă croncii, şi caii se ostoiesc deîndată. Din încruntătura sprîncenelor, căutătura piezişă a ochilor şi posomorîrea gurii, se vede cît de colo că popii nu-i place spectacolul, iar Sica îi citeşte gîndurile, îşi aranjează o şuviţă de păr blond pe sub acoperămîntul de cap din caşmir negru, cu trandafiri roşii şi roz, şi-i spune: Vezi că pe mine caii mă ascultă? Şi popa se închină, iar ochii vrăjitoarei chicotesc albastru.

Întoarsă de la înmormîntarea bărbatului ei, Ziorea de Ziuă strînge toată floarea de făină din casă, apoi mai ia cu împrumut de la Todor zece mierţe, de la Floarea lui Alexandor cincizeci şi de la Axăne a lui Haiu, treizeci şi cinci, din care coace cel mai mare colac de mort din lume. Tigaia i-o face meşterul Istvan Varga, din tablă de şpori, şi are o circumferinţă de douăzeci şi cinci de metri, şi o înălţime de un metru. Ziorea de Ziuă îşi rupe şalele, săpînd o zi întreagă la o groapă în fundul mălăiştei, pe care o umple cu două căruţe de lemn de jugastru şi fag, şi a doua zi dis-de-

dimineaţă, cînd după mistuirea focului, în vatră n-a mai rămas decît dogoarea celui mai bun jerăgai, se apucă de copt colacul, în tigaia înălţată pe pietre late de rîu, puse una peste alta în momîi cu statul de un cot jumate. Începînd cu ceasurile douăsprezece ale amiezii, cînd va fi gata copt şi răcit, şi pînă a treia zi seara, din colacul Ziorelei de Ziuă se vor înfrupta peste două mii de oameni, care în primele ceasuri ale pomenii, vor învîrtoşa o coadă ce va umple Iarda, şi va da peste ghizdurile ei, pînă în dreptul casei maistorului Kommer, din strada Săpînţei, care are o sută treizeci şi şase de canari. Se vor mai îndestula din amintirea lui Vasalie Ona cei nouă copii ai lui, în frunte cu Pătru din Stele şi Natanail Ona, cu fiul său Daniil, Gheorghe a lui Pătruc, Todor, Alexandor cu nevastă-sa Floare, Haiu cu Axăne, Flore, Ofrim, popa Man; moşii Jinjină din Iezunii, Vîrtolomei din Trilacrimi şi Olexă a i Dochii din Matalan; apoi Iurcoaie şi Baba Vîntului, vrăjitoarele Sica, Docă a lu' Burnar a i Parască din Locu Unde Leagă Roata şi Ferecoaia-i Gasii din Grîu-cu-Văscu; uriaşul Kocsor, curtezana Sidonia Beszdek, vecinul Toronsky, doctorul Ivanovich, belferul Resch, hasidimii Mendel şi Binder, şi contesa Mihaly de Apşa, să fie primit şi Dumnezeu să-l ierte!

La căderea întunericului, cînd aerul va fi ciuruit de zborul căţeilor frasinului şi al liliecilor, peste belşugul de resturi de colac rămas în tigaia Ziorelei de Ziuă, vor fîlfîi neauzit păsările Calandrinon, Kokorimoko şi Poe Poe, şi cine va vedea priveliştea lor nu va mai vedea nimic altceva.

Gloanţele lui Van Moos

Glonţul vîjîi înfundat

La cîteva clipe după ce soarele răsărea din spatele unei coline de forma şi misterul unei pleoape galbene. Aproape toţi specialiştii, care cu patru ani mai tîrziu, la terminarea definitivă a războiului, îşi împărtăşeau păreri care de care mai contradictorii au ajuns totuşi pînă la urmă la concluzia că un asemenea glonţ nemaivăzut, pe care timp de patru ani nu izbutise să-l oprească absolut nimic, nici măcar o pasăre, nu putea fi tras decît din Coltul Răzbunării; armă de o concepţie atît de originală, încît privind din afară, pe un profan l-ar fi putut duce mintea să creadă că, de fapt, nu mîna trăgătorului, ci emoţia răsăritului smulsese glonţul din ţeavă, cu tot cu rugina care înflorise peste tot, mai înainte ca el să ia o decizie, deşi trăgătorul nostru era de departe cel mai mare as al tuturor timpurilor.

Au existat de altfel, fel şi fel de păreri, unele de-a dreptul rizibile, care căutau să argumenteze că n-a fost vorba de un Colt, ci de un Walter, sau în ultimă instanţă de o puşcă Flobert, cu aer comprimat. Însă Grigore Ona, inspector la Scotland Yard, alias Krekor Parabellum, fratele lui Vasalie Ona, demonstră cu o dezarmantă răbdare că arma crimei fusese totuşi un revolver de forma şi contrucţia Coltului, şi că glonţul rebel pe care s-a găsit sigla DR fusese tras cu patru ani înainte. Totul a fost măsurat cu exactitate: s-au prelevat probe de aer din rugină, şi s-a dovedit clar că aerul provenea dintr-o zonă puţin înaltă a emisferei australe. Era un aer senin şi atît de transparent, încît nimeni n-ar fi bănuit că putea fi extras tocmai din rugina unui glonţ; dar Krekor, în sfîrşit, aici de faţă, îmbrăcat impecabil, într-un veston de stofă englezească, pantaloni bufanţi şi pantofi maron cu catarame de argint, nu se mulţumeşte numai cu asta, şi după ce stabileşte în urma miilor de calcule

şovăielnice balistica glonţului, îşi ridică privirea tristă din caiet, şi îl ţintuieşte cu albastrul intens al ochilor săi pe comisarul Hrotko, însărcinat să-l asiste la elucidarea acestui caz unic în istoria omenirii, de la inventarea armelor de foc încoace, apoi rupe tăcerea cu o voce tărăgănată şi se exprimă într-o slovacă destul de îngrijită:

– Domnule Hrotko, o să ţi se pară absurd, ba poate că o să te şi decepţioneze concluzia mea, dar află şi crede-mă pe cuvînt că glonţul a fost tras, repet mai rar: glonţul a fost tras – nu ştiu dacă m-am făcut înţeles bine adineauri – în prima decadă a lunii mai sau, mai bine zis, într-una din zilele cuprinse între trei şi şapte mai.

– Nu-nţeleg, zice Hrotko încet, netezindu-şi uniforma de poliţist cehoslovac cu dosul palmelor. Mă simt dator să vă relatez încă o dată împrejurările în care am intrat în posesia glonţului.

– Bine, răspunde Krekor cu un aer plictisit. Te ascultăm. Glenn şi Ateak încuviinţează din cap, scoţîndu-şi pentru o clipă mîinile din buzunarele pantalonilor.

– În ziua de 8 mai 1945, la orele 18 şi 12 minute, medicul Ion Mitrana, locotenent în armata română de eliberare, mi l-a adus, relatîndu-mi fără prea multe detalii că l-a extras din temporalul stîng al unui compatriot de-al său, pe nume Leonida Ochea, care muncea încă de dimineaţă la marginea oraşului, undeva în apropierea cazărmilor, într-un grup de militari, la taluzarea drumului naţional distrus de bombardamente. Pe la 11 şi 50 de minute, soldatul Ochea a sărit în picioare, s-a prins cu mîinile de cap şi a apucat să mai bîiguie cu faţa aţintită spre cer: „M-a fulgerat“, după care s-a prăbuşit inert, cu obrazul în ţărînă. Camarazii l-au apucat în braţe şi l-au purtat într-un suflet spre garnizoană, dar cum moartea a survenit instantaneu, locotenentului nu i-a mai rămas altceva de făcut decît să-i extragă glonţul din tîmplă. Oricine putea să-şi dea seama că povestea era suspectă din capul locului, odată ce în oraş luptele se terminaseră cu multă vreme în urmă, şi că nici măcar şuieratul unui glonţ răzleţ nu mai fusese auzit pe-aici de tot atîtea zile. Iar apoi, dînd peste această relicvă – pentru că, sincer să fiu, n-am văzut aşa ceva în toată cariera mea de poliţist – era firesc ca în mintea locotenentului Mitrana să fi încolţit suspiciuni, drept pentru care a găsit de cuviinţă că cel mai potrivit lucru este să mă caute şi să-mi aducă glonţul mie. M-am gîndit pentru o clipă că glonţul putea să vină din direcţia arestului, dar am exclus repede şi această ipoteză, deoarece chiar şi un neiniţiat putea să-şi dea seama că n-avea pe unde să treacă, decît prin colină:

adică să străpungă pămîntul pe mai bine de două sute de metri; aşa că elanul meu poliţienesc a pierit încă din faşă, confruntat cu bănuieli mai presus de orice logică, şi, pentru că nu-mi mai rămînea decît să admit că glonţul venea ori din direcţia cîmpului gol ca-n palmă şi atît de lesne de supravegheat, ori de undeva de departe, din cer, am renunţat la orice interpretare personală şi l-am căutat fără vreo altă ezitare pe domnul Radomir Chloupka. Restul îl ştiţi şi dumneavoastră. Vreau să repet, în încheiere, că soldatul Ochea a murit în ziua de opt mai şi că în după-amiaza aceleiaşi zile am şi intrat în posesia glonţului, prin locotenentul Mitrana. Asta e tot, conchide apoi Hrotko, uşor încruntat.

– Domnule Hrotko, zîmbeşte enigmatic Krekor, după ce aruncă o privire complicitară celor doi asistenţi, probabil că mai sînt lucruri de neînţeles aici, dar noi o să revenim asupra lor, fireşte cu nenumărate probe, şi cu o răbdare care cu vremea ar putea să dea chiar de bănuit; într-un cuvînt fie spus, nu ne grăbim. Acum nu ne mai grăbim deloc, şi cum, practic, misiunea noastră în Cehoslovacia s-a terminat din momentul în care am intrat în posesia glonţului, nu ne mai rămîne altceva de făcut decît să vă mulţumim că ne-aţi chemat de la Praga aici în Nitra şi, eventual, să mai facem o precizare care, fireşte, vă va consterna: glonţul a fost tras aproximativ acum patru ani din Noua Zeelandă, sau eventual din Deşertul Australiei.

– Domnule Krekor, ripostează energic Hrotko, aş vrea să ne păstrăm respectul unul faţă de celălalt! Adică vreţi să mă convingeţi că un glonţ care porneşte, încă de acum nu ştiu cîtă vreme, de undeva din emisfera australă, poate să evite orice obstacol cu o remarcabilă inteligenţă, care n-are nimic de-a face cu legile fizicii, ocolind miile, poate chiar zecile de mii de păsări din lungul traseu, să mai facă tumbe în aer, să se mai odihnească din cînd în cînd, poate să mai şi fîlfîie uneori, ca să nimerească după patru ani încheiaţi tocmai tîmpla unui amărăştean oarecare?

– Da, consimte Krekor. Glonţul zbura de patru ani şi doar tîmpla lui Ochea a putut să-l oprească.

– Domnule Krekor, să ne păstrăm luciditatea, zice comisarul vădit afectat, şi Krekor continuă:

– Comisare Hrotko, iată despre ce este vorba: împreună cu cei doi asistenţi ai mei, domnii Glenn şi Ateak, colind pămîntul în lung şi lat după asemenea gloanţe. Priveşte, zice el – după ce scoate din buzunarul vestonului un mic flacon de sticlă –, colecţia mea alcătuită pe parcursul a opt ani, de altfel unică în lume. Nu sînt aici decît cinci gloanţe care poartă sigla DR. Toate sosesc de regulă cu o întîrziere de şase pînă la zece luni, şi pe toate cinci le avem de la comisari de

poliţie de pe cuprinsul întregii Europe. Cel dintîi ne-a parvenit cu ani în urmă din Formentera, al doilea din Lorena, al treilea din Ucraina, al patrulea din Danemarca, de unde tocmai ne întoarcem, iar al cincilea este chiar glonţul dumitale, care soseşte cu cea mai mare întîrziere; căci tocmai această întîrziere ne-a făcut să stabilim, fireşte, cu o aproximaţie destul de mare, că teatrul de unde cineva ne joacă festa ar putea să fie, să zicem, Deşertul Australian, dar asta rămîne oricum de văzut. Ulterior, îţi vor spune adevărul. Totuşi, ca să te liniştesc, pentru că văd că încordarea dumitale a luat proporţii îngrijorătoare, vreau să precizez încă din capul locului că este vorba de munca unui franctiror. Să nu mă înţelegi greşit. Nu te gîndi nici de departe la un eventual nebun, care se distrează trăgînd gloanţe înspre Europa, din Australia, la intervale atît de mari. Dacă avem în vedere că ultimul foc a fost tras în luna mai 1941, înseamnă că noi n-am recuperat decît gloanţele trase pe parcursul a patru ani, şi sosite în opt.

Te rog să fii atent:

primul glonţ ne parvine, după cum am mai spus, din insula Formentera, Canare; comisarul Llorens Mascaró, din Icod, l-a primit de la medicul de ţară Guipúzcoa, care la rîndul lui l-a extras din spinarea unui ogar afgan, pe nume Wamba, cîinele pictorului Villavicenses. Intuiţia lui Mascaró l-a determinat să ia legătura la puţină vreme după acest incident, care se petrecuse prin noiembrie 1937, cu biroul nostru din Londra, şi astfel am intrat în posesia celui dintîi glonţ. În urma diverselor analize de laborator, am reuşit să izolăm cîteva firicele de nisip, care ulterior s-a dovedit că provin din Deşertul Australian. Vreau să precizez că, în faza iniţială, glonţul a avut dimensiuni ceva mai mari, şi că prin frecarea cu aerul şi în urma nenumăratelor ocoluri în jurul planetei, a ajuns să ia această formă ciudată, de-a lungul a circa şapte luni de zbor.

A urmat glonţul din Metz, Lorena, iar aici fiind vorba de o problemă mai delicată, am promis persoanelor în cauză că nu voi pomeni anumite detalii despre incident. Îţi voi spune totuşi că cel de-al doilea glonţ ne-a sosit la Londra prin ianuarie 1938.

După mai mult de un an de relativă linişte, primim la Londra cel de-al treilea glonţ, de astă dată din Ucraina, mai precis din zona oraşului Jampol, unde victima fusese un pădurar pe nume Slavik Pazdera.

Fireşte că între timp am descins în Australia şi, în urma unor investigaţii amănunţite, am reuşit să intrăm în posesia cîtorva date, care îl acuzau de departe pe

un cetăţean britanic, figurînd la hotelul din Wollongong din Noua Galie de Sud sub numele de Moos, Van Moos, care însă a reuşit să dispară, înainte ca vreunul din noi să-l poată atrage într-un eventual dialog.

Domnul Van Moos avea un obicei invariabil: se trezea zilnic la crăpatul zorilor şi cobora în sufrageria hotelului, unde îşi prepara ceaiul la o mică spirtieră de aramă, după care ieşea în oraş şi nu se mai întorcea decît noaptea tîrziu, nedespărţindu-se nici o clipă de cutia neagră în care îşi ţinea pesemne vioara. De cel mult două ori pe lună, lua autobuzul pînă la Houlleykinn, traversa munţii călare, iar de acolo mai făcea încă aproape 200 de mile pe jos, pînă în locul unde semnele deşertului devin vizibile. Sînt cîteva coline prin partea locului, unele dintre ele acoperite cu specii de arbuşti spinoşi, care în argoul exploratorilor au fost numite „Dealurile pierdute". Se pare că de-acolo ciudatul Van Moos îşi lansa nu mai puţin bizarele lui gloanţe înspre Europa. Am scormonit cîteva zile încheiate, sub un soare torid, în nisipul semideşertului, nutrind speranţa că vom găsi măcar un cartuş tras, însă toată truda ne-a fost zadarnică. Îţi dai seama, desigur, domnule Hrotko, că munca noastră nu e deloc uşoară şi, dacă nu ne-ar îmboldi o curiozitate înrudită cu marile pasiuni, am fi abandonat de mult această cursă istovitoare, în care eşti obligat să ţii urechile mereu ciulite şi ziua şi noaptea, cu nădejdea că vei mai auzi vorbindu-se de un straniu glonţ cu sigla DR, sau de un personaj înalt, slab, fermecător, cu apucături ciudate, cu faţa ascunsă îndărătul unui rictus aproape tragic; care coboară la crăpatul zorilor în sufrageria hotelului unde trage în cea mai mare taină; care îşi pregăteşte ceaiul pe o mică spirtieră de aramă; care nu scoate nici un cuvînt, oriunde s-ar afla, deşi uneori răspunde cu o politeţe dezarmantă la întrebările ce i se pun; fireşte, mai ales hotelierii ar vrea să-l tragă de limbă, îmboldiţi de acea curiozitate descumpănitoare care le este atît de familiară: de ce ia autobuzul spre mama dracului; de ce poartă în permanenţă asupra sa o cutie de vioară, de care nu se desparte nici în pat – aşa spun cameristele – deşi nimeni nu l-a auzit vreodată cîntînd la instrument; ei, bine, asemenea întrebări nu i s-au pus totuşi niciodată, nu pentru c-ar fi îndeajuns de gentleman, dar nici pentru c-ar fi evitat el însuşi să pună întrebări inutile sau să se converseze cu pasagerii, atunci cînd călătoreşte cu autobuzul, spre pînzele albe. Vezi, domnule Hrotko, noi trei nu mai avem de multă vreme somn, căci Van Moos ne-a pus pe drumuri de aproape opt ani, în care vreme abia de mai apucam să aţipim din cînd în cînd, zice Krekor trist. Te rog să nu mă

înţelegi greşit. Noi nu l-am hăituit niciodată pe acest lup singuratic, pe care dacă l-aş întîlni vreodată întîmplător în drumul meu, l-aş îmbrăţişa ca pe un mare prieten, i-aş strînge mîna cîteva minute în şir, apoi i-aş spune, poate, fără să-mi pot ascunde tulburarea: dragă Van Moos, te caut de opt ani ca să bem o cafea împreună, timp în care nu i-aş pune absolut nici o întrebare, iar apoi l-aş concedia simplu: adio pentru totdeauna, Van Moos!, şi mi-aş încheia probabil definitiv cariera, îngropîndu-mi existenţa printre păsările de curte, la ţară.

După glonţul din Ucraina ne-am întors din nou la Wollongong şi, de-acolo, am înfruntat toate greutăţile călătoriei pînă la „Dealurile pierdute“, scotocind peste tot în nisipul colinelor. Aveam să aflăm că, în cursul anului 1938, Van Moos nu mai locuia la hotel, ci se mutase într-un soi de cort jalnic, unde îl văzură în repetate rînduri vînătorii de şerpi din deşert. Cu ocazia aceea am găsit şi locul de unde a tras glonţul care l-a rănit mortal pe Slavik Pazdera din Jampol în primăvara lui ‘39. Era, fireşte, inutil să mai căutăm vreo ţintă, atîta vreme cît Van Moos nu mai avea de ce să facă exerciţii de tragere, deoarece îşi desăvîrşise încă din copilărie pregătirea; şi, pentru că mai mult ca sigur că ţinta lui reală se găsea undeva în centrul Europei, după ce calculase totul în prealabil, cu savanta meticulozitate care îl caracteriza (traiectoria, viteza, timpii morţi, inclusiv timpul de lucru al glonţului), revenea la „Dealurile pierdute“ şi trăgea periodic, după care dispărea pentru mai multe luni, dîndu-ne impresia că nu se va întoarce niciodată la Wollongong. După repausul acela de mai bine de un an, era firesc să nu ne treacă prin cap că Van Moos va trage invariabil din acelaşi loc – căci acum sîntem siguri că toate gloanţele au pornit încoace de pe „Dealurile pierdute“ – şi acest fapt are o semnificaţie care nu poate fi ignorată. Am comis aici o mare greşeală, căci în loc să rămînem în Australia, am făcut drum întors la Londra, unde am avut plăcute reverii, timp de mai bine de o jumătate de an.

Apoi, am dat din nou cu băţu-n baltă, căci în loc să ne fixăm acolo pentru cîţiva ani buni – fiindcă, oricum, timpul îşi dilatase dimensiunile reale – ne-am înturnat iarăşi în Anglia; asta s-a întîmplat pe la sfîrşitului lui decembrie 1939. Aşteptasem să se întîmple ceva şi nu se petrecuse absolut nimic din ceea ce ne-ar fi putut interesa cu adevărat, doar că iminentul război cuprinsese ca o flacără o bună parte din Europa; şi îţi dai seama, domnule Hrotko, că de-acuma ar fi fost cu neputinţă să mai găseşti gloanţe cu sigla DR între milioanele de gloanţe ale Europei, de care la un moment dat nu se mai interesa chiar

nimeni; şi sîntem cu toţii convinşi că între timp Van Moos a tras după placul inimii lui. Să fie posibil totuşi ca gloanţele să nu mai fi făcut victime ca odinioară? Neatingînd ţinta aceea fantomatică din centrul Europei, nu ne mai rămîne să credem decît că ori se reîntorceau în Australia, ori se dezintegrau în aerul torid al Europei; iar, în afară de asta, cum din zonele neatinse de război aflate chiar în centrul bătrînului continent, sau în prelungirea meridianelor care îl încadrează, unde se trăgea mai puţin, sau chiar deloc, bunăoară Elveţia sau ţinuturile de dincolo de Cercul Polar, nu ne-a parvenit nici un glonţ, adevărul adevărat este că proiectilele lui cădeau acum foarte aproape de ţintă. Lipsa unor victime declarate oficial ne face să fim siguri că bănuielile noastre erau întemeiate. Probabil că vigilenţa germanilor ne-a împiedicat să intrăm în posesia vreunei informaţii despre ciudatele gloanţe, deşi victime au fost destule, şi de cele mai multe ori din rîndul ofiţerilor superiori ai Wermacht-ului; căci ţinta, după cum ai intuit de mult, domnule Hrotko, era o personalitate din Germania, cel puţin una şi mare, zic eu, şi cînd spun asta, mă gîndesc în primul rînd la Hitler. Starea de lucruri pe care o evoc reiese din rapoartele foarte recente ale agenţilor britanici, care au reuşit să-şi croiască deja drum spre ruinele încă în flăcări ale arhivelor secrete. Însă nemţii au tăcut din gură, aşa cum era firesc să se întîmple, şi cîtă vreme nu murea cine trebuia – cel puţin aşa bănuiam la început – Van Moos trăgea cu o înverşunare tot mai disperată.

Să se fi petrecut ceva greu de imaginat în Australia? Am fost tentaţi o clipă să credem că Van Moos nu-şi aprofundase suficient cunoştinţele de meteorologie; bunăoară, după ce rugineau într-un aer a cărui umiditate era mai mare, gloanţele, deja mai ţepene, începeau să devieze uşor, sub influenţa unor fronturi de aer cald. Şi totuşi, genialul Van Moos cunoştea toate amănuntele pe care ţi le relatez, deoarece (aşa cum pesemne te vei fi gîndit deja), după ce ocoleau planeta de nenumărate ori, cădeau îmbogăţite de rugina cerului, sub propria lor greutate, în Europa Centrală. Dar cine putea oare să-l ajute? Cine ştia de fapt încotro se îndreaptă ele?

Umbla moartea prin lume,

ca un glonţ, domnule, ca o pedeapsă aproape nepămînteană. Şi, cînd ştiai că e vorba de moarte şi nu de un cîntec oarecare de cucuvea, nu mai puteai dormi liniştit în pat. Dacă sînt vinovat?, te întrebai cu fruntea udă leoarcă, stăpînit de-o spaimă şi de-o greaţă necunoscute încă. Îţi încordai auzul, trăgeai din

răsputeri cu urechea, te concentrai intens şi parcă auzeai un vuiet nelămurit care venea din cer, ca vijelia unei ploi de vară, trecîndu-ţi chiar pe deasupra capului. Cînd simţeai desluşit că în şuieratul acela de aripi se ascunde moartea, şi nu o pasăre de noapte, atunci erai cu adevărat vinovat şi-ţi primeai mai devreme sau mai tîrziu răsplata pentru păcate; căci s-a spus lămurit încă din vechime: să nu ucizi, să nu iei viaţa aproapelui tău, să nu-ţi pătezi mîinile cu sînge de om.

Altfel, nu se întîmpla nimic. Colindai lumea liniştit, priveai soarele în ochi, şi din înalturi nu te păştea nici o primejdie, căci aveai conştiinţa împăcată şi cugetul curat.

Dacă erai vinovat, însă, glonţul te căuta şi te dibuia pînă la urmă, fie că hălăduiai pe străzi sau prin păduri, fie că dormeai buştean în pîntecele unui baldachin cît o balenă, în braţele femeii iubite; căci el alegea invariabil vinovatul, fără să te lipsească de tot ce aveai mai sfînt şi mai drag pe pămînt; el făcea doar dreptate, într-o clipită, cît o fîlfîire de aripi de cucuvea.

Iar cel care era ţinta supremă a lui Van Moos, cînd n-a mai putut suporta o asemenea ameninţare, fără o scadenţă clară, s-a înmormîntat într-un bunker înfricoşător, de unde n-a mai ieşit niciodată întreg şi nevătămat, căzînd răpus de propria-i mînă; poate şi de spaima acelui glonţ solar, pe care l-a simţit mereu deasupra capului, ca pe-o justiţie divină, mai presus de prefăcătoria tribunalelor; un glonţ care l-ar fi surprins pînă la urmă orbeşte şi aproape neauzit, într-una din scurtele plimbări prin grădina tainiţei sale de şobolan cenuşiu şi hăituit. Căci aşa vine uneori moartea, în chip de înger de lumină, precum Mefistofeles căzut din cer, mai presus de neputinţa şi nimicnicia judecătorilor, sub înfăţişarea unui glonţ neiertător.

Zice-se că, în acele chinuite plimbări prin grădina apropiatului său mormînt, pe Hitler, ţinta supremă a lui Van Moos, îl scutura uneori isteria şi îşi descărca fără vreo noimă revolverul în văzduh, într-o fantasmă numai de el văzută; căci ştia că de acolo vine sfîrşitul, încet şi sigur, aidoma amurgului, după care se prăbuşea neputincios în gropniţa lui subpămînteană. Îl invoca apoi din nou, la cîtva zile, pe Abaddon, în timpul scurtei sale plimbări de sobol înfrînt, prin grădina ultimei răstrişti: oh, Abaddon, cum ai căzut din cer, Luceafăr strălucitor? Fiu al zorilor, cum ai fost doborît la pămînt, tu, biruitorul neamurilor! – pentru a-şi slobozi la sfîrşit, ca de fiecare dată, revolverul în văzduh, în acea nălucă numai de el văzută, prelungă şi

străluminată, cît un glonţ de patru ani, neiertător, fără de milă şi atoatevăzător.

Umbla glonţul prin lume ca un zvon neauzit, domnule, şi mulţi ar fi preferat poate să ispăşească în ocnă, să se ascundă în junglă ori să fie ucişi pe loc decît să-şi mistuie sufletul astfel, într-o necruţătoare aşteptare, pentru că nu aveau nici cea mai vagă bănuială despre cum şi cînd se va întîmpla.

Ultimul glonţ, care a călătorit patru ani încheiaţi, e o dovadă în plus că Van Moos realizase cea mai mare performanţă a tuturor timpurilor, dar că şi-a amînat parcă înadins decizia, din pricina unei hotărîri necunoscute nouă, şi pe care nu sîntem deocamdată în stare să o desluşim. Pe de altă parte, printr-un concurs de împrejurări de-a dreptul fantastice, mai are şi o însemnătate simbolică: el marchează sfîrşitul războiului, care a intrat tot în calculele lui Van Moos. De aceea, în mai 1941, cînd noi aproape că îl uitasem cu desăvîrşire din pricina marelui spasm care zguduise lumea, Van Moos avea să-şi făurească cu mîna lui un Colt nemaipomenit. Era Coltul Răzbunării. Ultimul glonţ, primul şi ultimul tras cu această armă, care cu certitudine că nu mai există acum, a fost menit să zboare timp de patru ani şi să cadă în ultima zi a războiului, înflorit de rugina cerului, dacă nu în ţintă, cel puţin la o azvîrlitură de băţ de ţintă; era glonţul unei justiţii solare, al dreptăţii capitale.

Mi-l închipui pe Van Moos stînd cu faţa spre soare, cu chipul trist şi cu mîinile încleştate pe patul armei, aşteptînd răsăritul. Poate că niciodată nu şi-a urît atît de mult ţinta ca în acele zile de început de mai. Mi-l închipui privind soarele fascinat, apoi tot mai destins şi senin. Dacă aduc un ton prea personal în relatarea mea, vă cer scuze tuturor, zice Krekor, căci în măreţia fără egal a gestului lui, nu-mi închipui să fi încăput nici cea mai mică eroare, oricît de măruntă ar fi fost ea. Numai aşa şi nu altfel, franctirorul nostru avea să ofere cea mai grozavă lecţie dată vreodată de breasla sa.

Mă întreb adesea, domnule Hrotko, dacă nu care cumva gloanţele lui Van Moos s-au comportat aidoma bumerangului, şi întrucît domnul Ateak este expert în istoria vînătorii, am să-l rog pe el să-şi expună părerile în continuare.

– După cum ştim, zice în engleză Ateak – un ins de înălţime medie cu barba şi cu ochii negri – şi Krekor traduce în slovacă, un bumerang aruncat ca lumea nu se mai întoarce înapoi. Asta înseamnă că arma şi-a atins ţinta. Or experienţa demonstrează că un bumerang care se întoarce înapoi poate să-l răpună pe vînător. Oare ultimul fapt lasă într-adevăr loc

speculaţiei că Van Moos a riscat enorm la ultimul foc tras? De-aceea a părăsit imediat locul luptei şi s-a refugiat în Kaşmir? Pentru că ameninţarea, veche de patru ani, plana şi asupra capului său? Krekor îl întrerupe cu mîna, şi continuă:

– Nu, domnule comisar. Balistica demonstrează limpede că glonţul a trecut de fiecare dată pe deasupra Berlinului, venind invariabil dinspre vest, adică în sensul real al rotirii Pămîntului. Teoretic, glonţul se îndrepta spre ţintă, dar îşi amîna parcă mereu impactul cu ea. Van Moos nu a legat deci sfîrşitul lui Hitler de cel al războiului. El a redat doar dimensiunea catastrofei, a calculat-o şi exprimat-o în ani. Lucrurile nu puteau să se oprească aici, odată cu moartea neprevăzută a lui Hitler. În lipsa gloanţelor, oamenii s-ar fi sugrumat realmente între ei. Există legi nescrise ale naturii, bunăoară cea a despărţirii unei mulţimi prin ritualuri. Limitele separă mai eficient oamenii, atunci cînd înseşi ritualurile nu mai sînt capabile să o facă. Odată ce limitele erau sparte, plana riscul ca ritualul bolşevic să se amestece cu cel nazist; ca războiul să fie purtat pe mai departe de către generalii Wermacht-ului, iar după eliminarea lor, de către Stalin, Churchill şi de americani. Principiul liniei se dovedea a fi cel mai potrivit cu bulboanele noii istorii a lumii. Linia trebuia trasată prin mijlocul Berlinului, înţelegi, domnule? Căci Europa era deja hărtănită şi, dacă americanii ar fi înaintat nepermis de mult spre răsărit, ori ruşii spre apus, războiul ar fi continuat, clar, între ruşi şi americani. Glonţul pe care nu-l oprea nimic, decît sfîrşitul războiului, ar putea să constituie o imagine a Răului, în măsura în care era capabil să reflecte ori să proiecteze în mintea lui Van Moos un aspect al Răului, aşa cum l-a imaginat el pe Hitler. S-a gîndit oare Van Moos la toate consecinţele pe care le implica linia despărţitoare? De aceea l-a ţinut pe Hitler în viaţă, ca lucrurile să se desfăşoare absolut normal? Sau poate c-a lăsat să se împlinească profeţiile lui Ieremia? Este foarte greu să ne dăm seama. Dar, oricum, experienţa ultimului glonţ lasă loc unor speculaţii abisale, şi ori de cîte ori încerc să le dau glas, mă opresc ruşinat şi neputincios, pentru că logica lor ne scapă. Dincolo, nu mai rămîne nimic clar, şi doar neantul îşi mai agită falsele lui arătări. Cu judecata noastră concretă de războinici, ultima întrebare normală pe care ne-o putem imagina, în limitele matematice ale unui creier obişnuit, sună înduioşător de timid şi de pueril: dacă a putut să-l suprime de nenumărate ori, de ce n-a încercat să o facă nici măcar o singură dată?

În natură, pentru a păstra ordinea, dacă iei ceva, trebuie să pui altceva în loc. Pe cîmpul de luptă

lucrurile se desfăşoară însă cu totul altcumva, căci nu iei şi nu pui nimic în schimb. Dar, dacă vrei să trăieşti ca să înţelegi, vei rămîne mereu dator cu cîte o explicaţie, cu cîte o imagine.

Rămîne să înţelegem că era inevitabil să nu se fi produs şi victime din exterior? În ciuda tuturor paradoxurilor care leagă gloanţele lui Van Moos de marile enigme ale istoriei, sînt convins acum că orice instanţă omenească ar fi ajuns ca, într-o ultimă înfăţişare, să-i justifice cruciada. Concluzia mea finală, încărcată mai mult sau mai puţin de un ton personal, oarecum îngăduitor, în stare să-i ofere circumstanţe atenuante, suportă un adevăr greu de imaginat: toate victimele au fost vinovate! Cînd se face dreptate, se dă pădurea la o parte, mă înţelegi, domnule?, se înclină copacii, se deschid apele, sau se închid iarăşi la loc. Cînd Van Moos pronunţa sentinţa, stătea la pîndă cu mîinile încleştate pe patul armei, încremenit în aşteptare ca un lup şi amuşina răul. Adevăr grăiesc, că sîngele scurs se ridică la ceruri, precum sîngele nevinovat al lui Abel, se înalţă precum funinginea focului, mînjînd chipul curat al soarelui. El ţintea adică soarele, domnule, trăgea efectiv înspre soare, în răul acela proiectat acolo, pe care-l ardea cu foc şi plumb; ochea vîrcolacul crimei, care se ridica dimineaţa de pe pămînt ca fumul unui altar. După ce i se arăta răul, trăgea într-un tîrziu în soare, şi glonţul o lua singur înspre Europa şi se rotea luni de zile pe deasupra capului vinovatului, ca un hultan năprasnic; îl dibuia în cele mai întunecate văgăuni ale munţilor, îl găsea în pat, ori în mijlocul unei cete de nevinovaţi, sau chiar pe fundul mării. Şi asta, numai pentru că toţi, dar absolut toţi cei care au primit năprasnica pedeapsă s-au făcut vinovaţi de un şir impresionant de crime de război, care au urcat la cer, cu un vuiet asurzitor.

Neîndoielnic, poate că scena cu acel cîine

care îşi sacrifică viaţa pentru stăpînul său te-ar putea înduioşa pînă la lacrimi; dar dacă-ţi voi spune, domnule Hrotko, că Villavicenses iubea animalele mai mult decît oamenii, e clar ca lumina zilei că o făcea împotriva semenilor săi.

Cînd a auzit vîjîitul glonţului, Wamba şi-a acoperit stăpînul cu trupul, şi el picta liniştit într-un colţ al grădinii. Iniţial, am gîndit că Van Moos ar fi comis o eroare, dar iată că lucrurile stăteau cu totul altcumva. Abia mai la urmă, am descoperit că şi omul, şi cîinele erau în aceeaşi măsură nişte criminali.

Villavicenses, un fruntaş fascist, fost profesor la Salamanca, s-a făcut vinovat de un cortegiu de crime în timpul războiului civil din Spania. După săptămîni

de antrenamente speciale, ogarul său a învăţat să ucidă răniţii pe cîmpul de luptă, iar celor care nu se mai puteau ridica de jos, să le sfîşie carotida. La sfîrşitul războiului, omul şi cîinele s-au retras în Canare. La scurtă vreme după moartea lui Wamba, Villavicenses sfîrşeşte şi el, trăgîndu-şi un glonţ în tîmplă, adică în cel mai potrivit loc cu putinţă: al nemerniciei.

Pînă ce n-am intrat noi în povestea asta, asupra profesorului nu plana nici cea mai vagă bănuială. Faptele lui păreau îngropate pentru totdeauna, la rădăcina copacului lumii. Pe front îşi luase o identitate falsă, şi se travestea în muncitor feroviar. Ucidea din plăcere, ca tigrul, îi plăcea mirosul sîngelui, şi se mişca pe cont propriu, cu convingerea că este un om al dreptăţii. Sub mîna sa au căzut zeci de studenţi republicani, inclusiv dintre cei cărora le era profesor. Se strecura cu cîinele în primele linii, unde Wamba stingea între fălci ultimele licăriri de viaţă ale muribunzilor.

Cînd s-a retras de la catedră, colegii l-au sărbătorit ca pe un adevărat fiu al Spaniei, iar unul dintre foştii săi studenţi a închinat paharul şi a toastat cu cuvinte înălţătoare: „Ridic pocalul în cinstea dumneavoastră, şi vă mulţumesc pentru că aţi fost şi sînteţi martor potent al renaşterii naţiunii, patriot înflăcărat, cavaler al dreptăţii, exemplu demn de urmat şi tată energic al tineretului, adevărat soldat al Bisericii Catolice şi prietenul personal al lui Dumnezeu“; pe cînd studentul o ţinea pe a lui, Villavicenses îi ţintea gîtul, părînd să-şi zică: „Poate că şi tu eşti tot o lighioană republicană, şi atunci chiar că mi-ar părea rău că nu te-am dibuit din timp, căci dacă îţi veneam de hac, n-aş mai fi fost obligat acum să-mi pierd timpul cu parascoveniile tale nesărate“.

Glonţul din Metz, Lorena,

scoate în bătaia puştii povestea unui burghez dement, în care plăcerile mor pe rînd, mai puţin gustul pentru sînge. Ca majoritatea burghezilor, şi al nostru are un trecut sărac, şi tocmai de aceea el caută o gaură în cercul ferecat al adevăratelor valori, dar eşuează pe o tarabă de zarzavaturi. Apoi îşi scoate la mezat orgoliul, îl vinde pe nasturi lucitori, pe rame de tablouri şi pe pastramă. Mai stăruie încă în el, de peste veacuri, coşmarul foamei, din care şi-a făurit un stindard pe care nu-l va mai lăsa nici o clipă din mînă. Îşi apleacă urechea spre o voce răspicată: „Fii econom“, zice vocea. „Fii zgîrcit. Fii sătul. Fii gras. Fii burghez.“ Ajunge o scîrnă aurită, prăbuşită pe un jilţ de mucava.

Burghezul e bîntuit de stafia micimii. Şi, ca să o umple cu ceva, se împopoţonează cu obiecte neisprăvite, cu însuşiri alese la întîmplare. Este peste tot şi nicăieri, dar îi prinzi curînd urma, căci pute a osînză. Are mania stocurilor, a rezervelor, a conturilor, şi pentru că dîra lui prin lume trebuie semnată grav şi exemplar, pînă dincolo de mormînt, îşi comandă încă din timpul zilelor un stîlp de andezit, pe care cioplitorul l-a şlefuit ca pe-o oglindă. Iar cînd peste ani şi ani, după ce întreg cimitirul se va fi umplut cu astfel de stîlpi cu luciu de slănină, va trece printre ei, într-un amurg de toamnă, un nebun zeflemitor, bătrînul Domeque, care îşi va contempla chipul într-una din oglinzile nemuririi, îşi va răsuci mustăţile şi va hohoti îndepărtîndu-se încet: „Tu, cel care ţii oglinda, ai fost tot un rahat. Un mare rahat, ai auzit?“

L-am surprins pe nebunul Domeque, în toamna anului 1942, într-un cimitir de la marginea oraşului Metz, în faţa mormîntului celui care de-a lungului anilor a hăpăit cîteva duzini de muncitori. În oglinda burghezului nostru, tremură profilul unui stăpîn de sclavi. Din motive personale, n-am să-i dau numele. N-o fac pentru el, ci pentru amanta în braţele căreia a sforăit ultima dată. Şi ce face burghezul nostru? Cum îşi ostoieşte setea? Pune ochii pe liderii sindicatului din uzină, în marea lor majoritate francezi – dracu' i-a pus pe francezi să fie mai limbuţi şi mai băgăreţi decît germanii? – şi după ce le ia gîtul, îi arde în cuptoare, îi toarnă în pilieri de beton, sau şi mai rău, îi topeşte în sodă. Nu atrage însă nici cea mai vagă bănuială asupra sa, iar anchetele poliţiei nu conduc la nici un rezultat. Manipulările se dovedesc mai eficace decît suspiciunile. Ziua îl surprinde destins şi proaspăt, chiar zeflemitor. Fiara din el apune odată cu răsăritul soarelui. Nu-i rămîne decît cinismul, cu care împarte reţeta democraţiei, ca pe o pîine cartelată, şi cu fiecare felie le sporovăieşte cît se poate de convingător că toţi oamenii sînt egali între ei.

Glonţul dreptăţii îl găseşte într-o dimineaţă cu pleoapele rotunjite de rouă. Dormea pe spate, cu amanta în braţe, în patul acela boieresc, cu gîndurile îndreptate spre miazănoapte. Părul ei lung şi mătăsos îi acoperea complet capul şi obrazul, ca o flacără roşie şi pătimaşă. Glonţul apusului a pătruns neauzit în odaie, precum un fur nevăzut, a perforat geamurile şi baldachinul, s-a strecurat ca o răsuflare printre două şuviţe parfumate, a pătruns în tîmpla stîngă şi a făcut dreptate. Căci s-a spus desluşit încă din vechime: unul va fi luat, unul va fi lăsat, şi vă zic iarăşi: vegheaţi dar, căci nu ştiţi ziua, nici ceasul în care va veni Fiul Omului.

L-am ascultat apoi pe ultimul lider al sindicatului, scăpat ca prin urechile acului de la măcel: „Nu e totul să mori la timp“, zicea el. „Trebuie să ştii cînd e cazul să mori, cu conştiinţa că nu faci altceva decît s-o ştergi englezeşte. Oricum ai lua-o, moartea este o evadare, o scăpare de sub control. Anumiţi stăpîni se enervează cînd le crapă sclavii. Consideră că le-au sărit pîrleazul hoţeşte. Un suflet de sclav eliberat are obrăznicia să se considere pe picior de egalitate cu stăpînul. Şi, cîtă vreme stăpînului îi sare muştarul, nu face altceva decît să-i dea dreptate sclavului, iar dacă tace, se vede cît de colo că se recunoaşte vinovat, şi egal cu sclavul, dar îi este pesemne ruşine s-o mărturisească cu voce tare.

Se zice că parabola asta era povestită de un stăpîn sclavilor săi, care chicoteau cu gura pînă la urechi, căzînd mai apoi ca muştele în mreaja amăgirii că, în fond, sînt egali cu stăpînul; egalitate care va fi întărită cu şapte peceţi şi la dreapta judecată. Zilele treceau una după alta şi ei erau asupriţi cu meşteşug şi fără nici o bătaie de cap. Stăpînul le oferea formula egalităţii, teorema democraţiei, cu care un dictator face minuni. Nu trebuie să zică nimic altceva decît să le spună zilnic, să le aducă aminte că toţi oamenii sînt egali între ei, fără nici o excepţie, şi ei împreună cu el însuşi în faţa lui Dumnezeu. Astfel, intenţiile de răzbunare pălesc, dinţii revoltei se tocesc, iar pe revoluţionar îl năpădeşte ruşinea că s-a putut lăsa amăgit de patimi primare, şi se leapădă numaidecît de sine. Şi, ca toţi cei care ne-am hrănit cu himere, am confundat deziluzia cu adevărurile majore“, zicea liderul.

Cred că se biciuia. Avea şi motive să o facă; presupun că-l jenau propriile calităţi. Spunînd lucrurilor pe nume, cădea în capcana denumirilor. Cînd îşi amintea un lucru oarecare sau descria ceva anume, dădea impresia că repetă o greşeală, că regretă o faptă ascunsă. Părea că se spovedeşte după o minciună sfruntată. Da. Vorbea în numele unor camarazi care nu mai existau. Pînă şi propria lui voce îl îngrozea. Venea călare pe abisul unui glonţ. Ce francez adevărat, ce om minunat!

Krekor se opreşte şi priveşte gînditor pe fereastră. Într-un tîrziu, rupe tăcerea şi zice cu aceeaşi voce tărăgănată:

– Domnule Hrotko, probabil c-ai şi apucat să bănui că o cunosc foarte bine pe femeia burghezului. Adică, vreau să zic că a fost cîndva logodnica mea.

Hrotko nu pare mirat. Îl scrutează o clipă, apoi îşi pleacă privile parcă ruşinat. Se aşterne o linişte jenantă şi groasă cît caprifoiul, preţ de cîteva zeci de secunde, după care Krekor continuă încet:

La celălalt capăt al Europei,

chipul pistruiat al lui Slavik Pazdera se ascunde sub prapurii Sfîntului Vasile cel Mare. Imnele credincioşilor au ceva din dulceaţa blîndă a scoarţei de mesteacăn şi, sub scîrţîitul botforilor în zăpadă, se îngroapă cu fiecare pas necazurile şi întristarea. Pe Slavik aproape că l-au acoperit trîmbele de aburi ieşite din piepturile copiilor şi, în cristelniţa cerului, în care se amestecă sunetele slabe ale clopoţeilor cailor, lumea pare mîntuită. L-am decupat cu anevoie pe eroul acestui spaţiu, vechi ca de la facerea lumii, din cadra de icoană a uneia dintre cele mai tipice sărbători slave, l-am privit adînc în ochi şi l-am reconstituit din imagini tăiate cu foarfeca.

În umbra omului, Dumnezeu şi diavolul joacă table; se trezeşte omul înger dis-de-dimineaţă, şi pînă seara se face drac. Nici măcar după moarte lucrurile nu se limpezesc. Îngerul şi dracul îşi dispută clientul, pe marginea gropii. Dau de înţeles că s-au regăsit în om, ca într-o fiinţă androgină. „E al meu“, spune dracul. „Nopţile au fost mai negre, am traversat Revoluţia, nu-i aşa, Slavka? Oh, negreşit, ne-am făcut datoria şi numai datoria, i-am dezvinovăţit pe cei vinovaţi şi i-am căsăpit pe cei sfinţi şi, vai!, cît de lungă şi plictisitoare e bătrîneţea.“ După arzul cu care şi-l revendică, pare clar ca umbra nopţii că aripa dracului e chiar prapurul lui Vasile cel Mare.

Pe Slavik cel străveziu şi sfrijit l-a luat dracul. Îngerul şi-a amintit de dimineţile stepei, de flacăra macilor care s-au stins în amiază, de o copilărie searbădă şi chinuită şi de o mulţime de lucruri cu miros de stîrv. Pe Slavik, cel bănuitor şi înciudat deopotrivă, l-a luat dracul, pe pocitania făurită într-un clistir de rase, religii şi apucături imposibil de amestecat altcumva, cu strămoşi tătari şi cazaci, sau galiţieni şi huţuli.

Deşi a moştenit religia bunicului după mamă, în el au amurgit toate virtuţile omului pădurii, sau ale călăreţilor stepei; le-a învins barbarul murdar şi prădalnic, iţit din rărunchii Asiei. Ale acelei Asii fără alţi dumnezei şi ritualuri decît cuţitul şi odrasla cuţitului: crima.

Înainte de Revoluţie, a dat iama în bolşevici. Şi-a vîndut verii şi nepoatele Ohranei. I-a dat pe daiboj, pe o medalie de tinichea, pe care a pierdut-o într-o gîrlă unsuroasă, într-o zi de vineri. Ciripeau graurii în cireşi, era în cea dintîi vară de după Revoluţie, cînd dracul l-a angajat într-o contraofensivă personală împotriva unui văr după mamă şi a doi unchi din partea tatălui, care nevînd cu ce să umple vidul căscat în urma morţii Ţarului, îi mai adorau încă icoana. Apoi,

luptă ca soldat în gărzile lui Lenin, pe un front de cîteva sute de poşte, şi îşi împarte zelul de ciripitor între albi şi roşii. Cu gardiştii se poartă ca un gardist, cu torţionarii ca un torţionar, ca după aceea să-i vîndă pe gardişti torţionarilor, pe torţionari gardiştilor, iar pe cei rămaşi ca prin minune în viaţă, agenţilor din CEKA.

După ce Stalin apucă tot mai zdravăn hăţurile puterii, se retrage vremelnic, ca un bogomil rămas de căruţă, în pădurile sale natale, însă glasul sîngelui îl scoate din nou la drum din hăţişuri, în momentul în care aude că a început să curgă sînge de ucrainean. Pune la cale diversiuni, întinde laţuri, pîrjoleşte sate, îşi toarnă prietenii şi vecinii, care dispar pe vecie în moara de carne a NKDV. Ultimii troţkişti ai sovietelor cad în lama cuţitului său, aflat mereu acolo unde trebuie. După ce zîzania fascistă ia minţile unor ucraineni hăbăuci, Slavik li se alătură în lupta împotriva comuniştilor. Alege acum grangurii cei mari ai partidului, îi aşteaptă la colţ şi le dă în cap, sau îi spintecă în pădure ca pe porci, cu convingerea neclintită că şi-a făcut de fiecare dată datoria.

Glonţul dreptăţii îl surprinde în plină amiază, într-o frumoasă zi de vară, lin şi neauzit. Închipuie-ţi, domnule comisar, că era în mijlocul unei păduri deosebit de dese, şi el se îndrepta încet spre miazănoapte, cînd glonţul, care ocolise miile de copaci, i s-a înfipt neiertător în tîmpla stîngă, lăsînd în urmă-i, ca de fiecare dată, adevărul şi numai adevărul.

Krekor se opreşte şi priveşte lung pe fereastră. Apoi începe o nouă poveste, în care va fi vorba despre toate întîmplările legate de glonţul din Danemarca.

Trăia odată, în Jutlanda,

un om pe care îl chema Knut Thorsen şi cu care eram prieten foarte bun. Ne-am cunoscut cu ani înainte, pe puntea unui feribot, în drum spre Arhus. Priveam marea îngîndurat. Am auzit apoi o voce ca un tunet, prăvălit parcă din cer: Hvordan taler De sørejsen?, cum suportaţi călătoria pe mare?. Am întors capul şi în clipa aceea am avut senzaţia că mă aflu la picioarele unui munte. Knut era un viking uriaş şi blînd. I-am răspuns rîzînd: Jeg bliver aldrig søsyg, nu sufăr niciodată de rău de mare. Ne-am împrietenit pe loc. Locuia într-o cabană pe insula Rømø. Mai avea şi-un mic conac la Hornbæk, în Sjælland. Pescuiam şi făceam scufundări subacvatice. Zilele treceau neauzit, înflorea soarele, pîlpîia soarele, se stingea soarele, răsăreau stelele şi marea avea o pieliţă crudă şi proaspătă ca a unui măr de vară nejupuit, şi trupurile noastre tinere nesocoteau semnele vremii. Cerul acela cretos, cu nori subţiaţi de vînt, stătea căscat ca o

ureche peste lume şi minţile noastre refuzau, cu încăpăţînare, întrebările fără răspuns ale evenimentelor din ce în ce mai neliniştitoare. Trăiam primăvara veşnică a unui paradis netrecut încă prin para focului.

Knut m-a dus o dată în ţinutul Møre din Norvegia, de unde veneau o parte din strămoşii tatălui său. Acolo mi-a arătat o piatră îmbătrînită de zile, scrijelită cu rune, care mi-au adus aminte de nişte săgeţi frînte, smulse parcă din trupul unui mistreţ. Knut se trăgea din neamul Vœlsunga.

Şedeam o dată pe scările catedralei Roskilde şi respiram un aer regesc şi solemn, cînd el mi-a tradus din Voluspó: „Mai ştiu un frasin / pe nume Yggdrasil / ce vîrful şi-l scaldă / în dalbele ceţuri / de-acolo şi roua / se lasă prin văi / şi veşnic stă verde / la Urd, la izvor…“ Limba Eddei era aspră, cu luciri de oţel. Şi acolo, pe treptele catedralei, am început să învăţ islandeza veche: QviQr tecr viQ veco sem ser viQ votnom, căci stomacul îndură udătura, tot aşa cum marea îndură apele.

Altă dată urcam de la Mo I Rana, înspre Alpii Scandinavi, cînd mi s-a părut că e mai tulburat ca de obicei, dar cînd am coborît din munţi, n-aveam nici cea mai vagă bănuială că în Knut intrase deja diavolul.

A izbucnit războiul şi legătura noastră nu mai era animată decît de evocări stîngace, pe ilustrate colorate, ca nişte mărturisiri simple ale unei lumi încă pure: „Salutări din Fanø şi din Narvik, Knut“, „Salutări din Norfolk, din Firth of Forth şi din Brest, Krekor“.

Apoi au început să ne parvină din Danemarca tot felul de ştiri alarmante, legate de o mulţime de dispariţii misterioase. Mai de fiecare dată era vorba despre patrioţi din Rezistenţa daneză, iar după aceea şi de agenţi britanici. Mi s-a comunicat, ulterior, că Thorsen nu mai fusese văzut la Rømø de luni de zile. Trupul lui murat de apele mării a fost aruncat pe ţărmul Jutlandei, în apropiere de Løkken, la începutul anului 1941. Era îmbrăcat în vechiul lui costum de scufundător. L-am rugat pe procurorul Hrolfsen să-mi comunice la telefon rezultatul autopsiei: „Domnul Knut Thorsen a fost împuşcat pe fundul mării. I-am extras din temporalul stîng un glonţ foarte bizar, de o formă şi de o construcţie neobişnuite“, mi-a mai scris Hrolfsen. I-am dat de înţeles să reţină glonţul.

Mă întorc din Danemarca cu inima sfîşiată de tristeţe. Glonţul ucigaş avea, bineînţeles, o siglă greu lizibilă pentru danezi, însă pentru noi, din păcate, clară ca lumina zilei. Le-am lăsat convingerea că mă despart de un vechi prieten. Circumstanţele speciale zădărnicesc cuvintele. Sentimentele rămîn atîrnate în

aer, privirea se suspendă, urechea se înfundă cu sunete ciudate, în timp ce în gît ţi se pune un nod amar. Dumnezeul din lăuntru rămîne nelegitimat, iar credinţa, un anonim trist şi resemnat.

Knut a aparţinut unei categorii speciale de oameni. Era un neo-viking, un berserkir. Cînd îmi vorbea despre o unitate a germanilor, nu mă gîndeam la nimic deosebit. Acum ştiu că făcea parte dintr-o confrerie militară secretă, un soi de Männerbünde, însufleţită de zeii mitologiei germanice, reînviaţi peste noapte. Mi-am amintit, apoi, că patriotismul lui era unul care îmbrăţişa cauza tuturor germanilor, şi nu unul particular, danez sau norvegian.

După aceste trădări dureroase, mi-am mutat Dumnezeul în cuvîntul Dumnezeu. Locul rămas liber a fost cotropit de o dureroasă deziluzie. De atunci religia altora îmi aduce în auz o muzică păgînă, iar Dumnezeu nu mai poate să reînvie, decît pe răstimpul unui imn cu atît mai păgîn. Îţi destăinui, domnule Hrotko, experienţa sfîşietor de tristă a amurgului zeilor, aşa cum am trăit-o eu.

Krekor termină şi priveşte din nou,

gînditor, pe fereastră. După cîteva minute lungi şi stînjenitoare, continuă şi mai încet:

– Despre Leonida Ochea ştim deocamdată prea puţine lucruri. Locotenentul Ion Mitrana crede că Ochea ar fi fost membru al ordinului paramilitar „Garda de fier“ şi că ar fi participat la rebeliunea Legiunii din Bucureşti, în ianuarie 1941. Sîntem oricum convinşi că Ochea, originar dintr-un sat din Valahia, s-a făcut vinovat de zeci de omoruri nedescoperite încă. Glonţul lui Van Moos n-a greşit niciodată. I-am acordat creditul divin al unei sentinţe fără drept de apel.

Te vei fi întrebat nu o dată, comisare, de-a lungul relatării mele, de unde anume am dedus că glonţul dumitale, dacă-mi dai voie să-i spun aşa, zbura de patru ani. Iată că, pe la sfîrşitul lui august 1941, am primit pe adresa biroului din Londra o scrisoare cu sigiliul oficiului poştal din Srinagar-Kaşmir, datată la 16 mai, cu un text limpede şi tulburător: „Dragul meu Krekor, s-au împlinit opt zile încheiate de cînd am tras ultimul glonţ înspre Europa. Glonţul se va roti în jurul Pămîntului şi va cădea peste patru ani, atît cît o să mai dureze războiul, undeva destul de aproape de ţintă. Acum sînt foarte bolnav şi deprimat. Oricum aş lua-o, tu eşti singurul om de pe pămînt care-mi va înţelege nebunia. Îmi pare rău că nu am reuşit să-l distrug pe Hitler. Şi apoi, ştii tot atît de bine că într-o asemenea acţiune trebuie să stai cît mai departe de ţintă. Să nu

fii surprins de faptul că am fost în stare să ajung în Kaşmir în numai opt zile. Au mai rămas pe pămînt cîţiva oameni deosebiţi, oricînd capabili să-mi întindă o mînă de ajutor. Deşi nu te-am cunoscut, te-am admirat suficient de mult ca să regret îndeajuns de temeinic că n-am fost prieteni. Adio, domnule Krekor! Al dumitale, Van Moos."

Vezi, domnule Hrotko, dacă la început războiul ne-a ţinut mai întîi acasă, priponiţi de birouri, mai apoi ne-a aruncat în nişte activităţi atît de stupide, încît mi se face şi acum ruşine numai cînd mă gîndesc la ele. Şi în timp ce ni se insufla o ură înverşunată împotriva franctirorilor, Van Moos înfăptuia poate cea mai nobilă misiune a acestei bresle invizibile, cu rădăcini de cînd lumea şi încă insuficient cunoscute. Dacă ţi-aş citi o dare de seamă despre franctirori, m-ai întrerupe de nenumărate ori, ca să-mi spui că aşa ceva nu este cu putinţă.

Obîrşia franctirorilor se pierde în noaptea timpului. Părerea mea e că purced din confreriile militare indo-europene, zise şi ale lupilor.

Domnule Hrotko, nu ştiu dacă te interesează antichitatea – s-ar putea să te doară în cot de ea – dar, dacă vom arunca o privire spre istoria unor popoare de mult apuse, nu mică ne va fi surpriza să descoperim că numele unor triburi precum: Luvieni, Hirpini, Lycoi, Dahae sau Hyrcanoi arată că acestea se trag dintr-un erou lup. Despre tulburătoarele tradiţii ale iniţierii militare şi ale transformării rituale în fiară, au scris şi s-au ocupat distinşii profesori Otto Höfler, Stig Wikander, Jan de Vries, Georges Dumézil şi, mai de curînd, Mircea Eliade, un tînăr savant român, pe care am avut onoarea să-l cunosc la Paris. Fiecare în parte a spus, în felul lui, că anumiţi inşi din masa triburilor despre care îţi pomeneam sînt în stare să cadă la pace sau să se dea peste cap şi se identifice cu lupul, în măsura în care se poartă aidoma lui: răi şi neîndurători. Domnule Hrotko, ideile nu-mi aparţin, dar cu cît le vom limpezi mai bine, cu atît vom reconstitui şi mai clar ciudatul, eroicul şi întortocheatul drum al moşilor şi strămoşilor noştri. Ritualul imitării lupului este descris în faimoasa Männerbünde – lume a bărbaţilor, totuna cu o confrerie secretă de războinici. Începînd de aici şi pînă la a face vorbire despre o ideologie a războiului, n-a mai rămas decît un singur pas şi, în virtutea acestei ideologii, oamenii fără patrie, fugarii şi proscrişii au fost asimilaţi cu lupii. Cei care rămîneau vremelnic sau pe vecie în afara legii se strîngeau în haite de flăcăi puse pe stricăciuni şi setoase de sînge. Dacă ne gîndim bine, nelegiuiţii noştri invocau, pesemne, imaginea unui războinic legendar, spre care îşi

aţinteau privirile, se travesteau în lupi ori îmbrăcau ritual pielea lupului. Între om şi fiară, se urzesc fire speciale. În măsura în care va primi adăpost, omul se împărtăşeşte din comportamentul tutorelui, iar preschimbarea lui în lup este preţul plătit pentru protecţie. La vechii germani, oamenii-lup se numeau ulfhedhnar.

Cunoşti cîte ceva despre Epopeea scandinavă, domnule Hrotko? Şi comisarul, tot mai încurcat, îi face semn cu capul că nu. Haide, domnule comisar, să coborîm atunci pe treptele răcoroase ale mitologiei, şi să vedem cam ce au dres strămoşii lui Knut Thorsen, atunci cînd ni l-au transformat pe prietenul nostru, Dumnezeu să-l ierte, într-un vîrcolac.

Frînturi din Ynglinga Saga vorbesc despre sălbaticii tovarăşi de arme ai lui Odhin, asemuiţi cu cîinii sau lupii, ce intrau în luptă fără platoşe şi muşcau din scuturi ca dintr-o bucată de pîine. Din pricina furiei lor nemaipomenite, amintind de cea a taurului sau a ursului, li se mai zicea, uneori, şi berserkir.

Pentru a-şi schimba firea profană, dintr-un biet om într-un lup dat naibii, un berserkir trebuia să se supună unor noi probe iniţiatice, între care de vrednică cinstire era şi sugrumarea, cu mîinile goale, a unui urs sau a unui mistreţ. O liotă de arbitri supraveghea mişcările novicelui, care trebuiau să fie aidoma cu cele ale fiarei: cînd prudente, cînd de un neasemuit curaj, cînd resemnate, cînd turbate. Lipsa oricărei urme de teamă, cît şi dovada unei vitejii demne de toată isprava îi schimbau condiţia de amărăştean într-una de supraom. Şi cu ce rezultate: imunitatea la fier şi la oţel!

Adevăr grăiesc că Vœlsunga Saga,

care păstrează amintirea strămoşilor lui Knut Thorsen, vorbeşte şi mai desluşit despre tradiţia iniţierii. Astfel, zice-se că, într-o bună zi, Sigmund şi Sinfjoetli au purces la pădure şi au găsit două piei de lup, atîrnate de peretele unei colibe. Sigmund şi Sinfjoetli şi-au tras pieile pe ei, dar n-au mai fost în stare să iasă din ele, căci se făcură una cu trupurile lor. Au început să urle precum lupii şi să le priceapă graiul. S-au despărţit în cele din urmă cu înţelegerea că vor sări unul într-ajutorul celuilalt, atunci cînd vor fi încolţiţi de mai mult de şapte bărbaţi. Într-o bună zi, iată că Sinfjoetli auzi ţipetele deznădăjduite ale lui Sigmund şi îi măcelări pe toţi haidamacii care-l încolţiseră pe Sigmund. Altă dată, Sinfjoetli fu împresurat la rîndul lui de unsprezece gealaţi, dar el îi sfîşie de îndată, fără să ceară ajutorul lui Sigmund.

Atunci Sigmund se năpusti pe negîndite asupra lui Sinfjoetli şi-l suguşă cu sălbăticie, însă la puţină vreme după aceea izbuti să-l tămăduiască. Ei părăsiră în cele din urmă coliba, aşteptînd să vină puterea care să-i slobozească de sub năpastă. Veni vremea şi ei lepădară pieile în foc. Iată, dragă domnule Hrotko, cum din clipa în care novicele Sinfjoetli sau chiar iniţiatul Sigmund au îmbrăcat pielea lupului, au şi devenit acei luptători temerari, lipsiţi complet de scrupule sau teamă.

Într-un alt loc, se zice despre vitejii lui Hrolfr din neamul Skjøldunga, rege al danilor, că nu s-au dat nicicînd în lături dinaintea focului şi a fierului şi că au rămas credincioşi pînă la sfîrşitul zilelor stăpînului lor. Cei mai vestiţi viteji din această oştire erau cei doisprezece berserkiri, numiţi turbaţi, iar printre aceştia erau iarăşi, între vitejii cei mai de frunte, Bjarki şi soţul său de luptă, Hjatli. După ce pribegiră în lungul şi-n latul pămîntului în căutarea stăpînului celui mai drept şi puternic, Bjarki merse la curtea lui Hrolfr; acolo sădi fala vitejiei în inima lui Hjatli, care fusese bătaia de joc a berserkirilor pînă la venirea lui Bjarki. Văzînd toate acestea, Bjarki răpuse atunci o fiară şi-l puse pe Hjatli să bea sînge din rană. Hjatli bău şi se îmbărbătă numaidecît.

Mai tîrziu, şi ceva mai aproape de izvoarele istoriei, ne vom dumiri că pînă şi simpla atingere a sculelor care au aparţinut cîndva vitejilor va duce la vitejie şi faimă.

În Saga lui Iörmunrek sau Ermenrich, regele ostrogoţilor, se spune că Grimhilda, nevasta lui Sigurd, îşi aţîţă feciorii, pe Hamdir şi Sorli, împotriva lui Iörmunrek, care o mătrăşise pe sora lor, Svanhilda. Atunci feciorii Grimhildei au purces înaintea mamei lor şi au cerut sculele de fier şi platoşele vitejilor de odinioară. Erp, fratele lor mai mic, se umple de groază, dar Grimhilda stăruie mai departe şi îi îmbărbătează sufletul şi inima zicîndu-i că numai tustrei pot ieşi înaintea duşmanului, întrucît prin platoşele vitejilor de odinioară nu poate pătrunde fierul.

Adilr, tatăl vitreg al lui Hrolfr, regele Suediei, îi făgăduieşte fiului său, înainte de bătălia cu Ali, regele Norvegiei, un coif, o platoşă şi o podoabă, care îl vor face neînfricat în luptă. Sculele sînt moştenite de la neamul Ynglinga: coiful Kampfeber, adică mistreţul luptător, platoşa Finnserbe, sau moştenitoarea lui Finn, prin care nu putea răzbate nici un tăiş de fier, şi podoaba Svenskkeiler, sau mistreţul suedez.

În lumea Walhalei măcelul e la ordinea zilei, sîngele gîlgîie din belşug, iar Lupul cel Vechi,

identificat ca forţă cu zeul Tyr, echivalentul zeului Marte, impune legea de capul lui.

Aşa se face că Loki, vicleanul frate al marelui Odhin, s-a împreunat cu o huidumă pe nume Angurboda, cea aducătoare de nenorocire, şi din spurcata lor legătură s-au născut Fenrir, care se mai numea şi Fenhir sau Fenris, o făptură cu alcătuire de lup, apoi Midgardsnekkar sau şarpele Midgardului şi Hel, o pocitanie cu o înfăţişare nemaivăzută.

Ce să-ţi mai zic? De la bun început, Fenrir s-a arătat a fi o fiară năprasnică şi neascultătoare şi doar Tyr îndrăznea să-i iasă înainte şi să-i aducă de mîncare. Au făurit atunci o zgardă, cu numele Leadhing, însă Fenrir o sfărîmă numaidecît. Apoi au făurit o zgardă pe care o numiră Dromi, dar Fenrir o sfărîmă iarăşi dintr-o clipire. Atunci au făurit o zgardă căreia i-au dat numele de Gleipnir, şi pe care spiriduşii o împletiră din zgomotul paşilor mîţei, din rădăcinile muntelui, din barba femeii, din vînă de urs, din răsuflarea peştelui şi din scuipat de păsărele. Fenrir ceru ca însuşi Tyr să-i petreacă zgarda pe după grumaz şi să-şi bage o mînă între dinţii-i. Fenrir clănţăni din măsele şi îi mizdri mîna, şi de-atunci lui Tyr îi rămase zicala de Tyr ciungul, dar izbuti să-l cetluiască şi să-l răpună pe Fenrir. Zeii i-au prins atunci capătul legăturii ce-i zicea Gelgjia, şi au petrecut-o printr-o lespede mare de piatră, cu numele Gjöll, pe care au vîrît-o adînc în pămînt, astrucînd-o şi prăvălind deasupra o altă stîncă cu numele Thwiti. Zeii i-au mai vîrît în gură o sabie pe care au priponit-o cu mînerul în limbă, în aşa fel încît vîrful să se înfigă în cerul gurii. Din gura lui se revărsa un puhoi de bale, care se adunau şi alcătuiau rîul Wamm sau Wan, care tălmăcit înseamnă nădejde. Fenrir s-a împreunat cu Baba din Pădurea de Fier şi a zămislit doi lupani, pe Sköll cel groaznic şi pe Hati, cel vrednic de ură. Pînă şi în umbra lui Odhin se gudurau în toată acea vreme doi lupi, cu numele Geri şi Freki, pe care Odhin îi hrănea el însuşi cu carne de mistreţ.

Iar la sfatul uriaşilor veniţi la înmormîntarea lui Balder, au chemat o namilă de femeie, pe nume Hyrokkin, adică hoaşca cea stafidită şi încreţită de foc; Hyrokkin a venit din Riesenheim călare pe un lup, pe care îl strunea cu nişte şerpi în chip de frîie.

Să-ţi zic mai departe? Loki mai avusese încă doi feciori, pe Vali şi pe Narfi. Asenii l-au prefăcut pe Vali într-un lup fioros care l-a sfîşiat pe Narfi. Ostrovul de peste mări, unde ţineau sfat principii, era stăpînit de Hildolf, adică lupul cel războinic. Sigmund fu prins de Siggeir şi cetluit împreună cu fraţii săi. O lupoaică vrăjmaşă şi setoasă peste poate de sînge coborî în fiecare noapte în tainiţa unde zăceau şi îi sfîşie unul

după altul, nouă nopţi la rînd. Sigmund izbuti să scape însă, datorită şiretlicului lui Signy. Lupoaica era însăşi mama lui Siggeir care luase această înfăţişare ca să-i ucidă pe feciorii lui Wölsunga sau Vœlsunga, din care se trăgea şi Knut Thorsen al nostru.

Dacă mai ai răbdare să mă asculţi,

aflǎ, iubitul meu domn, că există o asemuire bătătoare la ochi între societăţile secrete iraniene şi cetele de flăcăi războinici din Vede, cunoscute sub numele de Mairya. Membrele acestui trup se numeau maruţi, şi maruţii erau ocîrmuiţi de zeul Indra.

Pe de altă parte, în Tăbliţa I din Codul legilor hittite, se spune că dacă cineva răpeşte o femeie nu va plăti nici o despăgubire dacă răpitorului i se aruncă vorbele: „Tu ai devenit un lup!“. Numele Hipparas din hrisoavele hittite ne aminteşte desluşit de omul-lup, scos în afara oricărei legi. Un om Hipparas slujeşte obştea, dar nimănui nu-i este îngăduit să facă negoţ cu el. Nimeni n-are dezlegare să-i cumpere fiul, ogorul sau via. Oricine va face negoţ cu un om Hipparas va pierde preţul de cumpărare. Dacă un om Hipparas vinde un lucru, el îşi va putea lua lucrul înapoi fără să întoarcă preţul. Dacă un om Hipparas fură, nu va plăti pîrleala. Dacă obştea îl socoteşte ucigaş, seminţia din care face parte va scoate preţul de răscumpărare. Iar mai încolo scrie aşa: dacă cineva azvîrle o oaie în gura lupului, stăpînul oii va primi carnea, iar cel care a aruncat-o va primi pielea.

Mairya şi Männerbünde se întovărăşesc pe aceeaşi potecă a mitologiei, după care cărările lor se despart la o răscruce. Ciracii ambelor societăţi se asmut asupra muierilor, cît şi asupra celor slabi sau neiniţiaţi şi se dedau la jafuri, prădăciuni şi stoarcere.

Mă mai urmăreşti, domnule Hrotko? - zice el - şi comisarul, înlemnit de admiraţie, îi face semn cu capul că da. Krekor continuă: Buuun. De aici încolo, lucrurile o iau pe făgaşul magiei, întrucît în organizaţia rituală a germanilor, numită Wüttende Heer, adică Furtunatica oştire, lătrăturile cîinilor şi urletele lupilor amestecă felurite zgomote, unul mai înfricoşător ca altul, scoase din talăngi, clopote ori coarne de bou. Hărmălaia înlesneşte măreaţa întîlnire dintre războinici şi duhurile morţilor, care, în preajma solstiţiului de iarnă, se întorc pe pămînt, încercînd să forţeze urdinişul dintre ani, la schimbarea anilor. Iarna mai este vremea cînd iniţiaţii se preschimbă în lupi; altcumva zis, pe răstimpul iernii, ortacii unei Männerbünde îşi dau firea lor vremelnică pe una fără moarte, fie întovărăşindu-se cu sufletele moşilor, fie schimbîndu-se în vîrcolaci.

Aş putea să înmulţesc exemplele la nesfîrşit; aş putea să trec cu ele prin mai toate civilizaţiile indo-europene. Mă mulţumesc să mai adaug că G. Dumézil a demonstrat că Horaţii erau, de fapt, tot nişte cătane iniţiate, şi că viteazul epopeii irlandeze, Cuchulainn, străbate cu bine o mulţime de încercări care glăsuie de la sine despre felul în care un biet muritor va deveni erou. Astfel, ajunşi la vîrsta bărbăţiei, spune Henri Hubert, celţii erau siliţi să scurteze trupul unui duşman.

Cînd un băietan din Ulster purcede pentru întîiaşi dată la război, e pus să treacă hotarul hoţeşte în ţinutul Connaught şi să răpună un om. Însuşi Cuchulainn nu se poate însura cu Emer pînă ce nu ia zilele unui semen de-al lui. H. Jeanmaire îi va lua în cătare pe Kouros, sau curiaţii lacedemonieni, care se învredniceau la luptă sub pavăza unui zeu-lup. La naşterea lui Zeus în peştera de pe muntele Ida, curiaţii îi înăbuşă plînsetul cu zăngănitul sculelor de luptă, pe care le izbesc de scuturi, pentru ca Olympienii să nu-l audă şi să nu hăpăie pruncul-zeu, care mai tîrziu le va uzurpa puterea. Zeus vede lumina zilei sub semnul oamenilor-lupi; mai tîrziu, starostele Olympului îi va aşterne sub ocrotirea sa pe curiaţi. Poţi să-mi răspunzi, domnule Hrotko, cum se numeşte astăzi Männerbünde? Dacă nu, îţi voi răspunde eu: cel de-al Treilea Reich! A fost o întreagă halimaua care l-a zămislit, ca şi pe celelalte două dinainte: pe de o parte, gîndirea marilor filozofi germani, iar pe de alta, muzica lui Wagner, teoria îngîmfării ariene sau reînvierea vechiului păgînism germanic, aşa cum a trăit-o pe propria-i piele de vîrcolac şi bietul Knut Thorsen.

Dar ce caută Van Moos

în istorisirea noastră? Van Moos este celt, domnule, adică irlandez sadea, şi la dosarul celtic se adaugă, an de an, o mulţime de bătăi de cap, peste

cele despre care putem vorbi deja de cîteva veacuri încheiate.

Celţii cad în Albion începînd cu mileniul întîi înainte de Hristos, dinspre estul şi sud-estul Europei, şi o parte se abat, fără doar şi poate, din Spania. Vremurile acelea sînt cîntate într-o carte din secolul XI, Leabhar na Gabhala, sau Cartea Cuceririlor, care evocă cinci invazii succesive. Adevăr grăiesc, zice cartea: Năvăli mai întîi regele Partholon în fruncea unei cete sărăcane la număr. Partholon era fugar pe pămînt, căci acolo, în ţara lui, luase gîţii unui om, şi glasul sîngelui l-a făcut atunci să-şi lege cureaua încălţămintei, să-şi încarce tărhatul cu merindele şi îmbrăcămintea şi să fugă dinaintea soborului iberilor. El a purces din Iberia şi a ajuns în Eire în ziua Beltaine, adică de Arminden. Mai mult, în Leabhar na hHuidre, sau Cartea vacii brune, din marea Epopee de la Ulster, cîntul lui Tuan Mc Cairill aminteşte de asemeni de Partholon: De cinci ori la număr fost-a împresurată ţara Eire / Pîn' la potop n-a fost suflare de om acolo / După potop rămas-a deşartă şi goală / Încă trei sute douăsprezece leaturi / Apoi veni în Eire Partholon, odrasla lui Sera / În surghiun cu douăzeci şi patru de oameni / Fiecare cu a sa nevastă.

Mai întîi sosesc triburile goidelilor sau ale gaelilor. În urma lor rămîne gaelica, limba de astăzi a Irlandei şi cea vorbită de muntenii Scoţiei. Le urmează, dinspre Franţa, britonii sau prytonii şi, în vremurile acelea, pryton mai însemna încă om tatuat.

Mai sare cu gura de colo şi André Maurois, care în Istoria Angliei ne lămureşte că modelul desăvîrşit al rasei europene a fost făurit de celţi. Şi cum crezi că au făcut-o? Hait: fierbînd felurite rădăcini de plante, cu care îşi decolorează părul. Zdrobesc bulgări de ocru, din care fabrică apoi culori pastelate, cu care îşi pictează boiurile şi feţele. Din această pricină romanii îi supranumesc pe o parte dintre ei Picti, îndeosebi pe cei din Scoţia, adică oameni pictaţi.

Să lăsăm mai bine istoria deoparte şi să ne întoarcem la poveştile noastre pline de farmec şi de strălucire.

Într-un poem cavaleresc irlandez, vrednic de toată cinstea, Tain Bo Cualgne, adică Furarea boilor lui Coolie, din Marea Carte de la Ulster, Cuchulainn – nepotul lui Conchobar Mc Ness, regele Ulsterului – îl aude într-o zi pe druidul Cathbad, stăpînul său, cum zice: Dacă un prunc va pune mîna chiar astăzi pe arme, va străluci şi se va umple de faimă; dar va avea zile numărate şi se va prăpădi curînd! Cuchulainn sare de colo numaidecît şi, cerîndu-i unchiului său armele şi carul, se îndreaptă în goana cailor către castelul celor trei odrasle ale lui Nechta, cei mai răi duşmani ai

regatului Ulster. Deşi le mersese faima că nu-i poate pătrunde fierul, cei trei viteji sînt doborîţi unul cîte unul de pruncul care le desparte apoi capetele de trup. Dar isprava îl aprinde într-o asemenea măsură pe Cuchulainn, încît băgînd de seamă că dacă nu-l opresc îi va măcelări pe toţi oştenii din Ulster, o vrăjitoare se înfăţişează numaidecît înaintea regelui şi îl sfătuieşte ce anume să facă. Regele hotărăşte să scoată în calea lui Cuchulainn un mare număr de femei despuiate, şi el le vede goliciunea şi ruşinea. Îşi ascunde privirile şi-şi întoarce obrazul către marginea oblonită a carului, ca să nu vadă goliciunea şi ruşinea femeilor. Atunci tovarăşii îl coboară din car şi, ca să-i potolească mînia, aduc trei căldări de apă rece. Îl slobozesc în cea dintîi căldare şi apa se încălzeşte atît de năpraznic, încît doagele căldării se sfărîmă, precum se sfărîmă cojile unei nuci. Îl slobozesc în cea de-a doua căldare şi apa sfîrîie şi scoate bulboane mari cît pumnul. Îl slobozesc în cea de-a treia căldare şi apa se încălzeşte pînă într-atît încît unii bărbaţi îi îndură căldura, iar alţii ba. Abia pe urmă mînia pruncului se potoleşte şi tovarăşii îi întind veşmintele. Ce ne seduce aici, mai presus de orice închipuire, este mînia lui Cuchulainn, adică Ferg, care este totuna cu furia omului-lup, zis ulfhednar sau berserkir.

Savantul român, despre care îţi ziceam că l-am cunoscut la Paris, aşterne la picioarele omului-lup un capitol întreg, dedicat furiei sacre a vîrcolacilor. El întăreşte faptul că statutul unui berserkir capătă înălţime, nu atît prin bravură, ci ca urmare a unei ucenicii magice care destramă pospaiul din care este altcătuită firea de carne a novicelui, pentru a-l întări prin foc şi criţă.

Wut este numele sub care vechii germani au cunoscut furia sacră.

De aici încolo, vei vedea, domnule, de ce îi leg înadins pe celţi de germani. Un prim şi pilduitor exemplu al furiei sacre germane îl găsim în Saga lui Ragnar Lodbrok. În timpul luptei cu Haella, regele saxonilor din Brittania, Ragnar este prins şi aruncat într-o groapă cu năpîrci. Pe cînd îşi dă obştescul sfîrşit, mai apucă să îngaime: ar grohăi godacii să ştie mistreţu-n primejdie. Cînd trimişii aduc ştirea în Dania, Bjorn scutură atît de aprig suliţa, pe care îşi încleştează mîna, încît coada suliţei se frînge în două ca un pai. Sigurd, zis Balaur-în-ochi, ţine în mînă un jungher şi, în timp ce ascultă cu luare-aminte spusele trimişilor, strînge în mînă tăişul fără să bage de seamă, de-şi crestează carnea podului palmei pînă la os; iar Hvitserek care joacă table, şi tocmai ridică zarul şi dă să-l arunce, îl strînge atît de rău între degete,

încît îi ţîşneşte sîngele de sub unghii. Doar Ivar care vorbeşte în numele fraţilor săi se stăpîneşte şi cere, cu glas potolit, tot felul de amănunte, în timp ce chipul său se face cînd galben ca de mort, cînd stacojiu sau vînăt, din pricina mîniei înverşunate care îi zbuciumă pieptul.

Krekor se întrerupe

şi îl priveşte apoi stăruitor pe Glenn, după care îl întreabă:

– Ce ziceai tu, odată, despre führer?

– A mi a dywedaf itt y kyuarwydyt goreu a allwyf am yr hynn yd wyt yn y geissaw, zice Glenn, care e un ins înalt şi slab, cu părul rar şi blond, sub care se înalţă o frunte senină şi strălucitoare.

– Adică o să ne dea toate amănuntele – traduce Krekor din vechea velşă – deci, n-o să ne spună aproape nimic, continuă el rîzînd.

Glenn nu se lasă şi continuă netulburat, în engleză de data asta, şi Krekor traduce simultan în slovacă:

– Mai mult ca sigur că isteria führerului trădează cîte ceva din manifestările furiei sacre, dar în acelaşi timp se prea poate ca führerul să nu fie decît un biet pacient de balamuc, aşa cum bănuie lumea savanţilor.

– Buun, îl întrerupe Krekor, şi o ţine mai departe: la vechii indo-europeni, furia sacră era stîrnită de consumul unor băuturi speciale. Să ne amintim că Indra era un neistovit băutor de Soma, buruiană smulsă de un vultur ceresc de pe vîrfuri de munţi de neatins. Soma este licoarea nemuririi şi este în stare să vindece bolile, să înzdrăvenească un trup vlăguit, să reînsufleţească inima şi să insufle curaj războinicului. Chiar dacă n-a putut fi deocamdată dibuită şi identificată clar, deşi sînt unii care pretind că e totuna cu mătrăguna, este vădit să Soma a fost înlocuită mai tîrziu cu vinul de miere, şi să nu uităm că pînă şi Odhin al nostru era un neîntrecut băutor de Met, mied adică, vinul de miere.

Aşadar, irlandezul Ferg, care înseamnă mînie, cît şi germanicul Wut, sînt stări specifice eroului. Armata Republicană Irlandeză vrea să-l opună astăzi pe Ferg lui Wut, şi prin asta, mînia celtică se înverşunează fără contenire împotriva mîniei germanice, de opt sute de ani. Tulburările din Irlanda de Nord par să vorbească despre un război sfînt, căci îi asmuţesc pe protestanţi împotriva catolicilor. Este foarte adevărat că, după proclamarea independenţei Irlandei, protestanţii, cîndva o mînă de oameni prin părţile locului, ajung acum să facă legea în Ulster. Englezii şi ulsterienii protestanţi se pun cu coasa pe catolici, care se

înmulţesc ca iepurii, şi îi silesc să şteargă putina spre Irlanda. Aşa se face că bieţii catolici ajung de nedorit în propria lor ţară. Cam ăştia ar fi, deci, termenii problemei, chiar dacă termenii nu pot soluţiona, însă, problema.

Ieşită la iveală nu cu multă vreme

în urmă, Armata Republicană Irlandeză şi-a strămutat neliniştile în Ulster. Soldaţii ei pretind că îşi trag seva, învăţăturile şi tradiţiile din vechea organizaţie Cuchulainn, numită aşa după numele eroului Ulsterului din Saga irlandeză. Cuchulainn îşi sumete capul împotriva lui Nechta, veşnicul duşman al ulsterienilor, care simbolizează Anglia germanică a anglo-saxonilor, frizilor, danezilor, norvegienilor şi normanzilor, care i-a călcat neîncetat pe celţi, fără să le poată pune însă şaua pe de-a-ntregul. După mintea noastră cea de pe urmă, cei trei fii ai lui Nechta ar simboliza, pentru membrii organizaţiei Cuchulainn, cele trei continente stoarse de Imperiul Britanic. E timpul să ne amintim, în sfîrşit, că de-a lungul istoriei moderne irlandezii au mai avut prilejul să se pună de-a curmezişul englezilor şi în afara fruntarelor Irlandei, şi cînd zic asta, mă gîndesc, la ce mă gîndesc, domnule Hrotko? Mă gîndesc la războiul burilor, sigur că da. Armata Republicană, o alcătuire de flibustieri catolici, ţărani, meseriaşi şi baroni scăpătaţi, dar nutrind cu toţii aceeaşi înverşunare împotriva samavolniciilor englezilor, este sprijinită din umbră de corpul ascuns al organizaţiei Cuchulainn, credincioasă străvechilor ei legi.

Cuchulainn iese la iveală după răscoala Irlandei tinere, din 1848, cunoscută drept Frăţia Republicană, şi abia în urma Paştilor sîngeroase din 1916, putem vorbi de numele de astăzi al Armatei Republicane. Lucrurile au stat aşa: la 24 aprilie în acel an de pomină, poetul Padriac Pearse şi James Connoly, şeful uniunii muncitorilor din transporturi, scot în stradă o mie de disperaţi care cotropesc cincisprezece puncte strategice ale Dublinului. Numărul răzvrătiţilor se va dovedi cu totul neîndestulător, şi englezii vor bombarda capitala timp de trei zile încheiate, de pe un crucişător ancorat pe Liffey. Dublinul cade la 29 aprilie. Pînă la 12 mai, conturile sînt încheiate, odată cu mătrăşirea ultimelor căpetenii ale răscoalei. Dacă în 1916 nu era decît o adunătură de exaltaţi, în pragul anului 1918, Armata Republicană va deveni o forţă respectabilă. În 1918, deputaţii Partidului Republican Naţionalist din Parlamentul irlandez proclamă independenţa ţării. Confuzia şi toate neînţelegerile de mai tîrziu vor fi stîrnite de faptul că ţara era la

cheremul a două guverne: unul la Londra şi altul în Dublin. Anglia se trezeşte din coşmar şi caută soluţii. Îşi pune imaginaţia la încercări la care n-o întrece nimeni, şi soluţia găsită va fi, ca în toate orele nefaste ale istoriei, una neaşteptat de simplă, da?, însă de o cruzime de neînchipuit.

Guvernul englez era format pe atunci, dacă ne vom aminti bine, din premierul Lloyd George, din Austin Chamberlain, ministru de război şi, hopa!, din Winston Churchill, pe-atunci ministru al coloniilor; în fruntea guvernului irlandez se aflau: Eamon de Valera, viitor prim-ministru, întors de curînd din America şi lider al mişcării sindicale, împreună cu Arthur Griffith şi Michael Collins, oficial ministru de finanţe, dar în realitate, şeful serviciului de informaţii al Armatei Republicane. Churchill, meşterul stratagemei, îi şopteşte la ureche premierului Lloyd ca împotriva Irlandei să fie aruncaţi în luptă cîinii războiului: criminali şi mercenari încercaţi.

Apocalipsa începe în ziua de 19 noiembrie 1919, pe stadionul Cook Park, din Dublin, şi lupii lui Churchill muşcă în carne vie. Premierul Lloyd proclamă autonomia politică a 26 de comitate irlandeze, lăsînd în ghearele Regatului Unit şase comitate din nord-est, adică Ulsterul. Motivul? Confesiunea protestantă. Surprinşi de repeziciunea evenimentelor, delegaţii irlandezi se văd strînşi cu uşa şi puşi în faţa faptului împlinit.

La 6 decembrie 1921, statul independent irlandez, parte componentă a Commonwealth-ului, legiferează împărţirea ţării, şi în urma acordului de la Londra, Anglia înşfacă cu repeziciune cele şase comitate din nord-est, în care vieţuiesc de veacuri urmaşii anglo-irlandezilor. Aşa va lua naştere Ulsterul. Singura speranţă a irlandezilor de a-şi mai vedea ţara reunificată, şi care se pune ca un os de peşte în gîţii acordului de la Londra, va fi Armata Republicană.

Van Moos, fiul lui Rory O'Tara,

binecuvîntat fie-i numele, este urmaş al străvechiului clan Dal Riada, şi s-a născut la Mullingar, în familia mamei, la 11 august 1911. La vîrsta de trei ani rămîne orfan şi va fi crescut, pînă la şapte ani, de familia tatălui, care locuia în Bangor, lîngă Belfast. Odrasla nu este înregistrată la naştere, şi va fi menită de tatăl său – fost ofiţer în armata britanică – unui destin nobil: el aparţine prin naştere omenirii. I se dă un nume provizoriu, Michael, zădărnicit atunci cînd franctirorul de mai tîrziu îşi alege un altul, pe măsura gloriei lui. Numele său de război îşi are obîrşia în chiar textul iniţiatic al organizaţiei Cuchulainn, avînd o

legătură directă cu epopeea cu acelaşi nume, unde se spune că pruncul Cuchulainn se va umple de faimă; de la cuvîntul faimos, se va ajunge, prin încastrare, la Van Moos.

Fiii franctirorilor irlandezi sînt crescuţi de taţii lor departe de lume, după modelul spartan. Mi-a fost hărăzit să-mi încredinţez priceperea şi înţelepciunea lumii franctirorilor, avîndu-se în vedere că nu sînt nici englez şi nici irlandez, ci român, domnule Krotko; numele meu adevărat este Grigore Ona, şi sînt originar dintr-un ţinut din nordul României, Ţara Maramureşului. În lumea mea mi se spune Krekor Parabellum. Cînd am pornit la drum, s-a ţinut seama că nu voi fi nici sedus de misiunea nobilă a organizaţiei Cuchulainn, şi nici orbit de setea de a semăna justiţie britanică pe un tărîm atît de ostil Angliei precum Irlanda. Şi nu mă refer numai la mine, ci şi la asistenţii mei, Pwyll Glenn, din Ţara Galilor, şi Og Ateak, din Ţara Bascilor. Aşa. Să continuăm cu ale noastre. În paralel cu organizarea Armatei Republicane, Rory O'Tara, tatăl lui Van Moos, va reînfiinţa şi detaşamentele de tineret Fianna, după chipul şi asemănarea vechilor miliţii irlandeze. În 1917 îl găsim antrenînd două tabere de copii, Dal Cais şi Dal Riada, în Munţii Macgillcuddy's Reeks. Anul 1918 şi-l dedică educaţiei lui Michael Van Moos, care împlinea abia şapte ani. Înfiinţează o nouă tabără, sub vîrful Carrantouhill, pe care o menţine pînă în iarna următorului an, după care o mută în Munţii Cairngorms, din Scoţia. Presat de evenimente, Rory O'Tara nu îşi menajează cîtuşi de puţin fiul. De la frageda vîrstă de patru ani, Van Moos era deja capabil să mînuiască sofisticate arme de foc, astfel că, după diversiunea de pe Cook Park, participă alături de tatăl său la intervenţia Armatei Republicane împotriva englezilor.

În 1920, Rory îl va lăsa pe Van Moos într-o cabană din Munţii Cairngorms. De aici, se pare că a fost preluat de înţeleptul Om Kuernu Lugh, un personaj legendar, despre care în popor se zice că nu are nici început şi nici sfîrşit al zilelor; că deşi fără spiţă de neam a fost cîndva un rege falnic; că în anumite zile din an, trupul îi capătă o strălucire orbitoare. Fie că lucrurile arătate mai sus pot fi probate au ba, adevărul este că prea puţini muritori au avut prilejul să-l întîlnească pe Om Kuernu Lugh aievea. Iar aceia care l-ar fi întîlnit, totuşi, ţin cu străşnicie secretul. Dacă am da crezare anumitor zvoane, se pare că în vremea aceea, în preajma lui Om Kuernu Lugh, a fost văzut un băietan, ale cărui semnalmente ar corespunde cu înfăţişarea de atunci, a lui Van Moos. Oricum, în afară de bruma de clevetiri la

care am plecat urechea, nu mai avem nici o altă ştire despre ce s-ar fi putut întîmpla cu Van Moos între 1920-1924. Or, cam asta ar fi perioada iniţierii sale esoterice. În anumite cercuri oculte, se spune că pe pămînt vieţuiesc cinci mari înţelepţi boddhisattva, care o dată pe an îşi dau întîlnire într-o peşteră tainică din Himalaya, unde hotărăsc soarta omenirii pentru următorul an. Unul dintre înţelepţi ar fi şi cel de pe urmă druid al celţilor, Om Kuernu Lugh.

În văleat 1942, asistentul meu, Glenn, care cunoaşte toate graiurile celtice vii şi moarte, avea să descopere cîteva sălaşuri moderne în vechea capitală irlandeză Tara. La fel şi în preajma taberelor sacre de la Druim Cetta, Cruchain şi Ailinn, unde va găsi inscripţia Dal Riada, scrijelită în vechea scriere oghamică, pe mai multe altare druidice. De asemeni, le-a întîlnit pe mai toate cărările spirituale ale vechii Irlande, din ostroavele Jona, Anglesey, Man şi Hebride, cît şi pe pereţii trecătorii Larig Ghru, din Munţii Cairngorms, unde se adînceşte o peşteră din care s-ar iţi, în anumite zile de sărbătoare, strălucirea lui Om Kuernu Lugh. Bunul simţ ne îndeamnă să admitem că toate aceste semne sînt urmele trecerii lui Van Moos, şi că sigla DR, găsită pe gloanţele lui, îşi trage obîrşia din Dal Riada, clan care la Anul Domnului 870 a ţinut piept regilor scandinavi Olaf şi Ivar.

În văleat 1927, Van Moos, în etate de 16 ani, o cunoaşte pe April O'Mara din An Uaimh, cu care se va întovărăşi în miez de vară, la Clonmacnois, unde au tras în casa lui Brian O'Cormac din clanul Eoganacht, cu care el era legat prin frăţia de sînge. Cei care l-au văzut cu April de mînă, în iarba scribilor de lîngă crucea mînăstirii, au mărturisit că făceau cea mai cuceritoare pereche din tot ţinutul Lacului Rea.

April O'Mara a rămas nemăritată pînă în ziua de astăzi şi s-a mutat în Dun Laoghaire, ca să iasă în fiecare zi, dis-de-dimineaţă, pe faleza tristeţii ei nemărginite, pentru a scruta întinderea încreţită a mării, aşteptîndu-l să vină cu un vapor albastru, cu numele Glasfine, îmbrăcată tot ca atunci, în hainele-i de sărbătoare: cu bluza de mătase, de culoarea mierii, şi fusta largă, ca un clopot, în carouri ruginii şi cărămizii; cu colierul din 77 de perle roz, cu o brăţară de fildeş şi una de sidef, şi cu aceleaşi sandale din piele de antilopă kudu; cu părul arămiu, revărsat pînă pe şolduri, în care o vîntoasă de dincolo de stele îşi face mendrele; cu ochii imenşi şi verzi în care şi-a făcut culcuş o nălucire; cu pistruii aceia mărunţi de la rădăcina nasului şi de pe obraji, fiecare cu numele lui; cu gîtul alb şi arcuit ca la păsări; ea, fata-vioară a lui Van Moos, acolo, singură şi părăsită, pe malul unei mări străine şi zgîrcite, pe întinsul căreia nu va mai

străluci niciodată uimirea iubitului ei, cîntînd cu glas subţire şi tremurat în gaelică, tot ca atunci pe vremuri, cînd îi ţinea capul în iarba verii de la Clonmacnois, pentru Van Moos al ei, care a părăsit Irlanda la 15 septembrie 1927 şi s-a dus în lume să se facă ţapul ispăşitor al tuturor nenorocirilor.

El va debarca în Islanda, pe la mijlocul toamnei, unde va petrece o jumătate de an; va străbate ţărmul sudic al Groenlandei, pe la Capul Farvel, şi în cele din urmă va ajunge în Labrador în primăvara anului 1929, ca să traverseze tundra Canadei pînă în Alaska, ţinîndu-se departe de sălaşurile oamenilor, precum un lup singuratic, şi ţintind mereu marginile pămîntului; apoi va coborî prin vestul Americilor, mărşăluind pe creasta Anzilor, pînă în Ţara de Foc; va străbate Deşertul Kalahari şi va ajunge, în sfîrşit, în Australia, pe la începutul anului 1935.

Fără a trăda cauza organizaţiei Cuchulainn, părăseşte însă acest război steril, în care, la început, i s-a încredinţat misiunea de a-l lichida pe Churchill – ca o răzbunare pentru măcelul de pe stadionul Cook Park – pentru marea şi adevărata luptă de mai tîrziu, cînd i se vor desluşi gîndurile cele mai de nepătruns ale lui Hitler. Va fi pentru a treia oară cînd Societatea Războinică a germanilor va încerca să-i supună pe celţi. Este o adevărată misiune apostolică, la care se înhamă de unul singur, atît pentru binele Marii Britanii, sau al Irlandei, cît şi pentru tihna întregii omeniri.

Deci franctirorul, adică Van Moos, führerul, adică Hitler, dictatorul, adică Franco, Mussolini sau Carmona, cît şi vikingul, teutonul, cruciatul, prusacul sau soldatul SS se regăsesc cu toţii într-o Männerbünde dintru început, şi în care furia sacră este la ea acasă. Dar astăzi, Ferg, furia irlandeză, s-a îndepărtat prea mult de Wut, furia germanică, pentru ca cele două spirite să mai poată vieţui laolaltă.

Şi cînd totul părea pierdut pe vecie, iar istoria se apucase să-şi facă deja testamentul, iată că din nimic, şi din colţul cel mai puţin vrednic de laudă al Marii Britanii, apare acest Van Moos, fiul lui Cuchulainn; care pentru a-şi duce misiunea la capăt recurge la meşteşugurile alchimiştilor şi fierarilor, făurindu-şi arme nemaivăzute pînă la el, cu care să-i azvîrle în iad pe toţi cei care au avut, într-un fel sau altul, legături cu Reich-ul; găseşte soluţii neaşteptate în scripturile fratelui Zosima, în hrisoavele oculte ale lui Avicenna şi Ulug Bek, cît şi în zestrea lui Leonardo da Vinci, cu privire la aplicaţiile vîntului solar şi ale presiunii luminii.

Am nutrit tot timpul nădejdea că o să-l pot ghici, fie şi cîtuşi de puţin, pe Van Moos. Că, deşi răpus de o stranie insolaţie care îi ridică anormal temperatura

corpului, îşi păstrează speranţa pînă la capăt. Arde lent, dar fără să fie mistuit de disperare. Şi totuşi, nu spaima de moarte îl face să părăsească neaşteptat teatrul luptei şi s-o ia aţă spre Himalaya. Într-o bună zi, chipul lui a căpătat o strălucire tot mai obositoare, probabil, zic eu, pentru că a încălcat o anumită interdicţie, sau poate pentru că a combinat două acţiuni incompatibile. În practicile shambhala se face vorbire despre o boală solară asemănătoare cu a lui Van Moos, care duce, în cele din urmă, la autoaprindere. Doctrinele focului stăruie în credinţa că poţi lua foc din senin şi te poţi mistui din pricina unor dorinţe nesatisfăcute. Poate că arzul cel mai mare al lui Van Moos - acela de a-l împuşca pe Hitler - nu s-a putut împlini, atunci cînd o voce mult mai puternică decît propria lui voinţă i-a oprit mîna pe trăgaci. Ne lăsăm bîntuiţi din nou de profeţia lui Ieremia, care zice: „Cuvîntul Domnului mi-a vorbit a doua oară, astfel: «Ce vezi?» Eu am răspuns: «Văd un cazan clocotind dinspre miazănoapte». Şi Domnul mi-a zis: «De la miazănoapte va izbucni nenorocirea peste toţi locuitorii ţării.»“

Sîntem slabi

pentru că ne proptim genunchii minţii pe argumente, iar cînd nu le-avem, pe fel şi fel de născociri. Şi am să argumentez că Van Moos putea să ţintească, de la o depărtare enormă, obiecte sau fiinţe pe care nu le vedea, cu vorbele de duh ale lui Niels Bohr. Aflat într-o plimbare, pe o stradă lăturalnică de la marginea capitalei daneze, Heisenberg a azvîrlit o piatră spre un stîlp de telegraf şi, contrar tututor probabilităţilor, l-a nimerit. La care Niels Bohr a spus, cu uimire, că a ţinti un asemenea obiect îndepărtat şi apoi a-l lovi este, natural, imposibil. Dacă ai însă obrăznicia să arunci într-o direcţie fără a ochi şi să-ţi reprezinţi posibilitatea absurdă că s-ar putea să şi nimereşti, atunci s-ar putea chiar să se întîmple. Intuiţia că ceva s-ar putea întîmpla ne face mai puternici decît exerciţiul şi voinţa.

Cît de folositoare va fi fost aplecarea mea asupra înţelegerii lui Van Moos, rămîne să mi-o spui cîndva, domnul Hrotko. Dacă n-am reuşit să mă fac înţeles, asta nu mă mai priveşte doar pe mine, şi m-aş face vinovat de faptul că, în loc să fi risipit negurile, am mai îngrămădit şi altele în plus peste această mare enigmă a istoriei. Ce mă încălzeşte, şi trebuie să ţi-o mărturisesc sincer, e faptul că nu eşti un simplu

comisar de poliţie, aşa cum ai părea la prima privire; şi că viitorul Slovaciei poate sta – şi stă negreşit – şi în mîinile dumitale. Dar mai ştiu că, atîta vreme cît există slovaci ca dumneata, nu se va întîmpla nici o nenorocire, aşa că pot crede de pe acum, într-o pace de o mie de ani.

Stau şi mă minunez, domnule Hrotko, de tot ce-au putut făuri europenii în timp, şi mi se frînge inima cînd văd că pe germani, cei mai neîntrecuţi dintre noi, europenii, mintea i-a dus mai totdeauna spre războaie.

L-am căutat ani de zile pe Van Moos, zice apoi Krekor foarte obosit. Voiam doar să-i dau bună-ziua şi să-l întreb de sănătate, dar nu era chip să dai de el în războiul ăsta blestemat, pornit, ca de obicei, tot de germani. Apoi tace brusc, îşi întinde trupul şi cîntă cu glas tărăgănat, în irlandeza veche, elegia pe care i-o cînta, lui Van Moos, April O'Mara, în iarba tinereţii fără bătrîneţe şi-a vieţii fără de moarte de la Clonmacnois:

In 'ntoceb mo churcan ciar / for-inn-ocian n-uchtlethan n-an? / in-rag, ari richid reill, / as-mo-theill fein ar-in-sal? După care cască uşor şi adoarme buştean, cu capul pe masă.

SECRETUL SCĂRII LUI IACOV

A venit un om

din Marmaţia, pe nume Vancea, cu privirea străpunsă de singurătate şi cu vocea sugrumată de neant, şi cînd a intrat în clădirea Oficiului de Vigilenţă din strada Zorilor (pe care chiar şi în cele mai fericite reverii tot n-ai putea s-o confunzi decît cu neliniştea unei cucuvele), şi a dat bineţe viitorilor săi colegi - trei bărbaţi care-şi sorbeau tăcerea din ceşti de cafea - aerul s-a zbătut fierbinte în aripile după-amiezii. Îl mai chema pe-atunci încă Vancea, nume prin care se înrudea cu Ziorea de Ziuă, fiindu-i văr de-al doilea, însă pentru un specialist în vigilenţă, un nume nu înseamnă absolut nimic, şi ar fi chiar ultimul lucru cu care să-ţi baţi capul; căci azi te poate chema într-un fel, iar mîine într-altul. Dacă ceva merită luat în seamă, atunci important e să ţi se spună cumva la un moment dat, nu într-un fel anume, ci ca şi cum ai răspunde unei nechemări, bunăoară la întrebarea ce mai faci, sau să respecţi o convenţie nescrisă, ori să-ţi primeşti porecla ca pe-un cadou; şi colegii îl supranumesc Licăr, pe cînd el îşi schimbase poate numele, din Vancea în Văncescu, fără ca ei să ştie şi, dacă ar şti, mai mult ca sigur fără să le pese. Cînd îl avansează la judeţ, lui Vancea îi mai trebuie încă cinci ani pentru a se dumiri că iscusinţa lui nu serveşte la nimic altceva decît să-l trădeze în ipostaze nemaiauzite şi nebănuite vreodată, care puse cap la cap în înţelegerea şi în gura mai marilor săi, vorbesc acum despre rîvnă şi despre o anumită cerbicie de as între aşi. Cînd se împlineşte sorocul celor opt ani petrecuţi pe muchie la judeţ, cineva, care în tot acest răstimp îi studiază evoluţia şi îi apreciază spetirea

altfel decît o spun calificativele, îl recomandă, în sfîrşit, într-un post de mare încredere. Ceva mai încolo, cîteva zile mai apoi, se va trezi cu părul zbîrlit de vînt şi cu fruntea legănată de vise pe peronul Gării de Nord, unde se va lăsa încredinţat unui braţ ferm, care-l va conduce spre imensitatea viitorului săi birou, ale cărui ferestre dau parcă înadins spre curtea unei mînăstiri ce ţine captive, la amiază, umbre de călugări, ţopăieli de vrăbii şi un mucegai rînced.

Anii care trec de-acum înainte nu sînt nici mai buni şi nici mai răi decît cei în care i se spunea Licăr, însă ajuns aici, se transformă încetul cu încetul într-un om care-i va deveni tot mai indiferent, ba îi va aduce şi deservicii atunci cînd îl va compara cu o veche amintire. Îşi petrece clipele de linişte la fereastră, şi gîndeşte la vremurile în care era luat drept altcineva şi care par acum mai departe ca oricînd. Amintirile îi smulg un zîmbet îngăduitor şi se amuză la gîndul că a trăit un timp cînd lumea îl vedea ca pe un sfînt – cînd el mai era încă la Şcoala de cadeţi – şi apoi ca pe un viitor popă – pe cînd tocmai absolvea Academia de Vigilenţă.

Pentru o clipă

curtea miroase nedesluşit a spurcăciuni, apoi Vancea prinde urma unei duhori, ca de aer de sub aripa liliecilor, şi mai la urmă, are senzaţia greţoasă a putorii unui cuib de pupăză; după care se înseninează dintr-o dată şi vrăbii fără nume năvălesc în penumbra curţii, şi prin ciripitul lor se prelinge umbra fără paşi a unui călugăr, care îi foşneşte întruna pe la urechi lui Dumnezeu cu un şirag de mătănii, fiind într-atît de absorbit de roboteala lui încît pare să nu gîndească nici o clipă că, poate, Dumnezeu e ocupat, sau cu mintea în altă parte; că poate îşi face şi el siesta sau că îşi umple după-amiaza cu un pui de somn, ca tot omul. Să tot fie ceasurile două, sau poate chiar trei, şi aerul îşi scutură putoarea grea de pe aripi, după care foşneşte limpede în penele păsărilor. În preaplinul liniştii care se înstăpîneşte curînd, nu se mai aude acum decît păcănitul unei maşini de scris, dintr-un birou alăturat, şi Vancea priveşte spre un punct fix, care poate fi tot atît de bine rostrul unei coloane sau o lespede lustruită de ploi, cînd aude o uşă deschizîndu-se undeva în spate, apoi paşi care se apropie şi vocea unui şef chemîndu-l înăuntru, ca să-i vorbească despre încredere, despre preţul şi recompensa ei, şi pentru a afla, în fine, că a fost avansat într-un post de

cea mai mare răspundere la Palat. Peste cîteva zile îşi ia transferul şi lasă în urmă amintirea unui drum care n-a încetat nici o clipă să urce în ochii şefilor săi.

– Vei lucra, de azi înainte şi pînă la capătul zilelor, în Corpul G-28, îi spune Iacov, noul său şef (pe care dacă l-ai vedea pe stradă n-ai da doi bani pe el), dar asta nu înseamnă nimic. Nu căuta celelalte corpuri, pentru că după cum îţi vei fi dat deja seama din avertismentul meu, ele nu există decît în mintea unor oameni deprinşi să încurce lucrurile, cîtu-i ziulica de mare, de dragul încurcăturilor. Dar dacă e ceva demn de reţinut în tot ce-ţi spun, află că în sistemul nostru de vigilenţă, Corpul G-28 e tocmai cel mai important din cîte există, şi că l-am amenajat şi pus la punct pînă la ultimul detaliu.

Vancea îl priveşte cu stupoare pe cel care îşi zice Iacov, şi care e un ins de statură mijlocie şi cu o faţă de lăcătuş mecanic sau poate de strungar, lucru întărit şi de priveliştea dezolantă a salopetelor sale mînjite cu vaselină, ca şi de basca decolorată, cîndva neagră, de sub care se iţesc sprîncene şi ochi energici. Iacov de lasă citit pe îndelete de Vancea, cu aerul unui om care ştie întotdeauna cum va fi cîntărit, şi tocmai pentru aceea nu se mai miră de nimic, şi continuă apoi amuzat:

– Ai ajuns aici nu datorită hărniciei de care ai dat dovadă, căci toţi ne pricepem de minune să fim harnici, ci încrederii pe care mi-ai transmis-o neîncetat, în tot ce-ai făcut în aceşti ani. Asta face ca din întreg sistemul să nu fie selectaţi decît şapte oameni pentru G-28, şapte cu mine cu tot, şi iată că eşti unul dintre aceştia. Bănui că ţi-ai dat seama, şi nu mai trebuie să-mi răcesc gura de pomană, că odată ajuns aici ai intrat pe veci în proprietatea patriei, precum cel pe care îl înlocuieşti acum, şi care tocmai a fost dus pe ultimul lui drum. Cînd mi-o veni şi mie sorocul, o să vină altul să mă înlocuiască, dar niciodată, repet mai rar, niciodată numărul nostru nu va fi mai mare de şapte, atîta vreme cît va rămîne în picioare doctrina pe care o slujim – neschimbată în linii mari de aproape o mie de ani – şi din pricina căreia ni se şi spune fiii doctrinei. Mai încolo veţi afla, tu şi colegii tăi, de ce ni se zice astfel. Totuşi, pentru că-ţi sînt dator cu o explicaţie de început, află că aici păziţi un singur principiu: statalitatea, şi nu sistemul, şi nici pe Preşedinte. Eşti, într-un cuvînt, un garant al statalităţii, şi tocmai asta te va face să culegi roadele unei libertăţi neobişnuite, dar care, ce păcat, n-o să-ţi servească la mai nimic. Vei fi, care va să zică, mai presus şi în afara oricărui regulament, mai puţin însă, a poruncilor mele. Atît de sus, încît, practic, vei ieşi şi

ai şi ieşit deja, odată intrat aici, din evidenţele sistemului de vigilenţă. Pe de altă parte, poţi să-ţi iei rămas bun de la cunoştinţele deprinse în Academie şi de la toţi anii de experienţă, care aici nu fac nici cît o ceapă degerată. Uită tot şi apucă-te de învăţat lucruri noi. Ai toată libertatea să-ţi alegi drumul şi stilul, nimeni nu te va împiedica de la nimic, dar reţine că nu mă interesează să aflu de la tine, decît acele lucruri, fapte şi foşnete care vorbesc despre ameninţări legate de pierderea statalităţii. Abia atunci, veţi veni aici la mine toţi şase şi vom decide, împreună, tot ce-avem de făcut şi de dres mai departe. Din acest moment te lepezi de cel care ai fost cînd ai intrat pe uşa Palatului, arunci pielea vechiului Vancea la gunoi şi devii bărbierul oficial al miniştrilor. Colegii tăi sînt măturătorul, uşierul, lăcătuşul, bucătarul şi degustătorul. Formal, veţi avea şi un birou – Biroul 12 din Corpul G-28 – care este, de fapt, o bibliotecă, ce ascunde un fişier la care veţi avea acces la sfîrşitul zilelor. Cînd statalitatea acestei ţări va fi pusă în pericol – şi nu poate fi pusă decît de-aici în jos – ne vom întîlni, aşadar, pentru ultima oară, în Biroul 12 unde vom deschide fişierul. Acum, vino să-ţi arăt locul tău de muncă, mai zice Iacov, şi Vancea îl urmează pe coridoare tot mai întortocheate, spre frizeria miniştrilor.

Trec zile, săptămîni şi luni

în care viaţa la Palat îşi urmează cursul ei firesc şi, după ce le rade bărbile şi le tunde părul, Vancea învaţă în orele de linişte de la ciracii lui – măturătorul, uşierul, lăcătuşul, bucătarul şi degustătorul – cum să intre în cele mai de nepătruns gînduri ale miniştrilor, fără ca ei să prindă în vreun fel de veste. Măturătorul, pe care-l cheamă Crizante, dar căruia i se spune Praful de pe tobă, a deprins meşteşugul de a deosebi din gunoi toate firicelele de praf aduse de-afară, de prin locuri tăinuite, unde se pun la cale cele mai secrete planuri, dar nimic nu vorbeşte despre o conspiraţie împotriva statalităţii. Uşierul, pe care-l cheamă Sicoe, dar căruia i se spune M-am născut ca să nu-mi fie frică de cîini, şi-a ascuţit într-atît de mult mirosul, încît este în stare să amuşine oricine gînd conspirativ, scos odată cu aerul din plămîni, şi pe care îl strînge într-o eprubetă – încît are acum sute, poate mii de mărturii culese de prin cabinetele miniştrilor – însă nici una nu trădează în vreun fel o conspiraţie sau barem vreo zvoană cît de mică, legată de pierderea statalităţii. Lăcătuşul, pe care-l cheamă Nămete, dar căruia i se spune Neguţătorul de umbre, poate să distingă o umbră bună de una rea, după felul cum se prelingea ea pe uşă, după umiditatea, uscăciunea sau

petele ei; apoi începe să le măsoare cu prăjina şi să le strîngă cu timpul într-o cutie, după vechiul obicei care spune că dacă ai furat umbra cuiva, te faci stăpîn pe viaţa şi pe moartea acelui om, însă nici chiar cele mai rele umbre din Palat tot nu vorbesc despre o posibilă conspiraţie împotriva statalităţii. Bucătarul, pe care îl cheamă Caravasile, dar căruia i se zice La pohta ce-am pohtit, merge şi mai departe cu căutările, încît ajunge să culeagă, de pe tacîmurile din sufrageria miniştrilor, cele mai ascunse gînduri, rămase uitate acolo în picăturile de salivă, şi din care învaţă să deprindă rumorile cele mai de negîndit şi nevisat, însă nimic nu destăinuie nici cea mai vagă adiere despre o conspiraţie împotriva statalităţii. Degustătorul, pe care-l cheamă Spînoae, şi căruia i se zice Cel care întinde laţul cu ochii închişi, este în stare să citească gîndurile de la trei-patru paşi, atunci cînd dă să deguste mîncarea din farfurie sau băutura din pahar, din care pricepe totul de îndată, mai puţin acele gînduri negîndite încă, despre o posibilă conspiraţie împotriva statalităţii şi care lipsesc cu desăvîrşire.

Crizante, Sicoe, Nămete,

Caravasile şi Spînoae îşi deapănă fiecare povestea în Biroul 12, aşezaţi pe scaune de jur împrejurul fişierului închis cu cifru şi ferecat, pentru o şi mai mare siguranţă, cu două lacăte chinezeşti, care ascunde taina ce-i leagă şi care va fi desferecată abia la sfîrşitul zilelor. Vancea îi ascultă pînă la capăt, pe fiecare în parte, fără să-i întrerupă şi fără să-i întrebe nimic, după puterea obiceiului de a primi exact atîta cît ţi se cuvine, căci ceea ce ţi se dă este mult mai de preţ decît puţinul pe care ţi l-ai putea lua tu singur, printr-o întrebare. Crizante, care e un individ ca la vreo 45-50 de ani, cu faţa prelungă, brăzdată de cute aspre şi terminată cu o bărbie voluminoasă – trăsături care numai a măturător nu-l fac să semene – îşi aprinde o ţigară şi zice cu o voce guturală:

– Am descoperit în firicelele de praf din cabinetul Preşedintelui că o vrăjitoare din Oltenia l-a vizitat alaltăieri seară.

Îl va urma la scurtă vreme Nămete, un bătrîn mărunţel cu mustaţa în coadă de rîndunică, cu o faţă veselă şi rumenă:

– Eu am citit în umbra ministrului de Externe că o să cadă Zidul Berlinului peste cel mult zece luni.

– Iar eu am auzit că Scrisoarea celor şase e pe punctul de a fi pusă la poştă, zice Sicoe, care e un bătrîn de vreo 70 de ani, cu părul alb şi cu degetele nespus de lungi şi de subţiri.

– Eu, zice Spînoae, cînd am dat ochi în ochi cu vrăjitoarea, am simţit din răsuflarea ei că Preşedintele este cuprins de o spaimă de moarte şi că prăbuşirea Zidului Berlinului nu poate să ducă la nimic bun. Caravasile are o înfăţişare plăcută şi ochi negri, scînteietori, peste care se arcuiesc nişte sprîncene lungi, ca două aripi de pasăre, gata să zboare.

Iacov, care răspunde de buna funcţionare a liftului principal din Palat, li se alătură pe furiş – nimeni nu ştie şi n-a văzut cînd şi pe unde a intrat – şi zice:

– Aud de la voi că totul este în regulă, şi că n-a intervenit nimic din ceea ce ne-ar putea interesa, ca pe nişte adevăraţi fii ai doctrinei ce sîntem. Mai aud că sufletul Preşedintelui e cuprins de o spaimă de moarte. Moartea este ca un animal fioros, cu care după treizeci de ani ne obişnuim îndeajuns cît să vieţuim cu el laolaltă. Un tigru năpraznic, mereu la pîndă. Dacă, la început, tinereţea mea şi-a ta l-ar putea face temător sau prudent, încît s-ar aţine deoparte, pitit în văgăuna celor mai îndepărtate presimţiri, iată că, de la cincizeci de ani încolo, tigrul începe să-şi facă mendrele ca la el acasă. Îşi cîştigă zilnic dreptul la o mică conversaţie (al cărei nume pentru noi este neliniştea, nu-i aşa?), apare înainte sau după cină, ori între îmbucăturile prînzului. Am dreptul să-l gonesc, dar el începe să se gudure. Gîndesc că e vorba de un nou joc, şi mă las amăgit de speranţa că-l voi învăţa la timp, fără să iau seama la neputinţa de-a mai avea timp să-l învăţ. În cele din urmă, nu-mi mai rămîne decît să mă obişnuiesc cu ideea că un tigru fabulos se joacă în umbra mea, îşi împarte cu mine aerul şi gîndurile, visurile şi obsesiile, că încearcă să mă distragă de la o droaie de îndeletniciri, dar că eu nu mai am puterea să-l alung. Tigrul creşte, se împlineşte, ne pîndeşte din umbră mişcările şi gesturile. Ne amuşină neîncetat, ca orice tigru flămînd şi care, spre şaptezeci de ani, devine de-a dreptul hămesit. Ultima imagine pe care o reţinem este cea a unui salt luminos, imposibil de descris.

Iacov se întrerupe şi le dă de înţeles că ar fi mai potrivit cu natura locului şi cu puterea faptelor ca fieştecare să se întoarcă acum la treaba lui, şi ei se retrag în tăcere.

Despre Iacov se spune

că a fost în tinereţe călugăr scărar, şi că de-aici i s-ar trage supranumele sub care este cunoscut de către fiii doctrinei, acela de Iacov Scărarul, deşi el n-a spus niciodată despre sine că l-ar chema aşa sau altcumva, ori într-un fel sau altul.

Stirpea, pe atît de rară, pe atît de năpăstuită a scărarilor, despre care se crede nu degeaba că s-a stins cu totul şi că n-a mai rămas decît într-un cuvînt de nici o trebuinţă oamenilor, mai pîlpîie, totuşi, în cîte o aluzie vagă la vreo doi sau trei schivnici, încă în viaţă şi încă pe scările lor căscate lacom spre cer. Zic unii că ar fi pripăşiţi prin părţile cele mai puţin ospitaliere ale Carpaţilor Răsăriteni, de unde ar fi coborît, se pare, şi Iacov al nostru, cu un număr neprecizat de ani în urmă. Alte voci, împotriva cărora nimeni n-ar avea nici cea neînsemnată bănuială că nu spun adevărul, mărturisesc că ultimul scărar a fost ridicat de vînătorii de munte, pe la începutul anilor '60, dintr-o văgăună deschisă deasupra Văii Sîmbetei. Din peştera pustiirii sale, cobora şi urca o dată pe lună, pe o funie cu noduri, împletită din vrejuri de curpen, şi pe care el o numise Evlavioasa, mişcare făcută anume pentru a întări legămîntul său cu înălţimile, cu acea căutare a slavei lui Dumnezeu prin ascensiune; de bună seamă, şi un legămînt de renunţare la mersul pe pămînt, considerat stingher şi prihănit. Aceleaşi voci vor şuşoti, de data asta cu teamă şi cutremurare, că pe scărarul de atunci îl cheamă astăzi Iacov; că armata l-a ridicat de acolo înadins, spre a-i hărăzi rostul său de astăzi, nu înainte de a-l ascunde, pentru o vreme neprecizată, într-un dos de munte şi mai ferit de ochii lumii, ca oamenii să şi-l şteargă pentru totdeauna din minte, iar Biserica însăşi să uite că l-a avut vreodată în catastife. Nimic, însă, nimic chiar, din toate zvoanele puse cap la cap pe seama trecutului lui nu stîrneşte în Iacov nici o nelinişte şi nici o împotrivire. Ba pînă şi la întrebările care i se aruncă adesea pieziş, el găseşte măsura acelei tăceri închise de la sine, pînă ce liniştea-i devine uitare, uitarea – crez, iar crezul – istorie personală, alcătuită din neasemuite taine, din neţărmurită osîrdie, şi din oceane de muţenie pline de mister, cărora nu li s-a pus niciodată de-a curmezişul. „Dacă asta e menirea unui scărar“, gîndeşte, ba o şi zice cu glas răspicat Sicoe, „înseamnă că scărarul poartă în el un anumit secret, cu privire la o anume scară, despre care îmi place să cred că închide în sine jumătatea de cer care nu se vede şi care se cască sub noi“. Cîteva luni mai apoi, evenimentele vor dovedi că intuiţia lui Sicoe a fost cel puţin în parte corectă.

În timpul ăsta, Vancea,

ieşit de cel puţin cinci minute din Palat, o ţine întins spre Lipscani. Din mersul său ferm şi din hotărîrea sa neclintită de a nu se abate nici la stînga nici la dreapta drumului, şi de a nu arunca nici măcar

o privire spre vitrinele oricum sărăcăcioase, orice expert în vigilenţă şi-ar da seama că Vancea are o întîlnire foarte importantă. Se opreşte brusc, în faţa unei porţi din strada Şelari, vopsită cîndva în cărămiziu, şi pătrunde în întunericul unui gang îngust, în capătul căruia se răsuceşte, în jurul unui funigel părelnic de lumină, o scară cu balustradă. După ce bîjbîie cu mîna întinsă, pentru a ajunge acum la liman, o ia în sus cu grijă şi cu umerii plecaţi, şi scîrţîitul treptelor îl scoate curînd în faţa unei uşi întredeschise, unde tremură umbra unui bătrîn cu spinarea dăulată de vremuri.

Îl cheamă Frenţiu, iar numărul şi adîncimea ridurilor sale trădează înfăţişarea clasică a unui savant de pripas, avînd aerul măreţ al unui vînzător de iluzii: un cap pleşuv şi o faţă stafidită, pe care cutele n-au cruţat decît o gaură neagră, ca o fîntînă; o căutătură tristă şi înceţoşată, în care n-au mai rămas decît două degetare de scrum gri-albăstrui; o frunte ca o zbatere de aripi de liliac, sub care doarme, respiră, sau se frămîntă o bună parte din înţelepciunea lumii, adunată pesemne dintr-o viaţă fără vîrstă şi din amintiri fără cusur, pusă cu totul la cheremul unor întîmplări ieşite din comun şi devorată de singurătate. Şapte ani de temniţă grea pentru blasfemie i-au pecetluit destinul, ani petrecuţi în grozăvia gropniţelor cu şobolani şi năpîrci ale oraşului persan Bam, pentru c-a fluierat într-o moschee; alţi patru ani, pentru impostură, i-a ispăşit în Kurdistan, la Mosul, în urma unei neînţelegeri, care a făcut să fie luat drept Ali Baba şi însurat, cu mare alai, cu văduva unui cadiu; apoi încă un an în Tibet, pentru identitate falsă, ca sclav într-o lamaserie, pentru că a fost confundat cu un bou şi pus să tragă la jug, alături de un bou adevărat. O mie şase sute douăzeci de brevete de invenţii l-au consacrat mai apoi, definitiv, în empireul teozofilor. Dintre acestea, capcana pentru spirite, aparatul pentru convorbiri telefonice cu cerul al doilea, convertizorul de energie eterică, elixirul făcut din fructele pomului cunoaşterii Binelui şi-a Răului şi maşina de tuns inorogi au fost medaliate cu Marele Merit Paraştiinţific al Fundaţiei „Blavatsky“. Experienţa sa de netăgăduit, de treizeci şi şase de ani, l-a impus, în fine, ca iscusit neguţător de iluzii şi l-a ajutat să vîndă fonografe cu voci de îngeri glăsuind în limbi cereşti. A preţăluit amulete din păr de pe vîrful cozii dracilor. A licitat certificatele de proprietate asupra Deşertului Siriei ale Fetei Morgana din Palmyra. A cumpărat şi colecţionat cutii întregi de umbre ale unor personaje de pe acum istorice, între care umbra de îndoială a lui Napoleon, înaintea bătăliei de la Waterloo, este, negreşit, cea mai scumpă dintre ele, cea de-a doua fiind umbra lui

Mircea la Cozia. Apoi, cu preţul obţinut din vînzarea unui teatru de umbre turceşti din Constantinopole, care aparţinuse ultimului sultan otoman, a achiziţionat testamentul original al Sfinxului ucis de Oedip, plus cîte şi mai cîte alte fleacuri, a căror simplă înşiruire n-ar încăpea, pe bună dreptate, nici măcar într-un letopiseţ întreg.

Frenţiu îi face semn să intre

şi Vancea îl urmează, cu anevoie, într-o încăpere strîmtă, cu tavanul mult prea înalt, pe o potecă croită printre mecanisme infernale. Ceva ce aduce cu o jumătate de motor de monoplan atîrnă răstignit de fereastră. O elice de submarin astupă, pe sfert, o gaură hîdă, căscată în perete. Roţi dinţate, orologii, recipienţi, butelii de Leyda, alambicuri, sfere de Magdeburg, maşini electrostatice, dinamuri, contoare mediummetrice, peste care praful a înflorit ca mălura, zac claie peste grămadă. Din fierătaniile care par puse, totuşi, într-o dezordine studiată, ies la iveală, din loc în loc, butoanele, clapele şi robineţii gata pregătiţi pentru a da viaţă cutărei sau cutărei maşinării.

Vancea se opreşte în celălalt capăt al mormanului, unde se întredeschide o altă uşă, ce dă pesemne într-un dormitor. Două scaune încropite din şei de aeroplan stau rezemate de perete şi Frenţiu îi face semn să se aşeze pe cel de lîngă uşă. După felul în care se înţeleg din priviri, cei doi pare că se cunosc de o bună bucată de vreme. Vancea rupe tăcerea şi zice:

– Îmi trebuie un seismograf de mare precizie, cu acul de acvamarin, o centrifugă şi un vibrator seismic.

– De ce?

– Vreau să accelerez ceară în centrifuga cuplată la vibrator, care să simuleze un cutremur de mică intensitate. Acul seismografului să înscrie pe hîrtia tamburului un anume semnal, decodat pe un computer.

– Aşa, şi?

– Vreau ca după ce voi face zeci de decodări, să transpun din nou semnalul într-unul analog, de data asta limpede ca un ţipăt de copil, din care să pot selecta şi desluşi, fără nici un dubiu, vocea, şoaptele şi gîndurile albinarului care a strîns ceara, vremea cînd a făcut-o, ba pînă şi zumzetul albinelor. Frenţiu îl ascultă cu luare aminte şi-apoi îl întreabă din nou:

– Tu vrei să concep maşinăria asta doar ca să asculţi ceara de albine?

– Orice fel de ceară naturală, inclusiv cea din ureche.

– Hmmm! Aşa m-am gîndit şi eu.

Mai sporovăiesc ca la un ceas încheiat, zgîlţîiţi cînd şi cînd de presentimente mistuitoare, despre starea ţării şi a oamenilor ei, şi se despart apoi înţeleşi ca, peste cel tîrziu o lună, nemaipomenita maşinărie de ascultat zumzetele cerii să fie tocmai bună de pus la lucru. Peste treizeci şi şase de zile, Vancea se întoarce în strada Şelari, cu privirea străpunsă de singurătate şi cu vocea sugrumată de neant, pentru a primi din mîinile lui Frenţiu cea mai nemaipomenită invenţie dintre toate cele fără asemuire pe care le-a creat vreodată.

Peste încă nouăsprezece zile, adună suficientă ceară din urechile miniştrilor, în timp ce le bărbiereşte feţele şi le aranjează părul, cît să-i ajungă pentru cele dintîi experienţe. Două săptămîni mai apoi – era pe la mijlocul toamnei, într-o zi de vineri – aude pentru prima dată rumoarea unei frînturi de conversaţie, întipărită în ceara recoltată din urechile ministrului Vigilenţei, purtată cu ambasadorul Regatului Analanda. E un zumzet tulburător, ce dă în vileag făţărnicia guvernului, lipsa de tact a Preşedintelui şi creşterea deja periculoasă a nemulţumirilor ţării. E foşnetul acela inconfundabil a unei iminente zavere, însă nimic, culmea, absolut nimic nu trădează, în vreun fel sau altul, o conspiraţie împotriva statalităţii. „Bulgărele de zăpadă s-a urnit deja la vale, şi nici Dumnezeu nu-l mai poate opri“, zice vocea din ceară, a ministrului Vigilenţei. „Credeţi că (...) suficiente garanţii din partea (...) statalitatea.“ (Aici vocea ambasadorului se întrerupe şi toate strădaniile şi sîrguinţa puse la bătaie de Vancea se vor vedea învinse de o mulţime de subtilităţi tehnice, cărora nu le va putea face faţă. Cel puţin deocamdată.) Tot în acea nemaipomenită zi de vineri, Vancea îşi va alege supranumele Ceara mamei voastre, astăzi şi mîine.

În zorii zilei de 15 decembrie,

marginile cerului s-au apropiat încărcate de nori luminoşi, şi o neobişnuită arşiţă s-a prăvălit din înalturi, precum vara. Lucrurile care satură de obicei, hrana şi apa, nu-i pot ostoi lui Vancea foamea şi setea de această privelişte nemaivăzută, şi ceva nedesluşit, care vine dintr-un cu totul alt loc, unde înfloresc de obicei senzaţiile tari, îi şopteşte că n-o să se mulţumească doar cu atît de puţin. Aceleaşi simţăminte vor mai revărsa peste el, din crestele copacilor şi din frumuseţea cerului, fel şi fel de rumori, fără nici un contur precis. Vede apoi un nor în formă de bufniţă, care se destramă, curînd, într-un dragon uriaş. Gîndeşte că ştiinţa duce implacabil spre groază, ca şi priceperea de a cerne norii sau de a-i deosebi

după culoare, greutate şi formă. Se linişteşte la gîndul că numai adîncimea cerului şi zariştea norilor ei necuprinşi îţi pot aduce pacea în suflet. Strada pe care o apucă şi care-l scoate în faţa Corpului G-28, cu clădirile ei în mod obişnuit cenuşii, dar acum scăldate în scînteietoarea lumină a răsăritului, îi supraveghează atent paşii. Pe stînga, vitrinele descompun lumina în reflexe de diamant, iar pe dreapta, plutesc siluete abătute. Calcă cu o strîngere de inimă pe umbrele tot mai fierbinţi ale soarelui, spre G-28, unde în Biroul 12 se zbate în singurătate liniştea lui Iacov. Cine l-ar vedea pe Vancea, cu mersul său deşălat şi trupul cîndva atletic, şi-ar zice că e rodul unei vieţi la care întîmplările au participat din plin, în care accidentele s-au petrecut în lanţ, din care neînţelegerile s-au înfruptat din belşug şi căreia hazardul i-a dat măsura. Înainte de a intra în enormitatea Corpului G-28, îl reţine pe loc o amintire ameninţătoare: pentru o fracţiune de secundă are senzaţia - aceeaşi ca atunci, în 1968 - că peste frontiera pe care se născuse, în Sighet, iar acum, peste nesfîrşita piaţă, coboară în picaj o escadrilă de avioane de vînătoare. Intră în clădire cu zăpăceala zgomotului încă vie în auz, fără să ridice o clipă capul, precum un cal care ară.

Nedeprins cu forfoteala,

Biroul 12 pare mai degrabă nepregătit, decît ospitalier, pentru a-i primi pe toţi fiii doctrinei deodată. Biroul e auster, ăsta e cuvîntul, şi singurul amănunt care îţi sare în ochi este o masă dreptunghiulară (care lipsise data trecută), din scînduri groase de brad, adusă pesemne dintr-o tavernă, şi scaunele, trei pe-o parte şi patru pe cealaltă, cu numele fiecăruia scris pe o etichetă lipită de spătar. Masa e pusă paralel cu fişierul, care-şi păstrează cu străşnicie taina în pîntec, ferecată cu şapte peceţi. Pereţii sînt goi cu desăvîrşire, cu excepţia unei hărţi militare destul de mari, care acoperă o nişă, pe vremuri burduşită cu cărţi. Fiii doctrinei se aşează în tăcere - locul lui Iacov e pe rîndul cu patru scaune - şi minutele trec în şir, cu tropăiala lor lîncedă. Ca la un sfert de ceas mai apoi, Iacov îşi ridică ochii obosiţi - care ar fi putut fi verzi în tinereţe, dar acum au mai degrabă culoarea frunzelor uscate de leuştean - dintr-un caiet cu scoarţe oranj, îşi roteşte privirea peste masă şi zice:

- Bănui că aţi căzut pradă, nu o dată, aceleiaşi frămîntări, ca şi mine în tinereţe, cînd v-aţi pus întrebarea - şi v-aţi pus-o negreşit - de ce sîntem supranumiţi fiii doctrinei şi nu altfel, şi ce ascunde, de

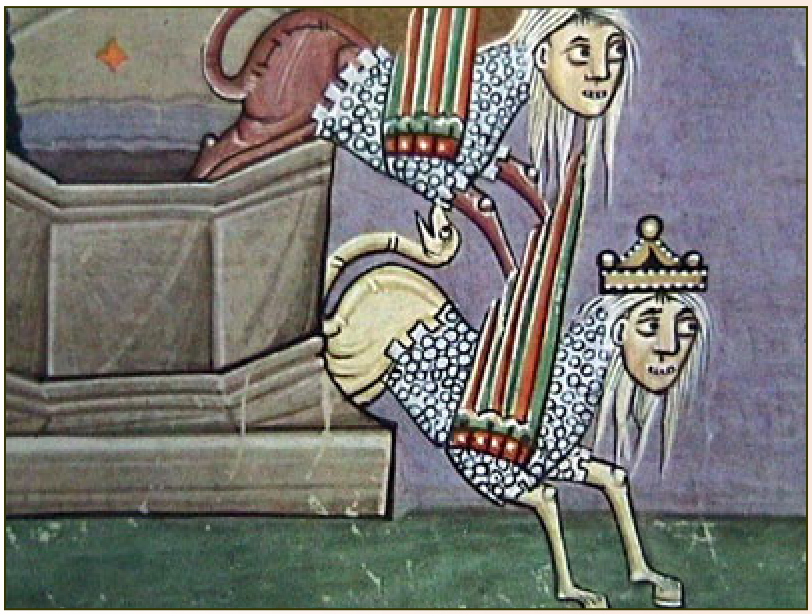
fapt, doctrina noastră. Fără să pun o clipă la îndoială faptele despre care vă voi vorbi, indiferent ce-aş crede în sinea mea despre ele, aflaţi, dragii mei fii, că tradiţia susţine că primii noştri domnitori munteni au descălecat, de la bun început, în două secte teozofice: cea a pămîntenilor, derivată din cea pitagoriciană, zisă şi egipteană, şi cea a templierilor, care separă şi învrăjbesc generaţiile viitoare. Lui Sicoe i se pleoşteşte faţa şi, pentru că nu-şi poate ascunde scîrba stîrnită de ceea ce-i aud urechile, îi aruncă lui Iacov o privire întunecată. Văzîndu-i faţa, pe care i se citeşte acum acreala, Iacov se întrerupe o clipă şi se lasă vrăjit de un fascicol de raze viorii care, aşternute pe perete, îl colorează în roz pal, apoi continuă: Aş putea să invoc, în favoarea celor care susţin mai mult decît tradiţia o istorie secretă a românilor, argumentul criptografiei (lui Sicoe îi cade faţa de tot), căreia cercetători de prestigiu, printre care Marienescu, Stephens, Lauth şi Hampel, i-au asigurat cuvenita importanţă şi un binemeritat loc printre ştiinţe. Datorez valorificarea criptografiei alăturării dintre o întîmplare şi mai multe biserici. Întîmplarea s-a petrecut în urmă cu zeci de ani, în casa unui bătrîn, pe nume Visante. Cînd l-am cunoscut, Visante mi-a înmînat un caiet jerpelit, zicîndu-mi fără prea multe detalii că adunase în el rodul unei munci de-o viaţă. Eforturile sale reprezentau chei pentru descifrarea celor mai enigmatice criptograme de pe pămînt, şi care pînă atunci, cel puţin aşa susţinea el, nu-şi găsiseră rezolvarea. Mi-a zis că mi-l încredinţează mie, fără nici o explicaţie, scuzîndu-se apoi că trebuia să plece la propria-i înmormîntare. L-am primit scîrbit, mulţumindu-i mai mult din complezenţă, şi zeci de ani mai apoi, caietul a rămas în captivitatea unui şifonier, abandonat într-un gang. Ani după aceea, văzînd cîteva biserici, m-am trezit intrigat de faptul că uşurinţa cu care citeam în chirilică şi glagolitică eşua mai de fiecare dată în faţa unor inscripţii fără nici o noimă şi imposibil de descifrat. Mi-am amintit că nesocotisem cîndva avantajele caietului lui Visante şi, după ce l-am parcurs şi studiat pe nerăsuflate, în viaţa mea s-au bifurcat mai multe poteci. Pe una dintre ele am ajuns, iacătă, la această temă. Descifrarea criptogramelor din bisericile Boiana, Sfîntul Nicolae de la Curtea de Argeş şi Sfîntul Dumitru de la Craiova pune în ecuaţie cifra patru, pe care o repetă obsesiv. Patru este, pentru teozofi, numărul simbolic al sectei din Memphis, adusă de Thales în Grecia şi transmisă de Pitagora lui Zamolxis. Reînviată de arianismul egiptean pe vremea goţilor lui Ulfila, secta pămîntenilor i-a ajutat pe dacii romanizaţi să răstoarne secole de-a rîndul, sub conducerea migratorilor germani, întreg Imperiul

Roman. Sub vizigoţi, o parte din daci ajung, în Spania (confundîndu-şi înadins numele de geţi cu cel al goţilor), şi lasă pînă în ziua de astăzi în folclor amintirea de neşters a lui Don Dicineo şi Don Boroista, adică Deceneu şi Burebista. O spun cercetările lui Alexandru Busuioceanu, desfăşurate ani de zile la faţa locului. Cei rămaşi acasă - valahii de mai tîrziu - şi despre care vorbeşte Cronica lui Smyrnakis, de la Muntele Athos - se vor alia cu iconoclaştii şi vor bulversa Grecia o bună bucată de vreme. În secolul XII are loc o adevărată renaştere valahă, care va duce la apariţia Imperiului Asăneştilor. Tradiţia pretinde că oraşul Craiova a fost ridicat de Asăneşti. Pe un văl de mătase de la Mînăstirea Catholicon de pe Muntele Athos, există o criptogramă pe care am citi-o astfel: Igiptia i Ultia 1111, adică secta egipteană a Olteniei, din anul 1111. Cei patru lei brodaţi pe văl au cozile ridicate în sus şi simbolizează o Oltenie, la acea dată independentă, condusă de Coşnilă Asan.

Apariţia templierilor în spaţiul nostru este atestată de semnătura lui Ioniţă Asan II din Biserica „Patruzeci de mucenici“ din Tîrnovo: Io Iuanniza Nika. Ultimul a din criptogramă reprezintă un echer şi este încadrat de un ciocan şi de o mistrie. Ordinul templierilor a fost creat, aşa cum se ştie, de marele maestru Jacques de Molay şi avea comptoare financiare în formă de turnuri pătrate, cu trei rînduri, ca la Biserica Negru-Vodă din Cîmpulung; sau cu trei rînduri, trei ferestre de fiecare rînd, trei uşi şi trei deschizături, ca la Biserica Sîn Nicoară din Curtea de Argeş. Numărul sacru al templierilor este trei. Ioniţă Asan n-a fost catolic, cum s-a crezut nejustificat o vreme, ci templier, căci altminteri nu intra în conflict cu Papa, după ce l-a ucis pe Baldovin de Flandra, cînd latinii s-au abătut de la drumul cruciadei, avînd ca ţintă Ierusalimul, asupra Bizanţului. În schimb, spiritul pămîntenilor va fi conservat de Basarabi în Muntenia. Pămînteni au fost Nicolae Alexandru Basarab (Basarab I) de la Cîmpulung şi Radu Vladislav, de la Curtea de Argeş. Mircea cel Bătrîn, care a fost cavaler de Malta, continuă linia templierilor. El semna cu trei puncte la urmă, şi construieşte, precum tatăl său, biserici trilobate. Inexplicabilele lupte de culise dintre Dăneşti şi Drăculeşti îi au ca protagonişti pe pămînteni şi templieri. Dăneştii erau pămînteni, iar Drăculeştii templieri, şi tensiunile vor continua pînă pe vremea lui Matei Basarab.

Moldova este întemeiată de templieri, care în secolul XIV dispăruseră de peste tot, în restul Europei. Abia odată cu venirea pe tron a lui Ştefan cel Mare, pămîntenii îşi fac simţită şi aici prezenţa, şi pe mormîntul voievodului de la Putna, găsim aceleaşi

însemne misterioase, ca pe cele de la Curtea de Argeş. Pe vremea lui Vasile Lupu, pare-se că sectele erau amorţite rău de tot în Moldova, şi sfîrşitul luptei dintre Matei Basarab şi Vasile Lupu va consfinţi, pînă la urmă, victoria definitivă a pămîntenilor în Ţările Româneşti. Noi reprezentăm ultimul vestigiu al acelui spirit, reînviat după noaptea fanariotă, odată cu Eteria lui Tudor Vladimirescu. De la 1821 încoace, fiecare domn pămîntean, din cele două Ţări Româneşti, a avut, cu mici excepţii, în preajma lui – exact ca pe vremea lui Basarab I – cîte şapte călugări militari, păstrători ai spiritului egipteano-pitagorician, şi ai statalităţii. Cei şapte predau ştafeta domniei următorului vodă

principe sau rege, sau aşa cum o s-o predăm noi următorului Preşedinte. Felul în care se schimbă ştafeta este cea mai adîncă taină a învăţăturii noastre, şi pe care o s-o aflaţi la sfîrşitul zilelor. Conform previziunilor mele, sfîrşitul zilelor cade peste opt zile, pe la prînz. Ne reîntîlnim, aşadar, aici, pe 22 decembrie la orele 11, cînd vom rupe sigiliul fişierului.

Următoarele trei zile

îl vor găsi pe Vancea ascultînd cîteva sute de mostre de ceară, care se vor adăuga la cele 1108 deja decodate, şi strînse cu grijă în flacoane care de-abia încap în podul palmei. Dintre miile de rumori care îi încearcă auzul, reţine, ca de fiecare dată, cuvintele ministrului Vigilenţei, repetînd periodic, în anturajul unei camarile restrînse, scenariul faptelor care aveau să se petreacă începînd cu ziua de 22 decembrie. Totul este prevăzut cu meticulozitate, dar pentru că statalitatea nu pare pusă în pericol, pe Vancea îl încearcă gustul sălciu al deziluziei. Ştie de pe acum, cu exactitate, felul în care va fi înlocuit Preşedintele şi de către cine, numele oamenilor care i-au pregătit deja ultimul discurs, ba şi cuvintele lui, cît şi identitatea membrilor tribunalului care îl va condamna la moarte. Şi mai ştie că nu poate interveni în nici un fel, şi nici să

împiedice execuţia – deoarece n-a fost pregătit pentru o asemenea misiune –, nici s-o prevadă şi nici s-o evite. Spre miezul nopţii celei de-a treia zile, descoperă într-o mostră de ceară recoltată pe 15 decembrie, din urechile ministrului Apărării, că revoluţia care avea să-l răstoarne pe Preşedinte va aduce un mare număr de oameni în Palat, şi simte, pentru prima dată de la venirea lui aici, că e timpul să-şi facă testamentul; renunţă la intenţie imediat după aceea, pentru că nu are de lăsat nimic nimănui. Acelaşi gînd îl va anima şi pe Sicoe, în chilioara lui strîmtă, de nici patru metri pătraţi, şi înţelege prin a-şi face testamentul să pună ordine în colecţia sa de mirosuri, care adună peste 2000 de eprubete. Încă nu l-a părăsit scîrba şi nici dezgustul provocate de protocronismul şi misticismul lui Iacov, şi-şi zice în gînd că dacă numai pentru atîta tot a fost adus la Palat, atunci chiar că merită să moară ca un cîine. „Nu pot să trăiesc în ambiguitatea asta idioată", îşi mai zice el, în timp ce se-apucă de treabă. La doi paşi mai încolo, Nămete îşi aranjează cutiile cu umbre, animat de o amintire tot mai vagă, din copilăria sa îndepărtată, şi apoi se simte, ca şi ceilalţi, inutil. A patra zi, pe 19 decembrie, se întîmplă un lucru pe care nu-l prevăzuse nimeni: ministrul Siguranţei se închide în biroul său din care nu va mai ieşi pînă pe 21, fără să mai primească pe nimeni în audienţă. Neavînd alte mijloace de informare decît propriile lor simţuri, şi acelea exersate doar în preajma unor subiecţi unici – miniştrii – fiii doctrinei nu vor mai bănui că era vorba de o sosie, şi că cel adevărat îşi luase o identitate falsă. Amănuntul va crea, pe 22 decembrie, acele răsturnări de situaţie care nu s-au mai potrivit cu scenariul iniţial, şi pe care-l ştiau deja pe de rost.

Pe 20 decembrie, Iacov

se abţine să nu rîdă cînd aude neliniştile pe care i le împărtăşesc fiii doctrinei, mai puţin Sicoe. Discuţia are loc în faţa liftului principal, aproape inactiv la acea oră.

– Nu e totul să mori, zice el. Trebuie să mori la timp. Imaginaţi-vă ce s-ar fi întîmplat dacă Napoleon o mierlea cu cîteva zile înainte de bătălia de la Waterloo. Cam cum ar fi sunat ştirea, culeasă dintr-un jurnal oarecare? Păi, cam aşa: Domnul Napoleon Bonaparte, fost împărat, a murit ieri în exil; iar mai jos: Văcarul Lorenzo Cavalcanti a crăpat alaltăieri de tifos, iar ciolanele lăptăresei Pilar Buonaventura, cea pe care au sfîşiat-o lupii în pădure în ultima sîmbătă a anului trecut, au fost descoperite într-o văgăună. Sicoe nu se mai poate abţine şi-l ia gura pe dinainte:

– Domnule, ai un răspuns dinainte ticluit pentru toate căcăţişurile. Iacov se va mulţumi să nu-i răspundă şi, tot mai indiferent la privirile stăruitoare ale fiilor doctrinei se scuză că trebuie să verifice liftul şi se apucă de treabă. Fiii doctrinei, se despart descumpăniţi. Rămas singur, Iacov îşi termină treaba peste alte douăzeci de minute, după care se retrage în chilioara lui şi-şi face un pachet din puţinele şi vechile-i cărţi şi manuscrise, care de-abia acoperă colţul unei mese scunde: un incunabul din 1518, întocmit la Oppenheim, numit „Libri paleographiae“ şi scris de Trithème; tratatul lui J. B. Porta, „De furtivis literarum“, tipărit la Neapole în 1560; un alt tratat, al ducelui de Brunschwig, editat la Lunebourg, în 1624, şi intitulat „Cryptomeniticis et cryptographiae libri“; cărţile filozofului Francis Bacon, „De Dignitate et augmentis Scientiarium“, probabil din 1623, apoi un manuscris realizat de un copist la o dată incertă, după „Blaise de Vigenère“, şi încă unul, după „Traité des chiffres“; şi, în fine, „Paleographia graeca“, a lui Montfaucon, în ediţia princeps de la 1708, tipărită la Paris.

Pritocite pe îndelete, timp de ani de zile – ca de altminteri şi caietul lui Visante – toate aceste cărţi l-au ajutat pe Iacov să ajungă dacă nu la o înţelegere imediată a criptografiei, atunci cel puţin la speculaţii de-a dreptul şocante. Oricine îşi poate da seama ce daraveri s-ar mai fi iscat şi ce reacţie ar fi putut stîrni în Sicoe continuarea discuţiilor (încheiate din fericire la timp), cînd Iacov tocmai era pe punctul de a trece la analiza criptogramelor vechilor germani. Dar a înţeles că argumentele lui ajunseseră supărătoare şi că totul îi devenise ostil. Altfel, în zile mai bune, ar fi zis că inscripţia de pe inelul de aur de la Lübeck a fost interpretată eronat de Lauth, şi că ea se citeşte Thettubalcani, cu o referire clară la Tubal, creatorul uneltelor de metal din Biblie, şi venerat de mai toate vechile secte. Că runele de pe fibula de la Nordendorf au fost decriptate greşit de Stephens, atunci cînd le-a tradus prin: Odin recompensează scump amiciţia, cînd după el se interpretează cu totul altfel, adică: Egipse Oreendobi, ceea ce schimbă radical termenii problemei, întrucît, traduse acum, se referă fără dubii la biserica egipteană din Nordendorf. Că însemnele aceleiaşi secte apar şi pe runele buterolei de la Thorsbjerg: Egipsi Eglese Törrpsierg, ca şi pe cupa de argint de la Toemmerup: Eglesia Igipsia. Şi exemplele lui Iacov ar putea continua mult şi bine.

Ultima noapte care îl despărţea de sfîrşitul zilelor îl va găsi dormind cu capul pe pachetul de cărţi. Va visa, aşa cum i s-a întîmplat de nenumărate ori pînă acum, că din chilioara lui se înalţă o scară sprijinită pe

Cabala, iar cu vîrful atingînd cerul, pe care îngerii lui Dumnezeu se suie şi se pogoară într-un du-te-vino, neîntrerupt decît de cuvintele unei voci ca de tunet: „Cît de înfricoşător este locul acesta! Aceasta nu e alta fără numai casa lui Dumnezeu, aceasta e poarta cerului!“

Înainte de 11,

ora la care fiii doctrinei se pregăteau pentru ultima lor întîlnire, ministrul Apărării a fost găsit împuşcat în birou, şi se mai admite în general şi astăzi că a fost victima unei sentinţe a ministrului Vigilenţei, cu scopul de a grăbi sensul lucrurilor în direcţia aleasă de conspiratori. Prin această realitate împuşcată şi prin zarva care va creşte neîncetat dinspre piaţă, fiii doctrinei se vor îndrepta imperturbabili spre bibliotecă. La 11 fix, Iacov Scărarul va scrie şase bileţele cu numele lui Vancea, Crizante, Sicoe, Nămete, Caravasile şi Spînoae, le va pune în bască şi le va amesteca îndelung, apoi îl va ruga pe Vancea să tragă unul dintre ele. Sorţii îl vor alege pe Crizante să deschidă cifrul şi lacătele fişierului. Biletele vor fi apoi amestecate din nou în basca decolorată a lui Iacov, şi-l vor desemna pe Vancea să scobească pe mai departe în pîntecele fişierului. Înăuntru, Vancea va găsi un plic stacojiu, din care va scoate un pergament de pe care citeşte, cu poticneli, un text în greaca veche:

– Kaì enipniásthe, kaì idoù klímax esterigméne en te ge es e kefalè afikneito eis tòn ouranón kai oi ággeloi tou Theou anébainon kai katébainon ep’ autes.

– Cine îndrăzneşte să tălmăcească taina?, îi întreabă Iacov, şi ei dau din colţ în colţ, cu priviri descumpănite.

– Eu, zice Vancea trist, ştiu doar să citesc, nu şi limba greacă.

– Ei, fiii mei, continuă Iacov, iată-ne ajunşi la capătul drumului. Traducerea textului este următoarea: „Şi a visat că era o scară, sprijinită pe pămînt, iar cu vîrful atingea cerul; iar îngerii lui Dumnezeu se suiau şi se pogorau pe ea“. Geneza, capitolul 28, versetul 12. Corpul G-28, în care aţi trăit, muncit, gîndit şi visat pînă acum, este codul cărţii şi capitolului din Septuaginta, iar Biroul 12 este partea a doua a versetului care ne interesează în chip deosebit, şi care ascunde taina menirii noastre pe pămînt. Pot să vă mai întreb de ce îngerii suiau şi se coborau pe scară, şi nu invers? Îndrăzneşte cineva să răspundă? Pentru că nimeni nu e în stare s-o facă, Iacov continuă de unul singur: Fiind fugar pe pămînt, din faţa fratelui său Esau, Iacov, fiul lui Isaac, ajunge la Haran, îşi aşterne o piatră la căpătîi şi se culcă acolo, pe

frontiera spirituală dintre Israel şi Mesopotamia. Visează scara şi pe acei îngeri, care fac o mişcare nefirească: urcă şi apoi coboară, ca şi cum ar veni de jos în sus, de pe pămînt, şi de fapt de-acolo şi vin. Îngerii care urcă sînt păzitorii Israelului, şi pentru că aici, la Haran, se termină Ţara Sfîntă, şi odată cu ea, şi misiunea de a-l însoţi pe Iacov, se întorc în cer. Cei care coboară sînt îngerii Mesopotamiei, care-l preiau pe Iacov de la frontieră, pentru a-l păzi pe mai departe. Taina scării n-are nici o legătură cu criptografia clasică cu care v-am împuiat urechile pînă acuma, ci cu Cabala, însă principiul ei a fost preluat de pămînteni, la o dată la care nici măcar cabaliştii înşişi nu descoperiseră secretul scării lui Iacov. Exact în clipa în care vă vorbesc, Preşedintele nostru şi-a încheiat mandatul pe pămînt şi va urca definitiv spre cer. Trei dintre noi, care sînt substitute ale îngerilor ce l-au păzit pînă acum, îl vor însoţi pe ultimul său drum, prin liftul simbolizînd scara şi gata pregătit de urcuş. Crizante, Caravasile şi Spînoae sînt cei desemnaţi să-l scoată pe terasa Palatului, păzindu-l cu vieţile şi morţile lor, de unde îl vor prelua alţii.

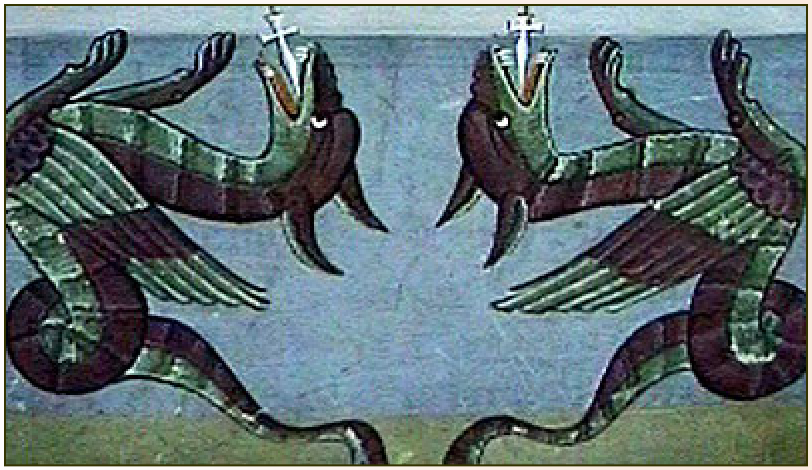
Zavera îi va acoperi

ultimele cuvinte şi, din trei salturi, Praful de pe tobă, La pohta ce-am pohtit şi Cel care întinde laţul cu ochii închişi îl vor smulge pe Preşedinte din spaimele care-l înfăşoară, apucîndu-l de mîini şi trăgîndu-l, mai mult pe sus, spre liftul deschis spre înălţimi, dinainte vreme, de Iacov. Acolo, sub cer, îl vor păzi ca leii, pînă-l va lua elicopterul, şi gărzile pretoriene vor agita arme automate spre siluetele care s-au prelins după ei, urmărindu-le paşii. Mişcările lor se vor succeda cu o repeziciune atît de mare, încît vor umple de uimire inimile comentatorilor de mai tîrziu. În deruta care se va instăpîni curînd, Iacov va mai apuca doar să-i scoată din învălmăşeală pe Vancea, Sicoe şi Nămete, împingîndu-i de la spate spre ieşirea din Corpul G-28, în piaţa dezlănţuită ca o furtună, pentru a-l identifica pe noul Preşedinte. Cînd Vancea, zis Ceara mamei voastre, astăzi şi mîine, s-a prăbuşit mort pe scări, sub lătrăturile necruţătoare ale unui pistol mitralieră, flacoanele cu zumzete, pe care le purta îndesate în căptuşeala hainei, s-au făcut ţăndări, şi duhul vocilor ferecate acolo a ţîşnit liber pe coridoarele Palatului. La scurtă vreme mai apoi va cădea şi Nămete, zis Neguţătorul de umbre, şi strigoii strînşi cu grijă în cutiile sale se vor năpusti nestingheriţi asupra

mulţimilor. Se zice că momentul acela a coincis, într-un mod misterios şi pe care n-a izbutit să-l explice nimeni convingător, pînă în ziua de astăzi, cu începutul diversiunii.

Rămas singur, Sicoe, zis M-am născut ca să nu-mi fie frică de cîini, va sparge ca o catargă talazurile invaziei, ţinîndu-se neînfricat după Iacov. După ce noul Preşedinte va fi identificat şi adus în Palat, cîţiva martori vor pretinde că pe coridoarele întortocheate s-au mai auzit, timp de cîteva zile încheiate, gemete insuportabile, zumzete nedefinite şi fîlfîiri de umbre înfricoşătoare, care vorbeau despre trădare la toate nivelele. Ceva mai tîrziu, s-a mai zis că o parte din rumorile de atunci aveau să impresioneze zecile de oameni mai slabi de înger, care le-au dus pe mai departe şi le-au amplificat pe postul de televiziune, iar neînţelegerile s-au lăsat cu o confuzie de nedescris, generînd o grămadă de morţi. După mai multe anchete şi anchete ale anchetelor, Iacov (care îşi mutase scara, fatalismul, mistica şi renumele într-un alt Palat) a admis, într-un tîrziu, că numărul morţilor n-a depăşit cu mult cifra de o mie. „Cît pentru o domnie de 1000 de ani“, a zis mai la urmă unul dintre supravieţuitori. Şi M-am născut ca să nu-mi fie frică de cîini i-a dat perfectă dreptate.

RĂSCOALA PITICILOR DE GRĂDINĂ

Cînd la apus va fi pălit ultima geană de roşeaţă din nori şi cerul va cădea, mai apoi, captiv şi pustiu sub prostovolul nopţii, lui Fleondor i se va lua o piatră grea de pe suflet, pentru a-şi recăpăta liniştea, odihna şi împăcarea. Tocmai isprăveşte de turnat cel de-al treisprezecelea pitic de ipsos pe ziua de azi (o zi de iunie ca oricare alta şi care nu prevesteşte nimic înfricoşător), pe care îl botează Anonymus, după puterea unui exemplu devenit tradiţie, iar tradiţia istorie personală, şi aşa cum a hotărît cu o seară înainte, fără să revină o clipă asupra numelui, oricît de ciudat, de nefiresc, sau de impersonal i s-ar părea pînă la urmă un asemenea nume. Asta, pentru că odată ieşiţi din mîinile sale, mai toţi piticii îşi păstrează pînă la capăt numele de botez, ca şi aerul inexpresiv şi tîmp cu care îţi aţin drumul din hăţişurile grădinilor unde îşi duc veacul şi-şi fac mendrele. Bunăoară, pe piticul lui Calogheratu, un popă hîtru, cu parohie de cartier şi casă boierească cu marchiză, grădină şi o curte umbroasă în care zburdă o mîndreţe de ciobănesc mioritic, închisă cu un gard opac de fier forjat, îl cheamă Magog; aşa l-a botezat Fleondor, şi aşa i-a rămas numele pînă astăzi. „De ce Magog?“, l-a întrebat Calogheratu, uimit, pe Fleondor. „Ei, uite, pentru că aşa vreau eu, bine?“, i-a răspuns Fleondor ţîfnos. Mai putea oare să zică popa altceva decît: „Aşa să fie“? Nici vorbă să poată, căci cu Fleondor nu e de glumit şi îi sare ţandăra numaidecît, din nimica toată. „Nu-ţi convine numele Kubilai Han?“, i-a zis altădată, cu mulţi ani în urmă, lui Visarion, un grefier sfrijit, cu faţa de iepure speriat, tăiată în două de o mustaţă cu vîrfurile răsucite în sus. „Păi, ce nume e ăsta?“ „Ce-ai zis?“, a tunat şi fulgerat Fleondor, smulgîndu-i piticul din mînă şi continuînd: „La mine să nu mai vii niciodată să cumperi pitici, e clar?“ Tot astfel, după

acelaşi tipic ciudat, cunoscut numai de Fleondor, pe piticul lui Fotache, un învăţător ursuz şi plicticos, îl cheamă Tiglatpileser; pe cel al lui Isăilă zis Rădaşcă, un pădurar neglijent şi distrat, cu patru feciori, dintre care cel mai mare a ajuns tot pădurar, îl cheamă Odoacru, nume cu care Rădaşcă s-a deprins foarte greu, căci la început îi zicea ba Lapteacru, ba Dăldracu; iar pe cel al lui Belimace zis Besecapră, un prăvăliaş gras şi chel, fîrşerot născut în Constanţa, cu o faţă veşnic năduşită şi ochi bulbucaţi, îl cheamă Kedorlaomer. „Eu mă omor după numele ăsta", îi zise Besecapră lui Fleondor, şi în timp ce-şi şterge faţa cu o batistă în carouri verzi şi albastre îşi saltă piticul sub braţul stîng şi o ia întins spre casă, pentru a-l aşeza în mijlocul grădinii sale, împresurată de trandafiri galbeni.

Douăzeci şi cinci de ani au trecut ca unul singur, cu deşertăciunea lor, cu gloria lor, de cînd Fleondor toarnă pitici într-o veselie, pentru oraşul care i-a adoptat obiceiurile şi i-a înţeles ciudăţeniile; şi oricîţi s-ar mai scurge de-acum înainte, Fleondor ştie că e absolut inutil să mai aducă vreo inovaţie în plus modelului său de pitic exemplar, patentat de meşterul Ugorceak. Ungurii pretind că Ugorceak era din Boemia, iar croaţii că era din Moravia; însă Fleondor are o teorie a lui pe care şi-a expus-o la cel dintîi congres al făcătorilor de pitici din oraşul slovac Nitra: Ugorceak era un apatrid ceh naturalizat în Bavaria, şi piticii de grădină s-au născut undeva la nord de Alpi, dintr-un bunic gnom sau probabil troll, din partea tatălui, şi un miner sadea (ceea ce are în sfîrşit greutate) din partea mamei. „Argumente?", l-au luat în primire piticarii. „Albă-ca-Zăpada şi cei şapte pitici", a răspuns Fleondor şi toată lumea s-a pus de acord că omul are dreptate, chiar dacă astăzi s-au ridicat unii care îi contestă teza. Astfel, la cel de-al doilea congres ţinut cu trei luni în urmă la Debreţin, maistorul piticar Grosznicky din Cracovia l-a întrebat pe Fleondor dacă nu care cumva a glumit cînd a pomenit de Albă-ca-Zăpada şi cei şapte pitici, dar a fost redus numaidecît la tăcere şi huiduit copios de piticari.

Fleondor e un ins scrupulos şi tenace; se deşteaptă dimineaţă de dimineaţă pe la şase, cînd dă de mîncare pisicii, o angora siberiană de trei ani, şi cîinelui, un ogar afgan cu breton negru şi blana aurie, de opt ani jumate. Pe pisică o cheamă Ghiulciatai şi e ceacîră, are un ochi albastru sticlos şi unul căprui, cu o semilună sîngerie la baza pupilei, şi de cum intri în casă ţi se caţără pe umeri şi se mîngîie singură, printr-o gudurare atent studiată. Pe ogar l-a botezat Nadir Şah, dar toată lumea îl strigă, simplu, Şah, în afară de Visarion, care îi zice Şah Mat, şi el obişnuieşte să latre

la vrăbiile care umplu curtea şi la guguştiucii adormiţi între crăcile pomilor, dar pe Ghiulciatai o ignoră cu desăvîrşire. Fleondor are ceva din înfăţişarea tragică a unui cavaler al Mesei Rotunde şi, cu barba sa cenuşie cu colţurile pătrate, seamănă într-adevăr cu valetul de treflă din cărţile de joc franţuzeşti, care e nimeni altul decît Lancelot, veşnicul îndrăgostit de Geneviere, soţia regelui Arthur. În urmă cu patruzeci de ani, a coborît din îndepărtata Marmaţie, prin aceasta înrudindu-se cu Ziorea de Ziuă, şi-a fost rînd pe rînd miner în Petroşani, hamal în Constanţa şi linior la Bicaz, pentru ca în cele din urmă să descopere meseria de piticar, în care va excela ca nimeni altul, ca pe o vocaţie secretă şi ultimă, pînă atunci ascunsă cu grijă sub cele mai prozaice meserii. Înainte de a se muta în Dămăroaia, unde locuieşte într-o casă cochetă, copleşită de iederă şi caprifoi, a stat în Olteniţa, în casa Iosefinei, nevastă-sa, moartă în urmă cu douăzeci şi şase ani, de inimă. Este foarte adevărat că n-a reuşit să-şi păstreze pînă la capăt confesiunea, el fiind născut şi crescut într-o familie de catolici, dar în mod cert, amintirile educaţiei sale religioase îi ţin astăzi pavăză împotriva necruţătorului asalt la care îl supune popa Calogheratu. Cînd s-a luat cu Iosefina, n-a bănuit nici în ruptul capului puterea ei devastatoare, ascunsă sub cele mai blînde şi nevinovate cuvinte, şi nici noutatea că se va putea muta într-o bună zi, conform rugăminţii ei transmise cu limbă de moarte, în indolentul, cochetul şi imprevizibilul Bucureşti. După ce s-a trezit într-o dimineaţă de mai, în care ciripeau graurii în cireşi, că şi-a strămutat semnul crucii de pe stînga pe dreapta, a zis cu glas tare: adevăr grăiesc, că e groaznic să cazi sub blestemul mămăligii; apoi s-a apucat de treabă şi lucrurile şi-au reintrat curînd în normal. Atunci cînd visează, şi i se întîmplă tot mai des în ultima vreme, visurile sale sînt ori cu o caracatiţă ori cu Iosefina. În cel cu caracatiţa, se face că îl înşfacă o tentaculă de doi metri, doi metri şi ceva, şi eforturile sale disperate de a se elibera din strînsoare îl trezesc cu fruntea udă de sudoare; în cel de-al doilea, mîna sa dă, în vis, ba de pîntecele, ba de ţîţele nevesti-sii, pe care începe să le frămînte tot mai aprins, pînă ce se deşteaptă strigînd: Iosefinaaa!

În Fleondor s-a împlinit răbdarea deceniilor de restrişte, de îndîrjire şi de renunţări, în care a învăţat să aştepte tăcut şi pîndit, ca acum, măreaţa clipă în care îşi va aprinde ţigara abandonat într-o pustiire fără pereche, de unde n-o să-l mai smulgă decît o bătaie părelnică în uşă, semn că popa Calogheratu îşi începe obişnuita-i vizită.

– Intră, taci şi stai jos, îi zice Fleondor popii, fără să-şi întoarcă faţa ca să scruteze pe mai departe

înserarea şi pentru a desluşi în glasurile stinse, îngrămădite sub cer, răsuflarea în ceafă a propriului său destin. După lungi clipe de tăcere, întrerupte cînd şi cînd de clefăitul popii, care mestecă o bucată de pastramă, Fleondor scoate o sticlă de rachiu, din care umple două ţoiuri verzui, mai încet ca oricînd şi mai răbduriu ca niciodată. Cînd vor da pe gît prima cinzeacă, vor scăpăra şi primele stele, iar la a treia, noaptea va învinge de-a binelea, ca între timp Fleondor să-şi şteargă pentru a nu ştiu cîta oară mîinile de şorţul său de doc, pe vremuri albastru, astăzi o amintire de nerecunoscut. Cînd duce ţoiul la gură, pe obrazul popii, trist şi neras de cîteva zile, seara desenează o mare încordare, care creşte în increţiturile frunţii, ori de cîte ori becul chior din tavanul atelierului bîţîie în curent. Fleondor îl priveşte ţintă de mai bine de cinci minute, pînă ce popa rupe primul tăcerea cu o voce tărăgănată şi zice:

– Te cunosc ca pe mine însumi, da? Şi Fleondor dă afirmativ din cap, iar cîinele îşi ridică şi el urechile în sus. Dacă nu te-aş cunoaşte, nu ţi-aş fi zis poate niciodată ce mi s-a întîmplat în urmă cu două ceasuri, nu? Şi Fleondor face nu cu capul, iar urechile cîinelui se pleoştesc şi ele la loc. Tocmai cînd mă pregăteam să vin încoace, mă pomenesc că piticul Magog, pe care mi l-ai dăruit în primăvară, în locul lui Gog, doborît estimp de vremuri şi tăvălit de gîşte, îşi roteşte capul din locul în care l-am pus să zacă pe veci, cu mai mult de nouăzeci de grade. Scap taşca din mînă şi rămîn stană locului, dar mă îmbărbătez de îndată şi-mi spun că aşa ceva nu e cu putirinţă. Păi, cum să fie posibil, cînd piticul priveşte spre stradă, da?, şi eu vin din spatele lui, nu?, pe aleea din grădină şi trec în lateral, prin stînga? Ai tu habar despre ce s-a întîmplat?

– N-am nici cea mai vagă idee, zice Fleondor şi scrutează fereastra decupată în întunericul nopţii, cu o privire sumbră şi deloc liniştitoare, şi-apoi continuă: Ce idee mai poţi să ai cînd auzi că un pitic pe care l-ai făcut cu mîinile tale, aşa cum ştii bine că numai tu puteai să-l faci, şi-a luat în cap libertăţi pe care nu i le-ai dat şi puteri pe care nu i le-ai gîndit?

– Stai aşa, că nu-i aşa, îl întrerupe popa, că nu ţi-am spus încă totul. Scap aşadar taşca din mînă şi, după ce prind curaj, mă apropii în vîrful picioarelor de pitic, îl privesc ţintă în ochi şi el dă îndărăt, şi-şi întoarce capul la loc, ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic. Mă cunoşti şi te cunosc, da?, şi ştii că nu cred în vrăji, nu?, însă întîmplarea asta, minune sau ce naiba o fi, mă pune foarte serios pe gînduri. Îl dau jos de pe soclu, îi scot capacul, bag mînă în el şi scobesc înfrigurat ca la vreo cinci minute, fără să ştiu precis ce anume caut, în nădejdea că voi da, poate, de dracul

care l-a însufleţit sau de animalul care i s-a vîrît în trup, îţi dai seama ce nerozie? Şi cînd colo, nu găsesc nimic. Or, ce poate să însemne asta?

– Libertatea e ca un pitic cu dopul scos, răspunde Fleondor şi continuă: în fiecare pitic zace pesemne un duh, care odată scăpat în lume se poartă în felurite chipuri şi ia diverse înfăţişări, nu găseşti că am dreptate?

– Eu unul aş zice că libertatea e mai degrabă ca un cîine care a rupt lanţul, deşi pentru un cîine nu duce la nimic bun să fie liber, vine răspunsul popii. Sau poate greşesc cînd văd că un cîine turbează de libertate şi nu în lipsa ei?

– Pe mine, nu libertatea duhului piticului mă nelinişteşte, adaugă Fleondor, ci voinţa sau motivaţia care îl face să fie liber. Dacă adevărul ne face slobozi, înseamnă că evadarea duhului sau a cîinelui, ori însufleţirea bruscă a unui pitic de grădină sînt tot atîtea căi fireşti spre libertate.

– Dacă libertatea mă ţine departe de înţelegerea unui pitic, atunci nu merită să-ţi dai viaţa pentru ea, da? Dar dacă libertatea este ca mişcarea unui pitic, atunci o dau dracului de libertate numaidecît, nu? Căci pot eu oare să mă pun la mintea unui pitic?, zice popa şi dă cu pumnul în masă, de zăngăne paharele.

Mai mult ca sigur că popa Calogheratu adulmecă în aer mirosul unor crime care urmează să se petreacă la noapte, altfel n-ar avea acum o privire de posedat, şi nici spaima care i s-a cuibărit în suflet. Dator cu o explicaţie nouă, Fleondor schimbă sensul discuţiei şi continuă astfel:

– Nu ştiu de ce îmi vine în minte povestea lui Saoshyant şi Telepinus, auzită de la necromantul Hrozny din Praga. Telepinus i-a ucis lui Saoshyant strămoşul într-o altă viaţă, şi cei doi se reîntîlnesc după trei sute de ani, în timp ce întunericul se zbate în aripile nopţii, la doi paşi de porţile ferecate ale unui oraş. Lui Telepinus îi fîlfîie în priviri obsesia crimei, ca şi spectacolul trist şi insuportabil al mîinilor de pe care nu i s-a uscat încă sîngele, şi care l-a purtat toată viaţa pe drumuri. Acum, cînd l-a întîlnit, în sfîrşit, pe Saoshyant, lui Telepinus îi tremură bătrîneţea în genunchi şi neputinţa în braţe. Îţi datorez ceva, îi zice Telepinus, căci ţi-am ucis strămoşul din care te tragi, şi sînt gata să suport consecinţele faptei mele. Am fugit de pedeapsă şi acum m-am săturat, crede-mă, să tot rătăcesc fără rost, de-a lungul şi de-a latul pămîntului, cu vinovăţia spînzurată deasupra capului. Eliberează-mă, dacă poţi, redă-mi somnul. Saoshyant nu-i răspunde, dar pentru că Telepinus stăruie şi încep deja să mijească zorile, Saoshyant îi apucă de umeri, îl

trage înspre el cu putere, îl priveşte cu înţeles în ochi şi-i zice răspicat: Du-te în disperarea ta, omule, şi perpeleşte-te pînă la capătul zilelor, căci eu unul n-am să te pot ucide mai bine decît ai face-o tu însuţi; şi chiar dacă te-aş ucide, ar însemna s-o fac numai pe jumătate, de vreme ce mi-ai ucis cealaltă jumătate, în urmă cu trei sute de ani. Tîlcul istoriei de faţă, în care Saoshyant simbolizează viaţa şi Telepinus moartea, este următorul: dacă o crimă trebuie să se petreacă, ea se va petrece negreşit, chiar dacă, aparent, toată lumea va rămîne în viaţă. Asta, pentru că viaţa şi moartea alcătuiesc unul şi acelaşi întreg, şi locuiesc într-unul şi acelaşi trup.

– Smulgi amintirile astea din tine, de parcă ai scoate la ţărm hoitul unui moşneag din apele mării, îl întrerupe popa.

Fleondor o ţine una şi bună, şi continuă să flecărească despre moarte. Are de partea lui elanul unui suflet încă plin de speranţe, apoi un soi de cerbicie care l-a făcut să răzbată spre lumină chiar şi în cei mai întunecaţi ani ai vieţii, cei de miner, şi un neastîmpărat nihilism, în faţa căruia nici o certitudine nu i-ar rezista mai mult de cinci minute. Geaba însă, căci popa nu-l mai urmăreşte de mult şi pare din ce în ce mai sfîşiat de propriile-i fantasme. Noroc cu Ghiulciatai, care i se freacă într-o veselie de cap, căci altminteri cine ştie la ce gînduri l-ar duce mintea. Abia într-un tîrziu, monologul lui Fleondor va deveni ceva mai plat, se va amesteca cu fumul altei ţigări, pentru ca după pauze din ce în ce mai lungi să-l întrebe pe popă dacă religia e tot o formă de libertate, sau doar o libertate prost asumată.

– Domnule, răspunde popa, dintr-o dată însufleţit, religia e o chestiune globală, precum savana, în care vieţuiesc leii laolaltă cu gazelele. Marele secret al savanei este că, din fericire, leul nu mănîncă la o masă decît o singură gazelă. Aşa că, totul e să nu te simţi mai leu decît papa de la Roma, ca papistaş ce eşti, sau mai gazelă decît patriarhul, ca ortodox ce vrei să pari.

– Dacă baţi iarăşi spre problema confesională, îi sare ţandăra lui Fleondor, atunci află că dacă ortodocşii şi catolicii n-au încotro, atunci din partea mea pot să se sfîşie între ei cît le pofteşte inima, că mie unuia nu-mi pasă. Regretă, apoi, că l-a lăsat pe popă să-l citească atît de lesne şi că va fi luat, ca de obicei, drept ceea ce nu este: ortodox, cînd mai gîndeşte ca un catolic, şi-apoi catolic, cînd gîndeşte că a apucat să se convertească deja la ortodoxie; drept urmare, nu-i mai rămîne decît să se consoleze cu gîndul că încurcătura asta spune totul despre lume, dar nimic clar despre el însuşi, ca cetăţean al lumii, de

vreme ce lumea nu este ceea ce pare a fi, iar oamenii, o aparenţă care judecă lumea după cum apare ea.

În clipa aceea se aude o bufnitură surdă, dinspre magazie, şi popa duce degetul la buze, îl prinde de mînă pe Fleondor, îl trage încet spre uşă şi-l întreabă şoptit:

– Ce-a fost asta, domnule?

– Păi, ce-a fost?, îi răspunde Fleondor cu aceeaşi întrebare, şi cu inima cît un purice, ca să se trezească amîndoi pe nesimţite, în uşa magaziei, unde cei treisprezece pitici turnaţi de-a lungul zilei stau în picioare la uscat, înlemniţi în aşteptare, fiecare cu numele lui de botez: mai întîi Azazel şi apoi Goliat, urmaţi de Kapkan şi de Alaric, fără a-i uita pe Attila şi pe Ginghis, şi cu atît mai puţin pe Timur, care alături de Baiazid, Golem, Mehmet şi Piotr, se sprijină de Bismark, fără a-l pune însă la socoteală pe ultimul dintre ei, pe Anonymus, care zace răsturnat cu faţa la pămînt.

– Oare ce-o fi în capul vostru?, îi întreabă Fleondor pe pitici, şi ochii lor inerţi îl ţintesc cu o privire rugătoare, cretină şi tristă, pe care lumina chioară desenează umbre întunecate. Cînd Fleondor îl ridică pe Anonymus, ca să-l reaşeze la capătul scîndurii de unde s-a prăbuşit în gol, are impresia că ciocanul piticului, lipit de umărul drept, s-a mişcat uşor într-o parte.

– Mi se pare mie, zice popa cu obrazul deja livid, sau piticii tăi şi-au pus în gînd să învie la noapte?

Fleondor se mulţumeşte să tacă încruntat şi-şi mai trece încă o dată piticii în revistă, pentru a se lăsa învăluit de zîmbetul lor (idiot?, scopit?, prefăcut?), oricum însă, total nepotrivit cu povara ciocanului de miner, purtat cu neasemuită fală şi cu neîntrecută îndemînare pe umăr, aşa cum numai zeul Thor ar face-o mai bine. Pînă adineauri, Fleondor ţi-ar fi zis că piticii sînt făcuţi în aşa fel încît stă în firea lor să-ţi inspire încredere şi bună dispoziţie, şi că n-au nimic de-a face cu sentimentul de milă, pe care unii meşteri piticari, mai puţin deprinşi cu un atare meşteşug, l-ar putea stîrni din nepricepere sau dintr-o regretabilă nebăgare de seamă. Departe însă de slăbiciunile confraţilor săi, Fleondor le redă piticilor exact acea alură de stăpîni absoluţi ai grădinilor şi paznici de temut ai caselor, încît cu ei alături nu poţi decît să-ţi laşi sufletul în pază-le.

– Piticii ăştia ai tăi, mai mult sau mai puţin foşnitori, da?, zice popa, după cum ni se va fi năzărit pentru o clipă, nu?, mă îndeamnă să-ţi amintesc următorul silogism: dacă doi soldaţi sau o oaste sînt patrioţi, nu?, şi în natura patriotismului stă să-ţi aperi

ţara, da?, înseamnă că soldaţii aceia îşi vor apăra pînă la capăt patria lor. Orice agresor care nu va scăpa din vedere silogismul de mai sus va şti că luptă pentru o cauză de la bun început pierdută, indiferent de substratul luptei ori de rezultatul ei, da? Aşa că, dacă iau foşnetul piticilor tăi ca pe o reacţie la agresiunea noastră împotriva lor, înseamnă că piticii ăştia îşi apără patria şi un teritoriu, care nu numai că nu ne mai aparţin, nu?, dar pe care le-am pierdut iremediabil, înainte de a învăţa cum să ni le luăm înapoi, da? Iar patria lor este una subpămînteană, greşesc oare?

– Pînă acum, zice Fleondor, nimic din ceea ce ţinea de piticii mei nu-mi era străin. Dacă mi-e frică de ceva anume, o simt într-un fel nelămurit pentru ideile îngropate în pămîntul piticilor şi pe care n-o să le pot scoate la iveală, decît dacă aş da în mintea lor.

– Păi, bine, domnule, îl întrerupe popa pe Fleondor, şi nu te-ai întrebat niciodată care e religia piticilor tăi?

– Nu m-am întrebat, răspunde Fleondor trist şi amuţeşte iar, ciupit de un început de vis pe care nu-l mai duce pînă la capăt, întrucît uşa zboară la o parte şi în spaţiul strîmt al atelierului năvăleşte Isăilă, zis Rădaşcă, cu un ciocan de ipsos în mînă.

– Oameni buni, le zice Rădaşcă, cu glas pierit şi cu groaza morţii întipărită pe chip, pînă adineaurea m-am luptat din răsputeri cu ticălosul de Odoacru, piticul cu care m-am procopsit în urmă cu cincisprezece ani şi-l ţinteşte mustrător pe Fleondor şi pe care îl credeam mort şi îngropat de mult sub ghizdurile fîntînii. Pentru că mi-a luat aproape un ceas să scap de ameninţarea ciocanului său, am recurs atunci la cel mai sinistru vicleşug din cîte puteam să imaginez vreodată: m-am lăsat pe lanţ în fîntînă şi, după ce a ciocănit ghizdurile fără spor, ca la şapte-opt minute, Odoacru mi-a ţintit capul şi a azvîrlit ciocanul înspre mine, însă numai graţie unei minuni dumnezeieşti unealta crimei şi-a ratat ţinta şi, în loc să-mi zdrobească ţeasta, s-a înfipt în peretele fîntînii. Rămas fără armă, paşii monstrului s-au îndepărtat atunci spre curte, şi după foşnetul lor am prins de veste că o ia întins spre grajd, să se înarmeze pesemne cu o furcă; aşa că n-am pregetat să mă caţăr dintr-o suflare pe lanţ, pentru ca din trei salturi să-l ajung din urmă şi să-l cetluiesc înăuntru, cu un lacăt greu. Şi nu mi-am găsit liniştea pînă ce n-am blocat intrarea cu patru buşteni sănătoşi, lungi de cîţiva stînjeni, şi abia în clipa cînd m-am asigurat că bestia n-o să mai aibă curînd scăpare, m-am repezit încoace, cu dovada crimei în mînă. După care Rădaşcă se întrerupe agitat

şi pune ciocanul pe masă. Priviţi!, mai adaugă el. Ciocanul e ca al oricărui pitic, însă pare mult mai greu şi de tăria lemnului de abanos.

Trei feţe, la care se adaugă capetele lui Nadir Şah şi Ghiulciatai, se apleacă instantaneu spre masă, şi tot atîtea perechi de braţe, mai puţin picioarele cîinelui şi pisicii, apucă ciocanul, îl pipăie cu înfrigurare şi-l întorc pe de toate părţile.

– Ce făcea piticul cînd te-ai repezit încoace?, îl chestionează Fleondor pe Rădaşcă, aproape în şoaptă.

– Dacă n-a izbutit să spargă estimp uşa, răspunde Rădaşcă, înseamnă că rîcîie şi acum pereţii să răzbată la lumină, însă după cîte l-am văzut în stare, nu cred că-i va mai lua prea mult timp să m-ajungă din urmă şi să-mi vină de hac.

– Ce zi e astăzi?, mai apucă să-i întrebe Fleondor.

– 13 pe 14 iunie 1990, răspund într-un glas Calogheratu şi Rădaşcă.

Vocile lor vor fi acoperite instantaneu de un foşnet lugubru, care creşte ameninţător dinspre magazie. Treisprezece izbituri de ciocan vor culca imediat după miezul nopţii peretele la pămînt, şi piticii conduşi de Anonymus vor năvăli în zariştea chioară a becului clătinat de curent. Fleondor, Calogheratu şi Rădaşcă nu vor mai izbuti să se baricadeze îndeajuns de bine cu masa de lucru, aşa cum avuseseră de gînd, care va ceda într-o clipită şi se va frînge ca un pai, sub un noian de noi lovituri. Braţele lui Azazel şi Goliat îl vor apuca strîns pe Fleondor, şi ciocanul lui Anonymus va executa sentinţa, cu o singură lovitură scurtă şi seacă. Tot astfel va pocni şi ţeasta ogarului afgan, în timp ce Anonymus va zice: Şah Mat!, şi numai Ghiulciatai va reuşi s-o zbughească din casă, căutîndu-şi adăpost în coroanele întunecate ale ulmilor din curte. Scăpaţi ca prin minune de cei treisprezece agresori, popa Calogheratu şi Rădaşcă vor fi dibuiţi la scurtă vreme, în vacarmul nopţii, fiecare de piticul său: popa de Magog, şi Rădaşcă de Odoacru. Pe Fotache, piticul grădinii sale, botezat Tiglatpileser, îl va surprinde în aşternut, iar lui Besecapră îi va veni de hac Kedorlaomer, piticul care i-a slujit trandafirii cu nestrămutată credinţă, vreme de optsprezece ani. Şi în timp ce Besecapră căuta să scape pe fereastră, Kedorlaomer îi va sufla ultimele cuvinte: Asta, ca să-ţi vină să mori într-adevăr, după numele meu.

Căzut cu totul sub urgia răzmeriţei, oraşul va fi înşfăcat de o spaimă nelămurită şi de o vîlvă de dincolo de lume, şi după ce fiecare pitic îşi va face mendrele în propria-i grădină, se va încolona într-un mare vuiet, sub sceptrul lui Anonymus. Invazia nu se va mai opri decît în Piaţa Universităţii, îngenuncheată sub apocalipsa ciocanelor, timp de trei zile şi trei

nopţi. Acolo, în laboratoarele Facultăţii de Geologie, ciocanele lor vor pulveriza cu o nedisimulată răzbunare colecţiile de minerale strînse cu truda cîtorva generaţii, şi pesemne că numai umilinţa îndelungată la care au fost supuşi strămoşii lor îi va fi adus pe pitici în postura de vandali ai propriei lor opere.

Cel de-al cincilea Congres al făcătorilor de pitici, ţinut la Traunstein, în Bavaria, consemnează un fapt pe care nu l-a amintit nici o cronică: anume, că nu Anonymus ar fi condus ostilităţile de atunci din Piaţa Universităţii, ci Golem, însă piticarii s-au pus cu greu de acord, la cîţiva ani după aceea, că amănuntul în sine nu ar mai avea absolut nici o relevanţă.

Se mai zice că, tot la Traunstein, maistorul Grosznicky din Cracovia a încercat să dea următoarea explicaţie incredibilului şi nemaiauzitului comportament al piticilor de grădină din Bucureşti: ultima expresie a unei sălbăticii neînţelese. Cheia găsită de maistorul din Cracovia le-a fost comunicată congresmanilor în scris, pe o tablă de uz didactic. Cînd sala se va fi golit complet, mîna sa va şterge apoi cuvîntul sălbăticie, pe care îl va înlocui cu singurătate.

